

PISSARRA

Revista d'ensenyament de les Illes · núm.63 juny-juliol 92

ensenyament en català

DIBUIX - M. BOIX

PISSARRA

Revista periòdica d'informació de
l'ensenyament de les Illes Balears.

EDITA: **STEI**

Sindicat de Treballadors de
l'Ensenyament de les Illes.
Carrer de la Vinyassa, 14 07005 Palma
Tf.(971) 460888 Fax.(971) 771200

DIRECCIÓ:

Pere Polo Fernández

COORDINACIÓ:

Josep Gomila i Benejam

CONSELL DE REDACCIÓ:

Gabriel Caldentey Ramos
Neus Santaner Pons
Tomàs Martínez Miró
Sebastià Serra i Juan

COLLABORADORS:

Josep M. Llompart de la Penya
Aina Moll Marquès
Damià Pons i Pons
Bartomeu Cantarellas Camps
Albert Catalán Fernández
Miquel F. Oliver Trobat
Miquel Rayó Ferrer
Gabriel Janer Manila
Miquel Sbert i Garau

PUBLICITAT:

Ortega y Gasset, 9 Palma. Tf: 418626

Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió dels seus
autors

MAQUETACIÓ I COMPOSICIÓ:

Xavier Juan i García

COBERTA:

Cartell de l'STE-PV

IMPRESSIÓ:

Escola de Formació en Mitjans Didàctics

Dep. Legal:

PM 533/79

ÍNDIX

Editorial

3

Entrevista als senyors Andreu Crespi i Bartomeu Rotger

4

Ensenyament en català, perquè ?

10

Ensenyament en català a les Illes Balears

13

Reforma educativa i catalanització de l'ensenyament

17

La immersió ... una experiència a Mallorca

21

Reciclatge i llengua catalana

24

Els cursos de reciclatge i perfeccionament en llengua
catalana per als professors de les Illes Balears

26

Als fonaments de l'escola

31

VIII Trobada d'Escoles Mallorquines

34

El català a Eivissa

37

Ensenyar en català a Menorca

40

L'ensenyament en català a Ciutat

43

L'ensenyament en català a vista d'ocell

45

El valencià en el Sistema Educatiu

47

Situació i perspectives del català al Principat

51

Cartes al director

54

Editorial

Amb aquest número de Pissarra hem intentat fer-vos arribar l'estat de la qüestió sobre l'ensenyament en català a les Illes Balears, sense oblidar, però, unes referències a la realitat en què es troba al Principat i al País Valencià.

Com tothom coneix, la nostra realitat ve molt condicionada pel fet de tenir la responsabilitat de l'ensenyament repartida entre dues administracions (la central i l'autonòmica). Aquest condicionament marca molt negativament la situació que vivim. La manca d'enteniment i de cooperació entre ambdues administracions, molt sovint entrebanca i paralitza el procés de normalització als nostres centres educatius. Volem, des d'aquí, una vegada més, fer una crida a la responsabilitat a fi que els interessos partidistes o personals siguin deixats de banda davant la necessitat de tirar endavant en un procés històric, probablement irrepètible, com és l'inici del procés de transferències.

És per això que hi trobareu, en primer lloc, una entrevista feta en paral·lel als dos representants de les administracions educatives en torn de diverses qüestions relacionades amb l'ensenyament en català a les nostres illes.

Aquest número l'hem estructurat bàsicament, en tres blocs: un de reflexió sobre diferents qüestions relatives a la situació actual de l'ensenyament en català, mitjançant les dades, reflexionant sobre què significa fer ensenyament en català, repassant la situació dels projectes d'immersió i les repercussions que té sobre tot això el procés de reforma engegat a partir de la LOGSE.

Un segon bloc fa referència a la formació del professorat, tant des del punt de vista de les diferents actuacions de formació permanent, com del de la formació inicial.

Finalment, en un tercer bloc hi podeu trobar una anàlisi territorialitzada de les realitats que es viuen a cada lloc. És evident que la situació no és homogènia i que dins una comunitat composta per diferents illes, cada un dels territoris té uns trets diferencials que hem intentat de reflectir en els diversos articles.

També hi trobareu les conclusions de les reflexions fetes pels ensenyants durant la celebració de la vuitena Trobada d'Escoles Mallorquines que va tenir lloc el passat 10 de maig a Alcúdia.

Entrevista als senyors Andreu Crespí, Director Provincial del MEC i Bartomeu Rotger, Director General d'Educació del Govern Balear

PISSARRA: Com avalua el seguiment del Conveni de Col·laboració entre el Ministeri d'Educació i el Govern de les Illes Balears signat el maig del 1990 ?

Andreu Crespí: El nucli central del Conveni és d'establir un marc de coordinació per a tot allò que té relació amb l'ensenyament de la llengua catalana i en llengua catalana.

Del grau d'eficàcia de l'esmentat conveni en l'aspecte del català, ja en donaré compte a cada un dels apartats següents:

Pel que fa referència a altres aspectes del Conveni no s'han desenvolupat encara i, no cal amagar-ho, no és fàcil de fer-ho. I dic això perquè la col·laboració entre Institucions s'ha de fomentar en la lleialtat i això no es dóna mentre es facin, com ara fa poc, declaracions dels responsables de la Conselleria que representin un menyspreu pel que pugui fer el Ministeri i els funcionaris del sistema escolar públic.

Malgrat això, i perquè per part del Ministeri d'Educació hi ha un alt sentit del deure envers la Comunitat a la qual se serveix i una especial sensibilitat per les singularitats cultural i lingüística, se seguirà fent l'esforç de dur a terme les disposicions que en aquesta matèria pugui fer-se tant desenvolupant els aspectes curriculars com lingüístics. Prova d'això va ésser l'ofertament del Sr. Ministre de col·laborar amb la Conselleria per donar-los suport tècnic, com s'ha fet en altres comunitats,

Bartomeu Rotger: Crec que és molt important que hi hagi una bona col·laboració entre les diferents administracions, especialment si, com és el nostre cas,

aquestes actuen d'una forma simultània en el mateix àmbit educatiu. Es tracta d'una qüestió pràctica d'eficàcia: s'ha d'aprofitar al màxim cada moment històric, en benefici dels nostres alumnes i del sistema educatiu. El Conveni de Cooperació General amb el MEC és una bona prova del que dic i pot esdevenir un instrument jurídic transitori molt adequat si s'amplia i s'aprofun-

Andreu Crespí, Director Provincial del MEC

deix en l'execució. En uns moments de transició, quan es comença el procés de transferència de les competències educatives, la cooperació efectiva entre la Conselleria i el MEC és una necessitat ineludible. En aquest sentit, farem el possible per aconseguir aquesta cooperació, tractant de millorar la realització dels acords, especialment en matèria d'ensenyament de la llengua catalana. En definitiva, aquesta cooperació és reclamada per tots els qui integren el

per estar preparats en el moment en què s'hagin de produir les transferències.

sistema educatiu i que desitgen un ensenyament de més qualitat.

P: Pensa que es podrà aplicar en tota la seva extensió i, fins i tot, si cal, ampliar-lo a fi d'acollir aspectes nous de cara a l'aplicació de la Reforma com, per exemple, l'adaptació dels dissenys curriculars a la nostra realitat, la planificació de la seva aplicació o la catalogació dels llocs de treball en català a secundària ?

A.C.: En el cas de les adaptacions curriculars, no cal ampliar el conveni ja que els propis decrets de currículum ho preveuen.

La catalogació de llocs de feina en català a Secundària es produirà tal com a EGB en el moment en què existeixi un nombre de professors suficient amb la corresponent habilitació per accedir a aquestes places.

B.R.: Cal ampliar ja des d'ara aquest Conveni i així ho hem plantejat a l'Administració central. Inspecció educativa, educació d'adults, Escola d'Idiomes, ensenyament a distància, currículum escolar, personal docent, etc. són alguns aspectes que s'han d'incloure ràpidament en el Conveni. La realitat és com és i no es pot canviar: no hi pot haver Reforma sense comptar amb nosaltres que tenim la competència estatutària de l'ensenyament en llengua catalana. D'altra banda, entretant no tindrem competències plenes, no podrem aplicar en tota la seva plenitud el nostre Model Educatiu si no comptam amb el MEC. La conclusió és clara: ens hem d'entendre ! Ens trobam en un moment crític: comença a comptar el temps per al traspàs de tot el sistema educatiu a la nostra Comunitat Autònoma, de tal manera que en la darrera reunió amb el ministre vàrem fixar el mes de setembre proper per a iniciar-ne el procés de negociació.

P: Quina opinió li mereix el manteniment del greuge comparatiu que suposa haver de tramitar un permís per a poder fer l'ensenyament en català?

A.C.: En aquest moment en què els centres hauran d'elaborar el seu PCC és lògic que també es faci un projecte lingüístic de centre i així abolir d'una vegada l'autorització prèvia.

Però el problema no és aquest. Fins ara quasi bé tot l'ensenyament en català a Primària i a Secundària es fa als centres públics i la situació es mantindrà així si no hi ha una acció legislativa decidida -per part dels qui tenen les competències- fent que tots els centres, públics i privats, hagin de donar un mínim d'hores en català, la qual cosa està ben fonamentada en l'esperit de la Llei de Normalització Lingüística.

B.R.: La voluntat d'anar cap a un ensenyament en la nostra llengua per part de la Conselleria ha estat absoluta. Tant és així que en quatre anys s'ha donat un pas de gegant. Efectivament, s'ha triplicat el nombre de centres que fan ensenyament en català i en dos anys aconseguirem que la gran majoria de centres de tots els nivells normalitzin el seu ensenyament en la nostra llengua. En aquest sentit, hem treballat intensament i hem proporcionat tota l'ajuda i l'assessorament per aconseguir aquest objectiu. Hem simplificat al màxim la tramitació d'expedients i hem donat les màximes facilitats. No obstant això, és veritat que la normativa encara és un poc restrictiva i que, a més, el procés és massa llarg ja que -i això sí que és un greuge comparatiu- al final és el MEC el que n'ha d'atorgar l'autorització.

P: Com pensa que es podria superar aquesta situació ?

A.C.: Com apuntava abans i ja que les competències plenes en aquesta matèria estan completament en mans de la Comunitat Autònoma, es podria donar la possibilitat d'un projecte lingüístic de centre que s'hagués d'ajustar a un decret de mínims, per donar compliment al que estableix la Llei de Normalització Lingüística respecte del domini de les dues llengües oficials de la Comunitat Autònoma.

B.R.: La resposta és clara: amb les competències plenes. Així i tot, estam treballant en una legislació més oberta i estam preparant un model d'escola que contempli l'ensenyament de la nostra realitat territorial, cultural, històrica i econòmica en la nostra llengua.

P: Pel que fa al professorat, ens podria explicar la situació en què es troba el seguiment dels següents col·lectius: mestres amb oposicions però amb la prova de català suspesa, professorat procedent d'altres comunitats no catalanoparlants, professorat amb habilitacions transitòries.

A.C.: S'integren als cursos de reciclatge normal.

B.R.: Els cursos de reciclatge actuals tenen en compte aquests col·lectius i, en conseqüència, ofereixen respostes adequades per a cada un d'ells.

P: Pel que fa al tema del reciclatge, quins problemes i quines perspectives hi veu? Quan hi haurà cursos en horari lectiu, com s'ha fet amb l'Anglès o l'Educació Física ?

A.C.: És evident que el reciclatge tal com es fa ara no té cap sentit.

Mitjançant la comissió mixta ho hem manifestat nombroses vegades i hem insistit que es modifiqui d'acord amb els paràmetres següents:

a) Introducció del català a la formació inicial dels mestres que ja els prepari per impartir l'assignatura i per a l'ensenyament en català a l'Educació Infantil i Primària.

b) Crear l'especialitat de català per accedir per oposició a l'especialitat de llengua catalana creada pel Ministeri d'Educació.

c) Dissenyar uns cursos de reciclatge per fer l'ensenyament en català o bé el català a l'EI i Primària de la mateixa durada que a EEMM (dissenyats pel CEP) i amb les mateixes compensacions a l'horari laboral. Cal esperar només que la Conselleria, per mitjà de l'ICE, tingui cura del punt c) i insti a la Universitat a dur a terme els a) i b).

B.R.: En aquests moments, s'ha constituït i ja està treballant una Comissió que, sota la supervisió de l'ICE, està realitzant un diagnòstic situacional i un nou model de reciclatge.

Els criteris bàsics són els següents:

· Quin impacte han tengut aquests anys de reciclatge en el sistema educatiu.

· Quina és la situació real de la formació del nostre professorat en llengua catalana i quines necessitats tenim en aquest moment.

· Què necessitam fer perquè tot el professorat estigui en condicions d'impartir l'ensenyament en català.

· Com s'ha de plantejar el reciclatge a partir d'ara, tenint en compte les autèntiques necessitats del sistema i la implantació gradual del Nou Model Educatiu.

· Com s'ha d'adequar el reciclatge a la situació real del professorat: flexibilitat, ensenyament a distància, cursos intensius i simplificats, etc.

Hem de tenir en compte que, amb els nous plans d'estudis, el reciclatge tendirà a desaparèixer o es reduirà al personal docent que s'incorpori al sistema des de fora.

D'altra banda, el MEC disposa ja de la relació nominal

Bartomeu Rotger, Director General d'Educació

de professors en reciclatge que, consegüentment, han de veure reduïdes les seves hores de dedicació docent.

En definitiva, el reciclatge ha d'estar al servei de les necessitats del nostre sistema educatiu i s'ha d'adequar a la situació real del professorat. En aquest sentit, l'esforç econòmic de la Conselleria ha estat molt important (prop de 22 milions de ptes. anuals), així com la voluntat de millorar aquests cursos en benefici de l'ensenyament i del professorat.

P: No creu que ja seria el moment de què a les oposicions, tant de mitges com de bàsica, hi hagi una prova eliminatòria de català ?

A.C.: En el cas d'Educació Infantil i Primària absolutament i el Ministeri ja treballa d'acord amb les darreres sentències del Tribunal Constitucional per fer-ho efectiu ràpidament.

Per a l'Educació Secundària la solució no és tan senzilla perquè a aquesta comunitat som deficitaris en algunes de les especialitats de Batxillerat i Formació Professional. En aquest cas fóra millor de pensar en la possibilitat d'afegir-hi una condició restrictiva mentre no s'adquireix el nivell d'idoneïtat requerit: per exemple no obtenir destí definitiu.

B.R.: Sí

P: Quines accions concretes creu que es podrien dur a terme a fi de dinamitzar i afavorir l'ensenyament en català a les Illes Balears ?

A.C.: Ja he apuntat a l'apartat 3 una solució administrativa. Aquesta almenys garantiria uns mínims però per anar més enllà caldria un altre tipus d'actuació. Aquestes actuacions serien aquelles que farien que el conjunt de la societat de les nostres illes desitgi l'ensenyament en català, tant o més que el que es desenvolupa en castellà. Per això ha de ser el Govern

B.R.: Aquest ha estat l'objectiu principal de la Conselleria i jo diria que l'eix bàsic de la política educativa de la Consellera Maria Antònia Munar.

El programa d'educació d'aquests darrers quatre anys, a més de preparar les transferències i dissenyar el Nou Model Educatiu, ha consistit en impulsar l'ensenyament de la nostra llengua i la nostra cultura

d'aquesta comunitat que emprengui una tasca seriosa perquè el català sigui la llengua d'ús i comunicació a les nostres illes, com preveu clarament la Llei de Normalització Lingüística.

El Ministeri d'Educació -en aquest àmbit que no és propi- participa amb dues persones en comisió de serveis a la Campanya de Normalització Lingüística que representa una part important del magre pressupost econòmic d'un òrgan del qual formen part un munt d'organismes de la Comunitat Autònoma.

També s'ha de dir que el Ministeri d'Educació ofereix cursos de català a diferents col·lectius de funcionaris de l'Administració estatal a Balears.

En aquest moment hi ha diversos grups de treball que elaboren el material orientatiu de llengua catalana que acompanyarà amb tota la documentació dels Materials per a la Reforma que rebran els centres ben aviat.

a tots els nivells, fins el punt que podem afirmar que a hores d'ara l'educació és el sector social en què la normalització lingüística ha assolit el màxim grau d'execució. La resposta del professorat i dels pares d'alumnes ha estat, sens dubte, realment magnífica. En síntesi, podríem dir que l'acció de la Conselleria s'ha basat en els següents punts:

- Impuls de l'ensenyament en català a tots els centres de Balears.

- Normalització de la gestió administrativa i acadèmica (vegeu-ne, com a exemple, el programa informatitzat i normalitzat de gestió de centres que a hores d'ara utilitzen prop de 200 centres escolars).

- Cursos de reciclatge.

- Elaboració i dotació de material didàctic en català (com coneixeu molt bé els centres, la Conselleria ha realitzat un esforç extraordinari, ja que sols l'any passat s'han concedit als centres escolars prop de 100 milions de ptes. per a l'adquisició de material en català).

- Impuls de la recerca (beques d'investigació) i reconeixement de les iniciatives en llengua catalana (premis "Frances de Borja Moll" i "Miquel Porcel i Riera").

- Suport a seminaris, trobades i moviments de renovació (escoles d'estiu, escoles mallorquines, etc.).

Actualment, s'inicia una nova etapa de consolidació que tindrà la culminació en el moment en que les transferències plenes siguin una realitat: un model propi basat en les nostres cultura i llengua pròpies, a partir de la nostra realitat territorial. El futur, per tant, està en les nostres mans i cal ésser optimistes.

P: Donat el bon resultat que han tingut els diferents programes d'immersió lingüística implantats a alguns centres educatius de Mallorca, quines accions pensa emprendre de cara a la seva extensió a les zones amb major presència de població immigrada ?

A.C.: La direcció Provincial va crear un equip de suport a la Immersió que s'anirà ampliant els propers cursos, però també és crearà una oficina per a la Normalització lingüística, perquè si no tenim en aquest camp les competències tenim ganes de fer-hi feina que ajudi des del punt de vista tècnic els centres que vulguin fer algun tipus de projecte lingüístic amb l'assessorament pertinent.

B.R.: Evidentment, el model propi, que ja estam preparant, contempla aquesta acció que consideram prioritària.

En definitiva, resta molt per fer i possiblement, es presentaran entrebancs i dificultats, però el que és cert és que, entre tots, aconseguirem un ensenyament de més qualitat i més nostre. No ho dubteu !

Llibreria
Jaume de Montsó

GENERAL
FILOSOFIA
ART
ESCACS
TEXTOS BUP i COU
SERVEI BIBLIOGRÀFIC
INFORMATITZAT

PASSATGE JOAN XXIII, 1 B - "GERANIS CENTRE"
Tel. 721931 - Fax. 721931 - 07002 PALMA DE MALLORCA

"AMICUS"

Té la solució per aprovar, el
setembre, l'àrea de
matemàtiques que al juny va
suspendre.

Abarcam tota l'E.G.B., de 1r. a
8è. i 1r. de B.U.P.

45 Vídeos en català i castellà
Demanau informació al telèfon:
244240

LA LLENGUA CATALANA A L'E.G.B. AMB LA METODOLOGIA MÉS AVANÇADA

Tot un sistema
d'aprenentatge fet per
autors mallorquins
pensant en les necessitats
pedagògiques de
les nostres escoles.

Antoni Artigues
Ramon Bassa
Miquel Cabot
Ramon Díaz
Joan Lladonet
Immaculada Pastor
del Seminari de
Didàctica del Català
ICE-CENC.

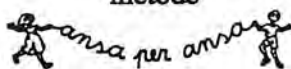
Demani més informació
a les bones llibreries
o directament a les
nostres oficines.

editorial
MOLL

Torre de l'Amor, 4. Apartat 142
Tels. (971) 72 41 76 - 72 44 72
07001 Palma de Mallorca

Per al primer curs
del cicle inicial,
recordi el nostre
conegudíssim
mètode

Ensenyament en català, perquè?

Un dels símptomes de la situació lingüística anormal en què ens trobam immersos, és la freqüència amb què es formula aquesta pregunta, no sols des de terres castellanes, sinó dins Mallorca mateix, i no sols per gent vinguda de fora, sinó per molts de mallorquins d'avior. S'arriba a entendre que l'ensenyament del català sigui obligatori (encara que no manca qui el voldria opcional), però davant l'ensenyament en català sorgeix en to de sorpresa, quan no de recel o de rebuig, la pregunta: **per què?**

Hi ha moltes respostes possibles a tal pregunta, però es resumeixen en dues:

1.- Perquè volem ser un país normal.

Les comunitats lingüísticament normals viuen en la llengua pròpia del territori, i com que no és possible viure-hi si la formació dels seus individus es fa en una llengua manllevada, la llengua pròpia és també la llengua de l'escola. Això vol dir que n'és la llengua ambiental -la de la retolació, els taulers d'anuncis, la relació informal entre professors i alumnes, el tracte i la correspondència amb els pares, etc.- i també la llengua vehicular, és a dir, la que s'empra a les classes, la que aporta als alumnes els coneixements (i amb ells la terminologia) de les diferents assignatures i els serveix de base i referència per a l'aprenentatge d'altres llengües. Només així l'escola pot formar ciutadans arrelats al país, identificats amb la seva llengua i la seva cultura, capaços de realitzar-s'hi plenament i d'obrir-se a les cultures de l'ample món des del seu propi àmbit, sense complex d'inferioritat.

2.- Perquè és la casta d'ensenyament que satisfà les necessitats lingüístiques dels mallorquins.

Aquest paper de l'escola, essencial en situació normal, ho és més encara en el nostre cas: gràcies a la coexistència d'usos col·loquials i formals en la relació escolar, els nins mallorquins poden alliberar-se de la diglòssia: d'una banda, perquè adquireixen la pràctica de la llengua literària i la terminologia

científica que els seus pares només coneixen en castellà, i de l'altra perquè, emprant a l'escola mateix els dos registres, s'hi habituen amb la mateixa naturalitat que un nin de Badajoz o de Màlaga s'acostuma a passar del seu dialecte familiar al castellà estàndard. Als nins castellanoparlants, l'ús ambiental de la llengua els dona l'ocasió de familiaritzar-se amb les modalitats locals del mallorquí i de fer-se realment seva una llengua que, si només la feien servir a classe, difícilment entraria en la seva pràctica lingüística habitual (i de què serveix saber una llengua, si no la fan servir?. N'hi ha molts, en aquests moments, que l'han apresada, que són capaços de parlar-la correctament, però no l'empren mai fora de la classe de català). I també els convé emprar-la com a llengua vehicular, ja que la immersió total en la llengua de la seva terra d'adopció, que els és indispensable per obtenir-ne el domini ple, no perjudica la seva llengua personal, posat que els sistema d'ensenyament els garanteix un aprenentatge suficient.

Aquesta afirmació no és una simple hipòtesi, ni l'expressió d'un bon desig. S'ha ben comprovat (a Catalunya, on se n'ha fet un seguiment rigorós durant deu anys, però també als País Valencià i a les Illes Balears) que tots els alumnes, catalanoparlants i castellanoparlants, aconsegueixen un nivell «normal» de castellà, tant si hi fan tot l'ensenyament com si l'estudien només com a assignatura, mentre que de català només l'assoleixen els qui l'empren com a llengua vehicular de totes o la majoria de les assignatures. No perquè el castellà sigui més fàcil (que una mica si que ho és), sinó perquè el seu predomini absolut en la relació social (cine, mitjans de comunicació, llibres, etc.) en garanteix la pràctica.

D'altra banda, el domini precoç de dues llengües, i la pràctica del pas de l'una a l'altra, faciliten enormement l'aprenentatge de les llengües estrangeres. Per a un adult monolingüe, és molt difícil aprendre un idioma estranger, i un individu educat diglòssicament no és gaire cosa més que un monolingüe: els alumnes mallorquins que reben l'ensenyament en castellà tenen quasi tanta dificultat com els castellans per aprendre qüestions de gramàtica francesa (com els pronoms *en*, *y*) que són idèntiques en

català i que ells practiquen parlant mallorquí sense tenir-ne consciència.

Ensenyament en català, com?

Les condicions d'absoluta precarietat en què iniciarem el procés (manca de professors preparats i de material didàctic adequat; resistència de determinats pares, mestres o alumnes; «condescendència» amb els resistents, per evitar conflictes, etc.), han fet que de vegades es posàs l'etiqueta d'**ensenyament en català** sense gaire rigor en la «denominació d'origen»: així, sovint es presenta com a ensenyament en català una pràctica híbrida, en què el professor usa el català per a les explicacions, però els llibres que fan servir els alumnes estan redactats en castellà, o viceversa; o bé els alumnes prenen en castellà les notes de les explicacions que reben en català, o hi fan els treballs de classe o les proves d'avaluacions; etc. I també hi ha centres on es fa l'ensenyament en castellà i es «permet»

(de vegades després d'una forta reivindicació) que els alumnes que s'hi entesten facin els treballs en català.

Tot això és justificable perquè la anormalitat de la situació hauria fet impossible la implantació de l'ensenyament en català sense aquestes concessions. Però hem de ser ben conscients que no són solucions vàlides i que, si es practica sense una vigilància permanent per evitar-ne els perjudicis, pot conduir a un coneixement deficient de les dues llengües per part dels alumnes.

Ensenyament «en català» vol dir fet íntegrament en llengua catalana: amb explicacions en català, llibres de text i de consulta en català, avaluacions en català i relació interpersonal de professors i alumnes en català, a classe i fora de classe. I això mateix val per a l'ensenyament en castellà. L'opció entre una llengua i l'altra, o de repartiment de matèries entre les dues llengües, ha de ser una opció «del centre», feta en funció de la situació sociolingüística i dels objectius a assolir, i ha de ser assumida per tots els seus

membres. El dret a l'ús indiscriminat de les dues llengües, per part de professors i alumnes, el reconeix la Llei de Normalització Lingüística per als nivells universitaris, en què els alumnes es consideren plenament formats lingüísticament. En els nivells inferiors, el projecte lingüístic de centre és necessari, i s'ha de complir.

Ensenyament en català, amb quins mitjans?.

En aquest capítol, el paper de l'Administració és determinant. El Govern Balear quan en tenguí les competències, i el Govern i el MEC en íntima i generosa col·laboració mentre les responsabilitats siguin compartides, han de prendre les mesures necessàries perquè la generalització de l'ensenyament en català sigui possible. Començant per suprimir la discriminació que suposa haver de sol·licitar permís per fer l'ensenyament en català i no per fer-lo en castellà, han d'establir unes disposicions per al projecte lingüístic de centre que donin a les dues llengües un tractament jeràrquic igual i facin desaparèixer els enormes obstacles que actualment dificulten l'ensenyament en la nostra: reciclatge de mestres dins l'horari normal dels professors i en el centre mateix o no gaire lluny; dotació suficient de material didàctic i de consulta per a professors i alumnes; foment de la producció de material especialment pensat per als alumnes illencs; garantia de manteniment del projecte (professors nous amb coneixements de català, professors de suport a la immersió o per a l'acollida d'alumnes castellanoparlants nouvinguts, etc.) i garantia que els alumnes podran continuar rebent l'ensenyament en català quan passin a secundària; seguiment del rendiment dels alumnes, en català i castellà i en llengua estrangera, i informació a mestres i pares sobre els seus resultats; etc...

En tot això s'està treballant ja, amb esforç i il·lusió, però queda encara molt de camí per fer. Des de la Campanya de Normalització Lingüística hi participam tant com podem. Qui s'anima a fer-nos companyia?.

Aina Moll

Coordinadora de la Campanya de Normalització Lingüística

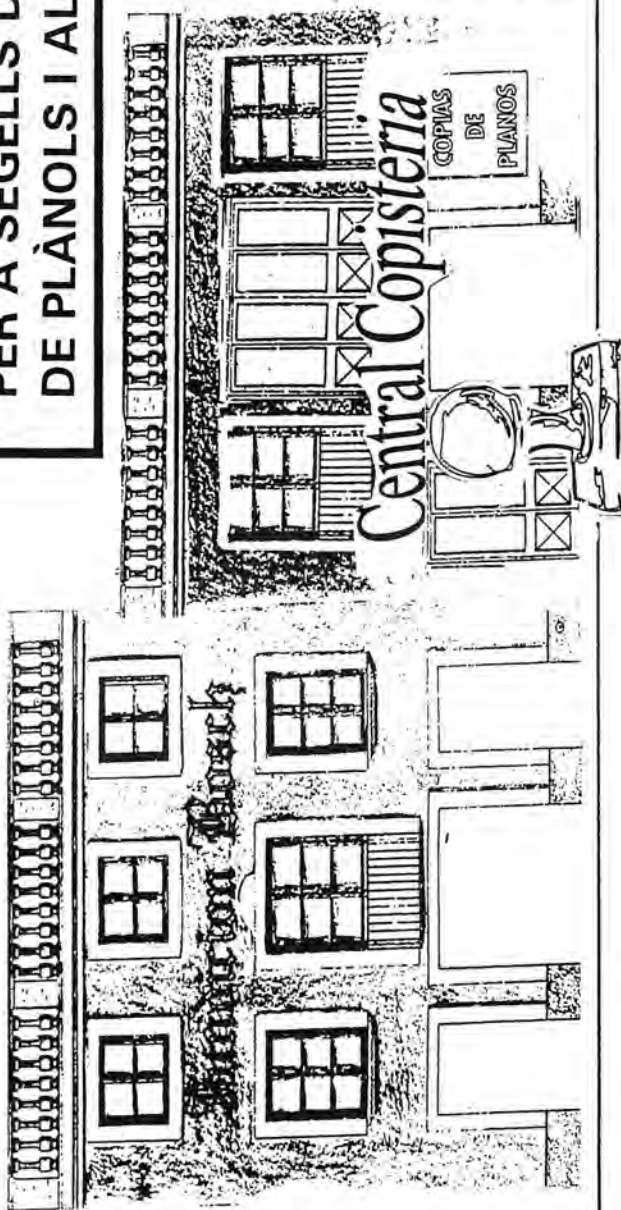
PER A SEGELLS DE GOMA, CÒPIES DE PLÀNOLS I ALTRES

**CENTRAL
COPISTERIA**

**ÉS A
CARRER DELS OMS
I NOMÉS**

EN EL Nº 44,

**DEL
CARRER DELS OMS**

L'ensenyament en català a les Illes Balears

Una reflexió sobre els centres i l'alumnat

Encarar el problema de la llengua catalana com a llengua vehicular d'ensenyament a les Illes Balears suposa, entre d'altres, constatar i reflexionar sobre alguns aspectes quantitius dels centres que desenvolupen programes d'ensenyament en català en contrast amb l'alumnat que rep aquest ensenyament. Per això, ens aproparem a tres qüestions: ¿Què representa quantitativament l'ensenyament en català?, ¿Quina consideració podem atorgar a la informació a l'abast?, i ¿Quines són les pautes d'intervenció educativa?⁽¹⁾.

La primera referida als centres que desenvolupen programes en català pot analitzar-se a partir de l'informe "Ensenyament en català. Curs 1990-91" de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, i en el que cal fer esment de les següents dades (figura 1):

a) El nombre total de centres que imparteixen -totalment o parcialment- els seus programes en català supera els 150, quantitat que suposa gairebé el 40% del total dels centres.

b) Sobre els centres que donen les classes en llengua catalana, en dades globals, es dedueix que un 49,01% dels centres públics desenvolupen totalment o parcialment programes en català, mentre que només un 5,96% dels privats duen a terme aquestes ense-

nyances. En el cas de l'EGB cal subratllar que trobam que el 48,09% de les escoles públiques té algun tipus de programa d'ensenyament en llengua catalana, mentre que les de titularitat privada arriben només a un 5,76%.

Una manera d'enfocar la qüestió és analitzar-ho partint de les dades d'alumnat escolaritzat als centres que ensenyen en català. De l'examen dels fulls de matrícula i dels Documents d'Organització Pedagògica dels centres educatius, la Inspecció d'Educació ha obtingut les dades de la figura 3 referides a l'alumnat escolaritzat, de forma total o parcial, en llengua catalana. Permeten aquí fer els següents comentaris:

a) Del total global de la matrícula d'alumnes de Pre-escolar, EGB, BUP, i FP, reben ensenyament emprant el català com a llengua vehicular, un 17,21 per cent d'estudiants, la qual cosa equival a dir una mica més d'una sisena part.

b) Percentualment, els estudiants de Batxillerat són els que més tenen, almenys una assignatura explicada en català. En efecte, un poc més d'una quarta part (28,7%) dels estudiants de BUP rep ensenyament en català totalment o parcialment.

c) Curiosament i malauradament, els alumnes de

FIGURA 1: CENTRES QUE FAN ENSENYAMENT EN CATALÀ. CURS 1990-91
 (Font: Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Govern Balear, 1991)

	total	en català	percentatge
Públics d'EGB	210	101	8,09%
Privats d'EGB	260	15	5,76%
Públics BUP i COU	22	15	68,18%
Privats BUP i COU	25	2	8,00%
Públics FP	21	8	38,09%
Privats FP	17	1	5,80%

Preescolar són els que menys ensenyament en català reben (13,9%). No s'arriba a una setena part del total dels infants d'aquest nivell.

d) L'alumnat d'EGB i de F. P. que és objecte d'ensenyament en català no representa encara una sisena part del total de la matrícula.

e) L'alumnat escolaritzat a escoles públiques que rep ensenyament en català, de forma total o parcial, oscil·la al voltant de la quarta part de la matrícula d'aquest tipus de centre. No obstant això, en el cas de la F. P. el percentatge és només del 7,71 per cent (no arriba a una dotzena part).

f) L'alumnat que assisteix a una escola privada que rebí algun programa d'ensenyament en llengua catalana és només del 8,71 per cent, això és aproximadament, una dotzena part del total dels escolars de privada.

g) Crida fortament l'atenció, el fet que només un 1,5 per cent dels infants escolaritzats a escoles infantils privades tinguin algun tipus d'ensenyament en català -en el cas de pre-escolars públics el percentatge és de 27,9-.

h) Curiosament l'alumnat de F. P. de Privada és el capdavanter percentualment en ensenyament en català. Això s'explica pel reduït nombre de matrícula de Formació Professional a centres privats en comparació amb la pública i pel fet que un dels centres amb més alta matrícula de Palma (C. S. Josep Obrer afirma

realitzar dues assignatures en català).

Del'anàlisi comparatiu entre les dades de centres i alumnat exposades hom pot deduir algunes **contradiccions**, sobre les que reflexionar:

1ª. Les diferents fonts forneixen informacions esbiaixades des de perspectives diferents i, en certs aspectes, susceptibles d'incloure errors d'apreciació.

2ª. En oferir la informació referida a centres, sense considerar la matrícula escolar es presenta una situació que no pot considerar-se representativa de la realitat. N'hi ha prou en observar que una escola unitària de 15 alumnes té el mateix pes específic que un col·legi públic d'un miler d'alumnes. Tampoc s'entra en consideracions d'ordre sociolingüístic, derivades de la ubicació -situació a l'interior de l'illa, molt poc influïda per la presència del castellà front a zona urbana o perifèrica turística fortament castellànitzada- o altres indicadors (classe social de les famílies, per exemple). Cal afegir-hi que l'estadística per centres distorsiona la realitat perquè afavoreix una intuïció d'amplitud en l'expansió dels processos de normalització lingüística de l'ensenyament no concordant amb els efectes reals d'implicació de la població escolar.

3ª. Les dades, tant en un sentit com en l'altre (centres, matrícula), resulten totalment insuficients a l'hora de delimitar quantitativament (i qualitativament) el fenomen perquè no distingeixen una informa-

FIGURA 2: ALUMNAT ESCOLARITZAT (TOTAL-PARCIAL) EN CATALÀ, curs 90-91 (Font: Servei Provincial d'Inspecció Tècnica d'Educació de les Illes Balears, 1991)

DADES D'ENSENYAMENT EN CATALÀ CENTRES PÚBLICS 1990/91	total matrícula	ens. català tot. o parc.	percentatge
PREESCOLAR	9.017	2.521	17,96
E.G.B.	50.822	11.238	22,11
B.U.P.	15.325	5.511	35,60
F.P.	9.780	754	7,71
TOTALS	84.944	20.024	23,52

DADES D'ENSENYAMENT EN CATALÀ CENTRES PRIVATS 1990/91	total matrícula	ens. català tot. o parc.	percentatge
PREESCOLAR	10.203	153	1,50
E.G.B.	42.308	3.019	7,14
B.U.P.	7.791	1.189	15,26
F.P.	2.939	1.146	38,99
TOTALS	63.241	5.507	8,71

TOTALS GENERALS PÚBLICS I PRIVATS 1990/91	total matrícula	ens. català tot. o parc.	percentatge
PREESCOLAR	19.220	2.674	13,91
E.G.B.	93.130	14.257	15,31
B.U.P.	23.116	6.700	28,98
F.P.	12.719	1.900	14,94
TOTALS	148.185	25.531	17,23

ció tan essencial com la distinció entre ensenyament totalment impartit en llengua catalana d'ensenyament parcialment impartit en aquesta llengua.

4^a. Tampoc no és gens fàcil amb una anàlisi de les dades ofertes esbrinar l'evolució dels processos al si dels diferents centres escolars que havien començat el seu projecte d'ensenyament en català al C. Inicial i, progressivament, havien de continuar-lo fins a la finalització de l'EGB. Quant als centres de mitjanes no surt a la llum la tipificació de les àrees afectades per aquesta transformació.

PAUTES POSSIBLES D'ACTUACIÓ.

Planificar sense un coneixement exacte de la realitat és una aspiració impossible de dur a terme. Per tant, cal invertir tot un seguit de mesures coordinades, de les quals el primer pas, és la confecció d'un CENS de l'ensenyament en català⁽²⁾ per diagnosticar amb precisió quina és realment l'entitat del fenomen, i quines són les carències principals, com a base de pautes d'intervenció educativa⁽³⁾ que han d'incidir sobre els aspectes següents: Legislació; for-

mació i perfeccionament del professorat; assessorament i suport didàctic i lingüístic al professorat; promoció de les escoles en català (acció compensatòria a les àrees més deficitàries: Eivissa, nuclis turístics, barriades urbanes perifèriques...); disseny i promoció de programes específics: immersió, integració de l'entorn, aprenentatge primerenc de la llengua...; provisió de professorat; Projecte Lingüístic; plans de normalització lingüística; dotació de recursos.

Miquel Vives Madrigal
 Inspector Tècnic d'Educació

¹ per a un estudi més ampli pot consultar-se SBERT i GARAU, M. i VIVES MADRIGAL, M (1991). "El català com a llengua d'ensenyament a les Illes Balears. Algunes dades", comunicació presentada al XVI Seminari Llengua i Educació: Models d'ensenyament en dues llengües, Sitges, 28-30 novembre de 1991 (en premsa)

² El Grup de Treball en Català del Servei d'Inspecció Tècnica d'Educació treballa actualment en l'elaboració d'aquest cens.

³ Vegi's en aquest sentit VIVES MADRIGAL, M. (1989). *Avaluació de les actituds i dels coneixements de les llengües catalana i castellana a les escoles de Mallorca*. Tesis doctoral inèdita, Universitat de les Illes Balears, 903-917.

Reforma i Curriculum

1. **ANTUNEZ, S.**- Del projecte educatiu a la programació d'aula. 1991.
2. **PUIGDELLIVOL, I.**- Programació d'aula i adequació curricular. El tractament de la diversitat. 111 pgs. 1992.
3. **AA.VV.**- VAQ. Instrument per a l'avaluació de centres docents. 1992.

Psicomotricitat

4. **AA.VV.**- Trompitxol. Fitxes de psicomotricitat. 280 p. 1992.
5. **RIART, J.**- Psicomotricitat. Programa i controls. 96 p. 1989.

Sexualitat

6. **FERRER, F.**- L'educació sexual a preescolar i E.C.B. Funció dels mestres i dels pares. Metodologia. Programació. Objectius. Continguts. Arees implicades. Activitats. Avaluació. 188 p.
7. **FONT, PERE.**- Pedagogia de la sexualitat. 167 p. 1991.

Orientació i Tutoria

8. **AA.VV.**- Eines per l'acció tutorial. Objectius, incidències i programació de la tutoria. Valoració de l'alumne. Metodologia d'estudi. Gestió del tutor. Realització de sessions pràctiques. 140 p. 1985.
9. **AA.VV.**- Fitxes de tutoria. 60 p. 1992.
10. **AA.VV.**- Quadern de tutoria. 16 p. 1992.
11. **RODRIGUEZ, M. LL.**- Com orientar i educar professionalment a l'escola. 112 p. 1986.

Ètica

12. **AA.VV.**- L'ètica ahir i avui. 1991.
13. **MASNOU, F.**- Educació per a la convivència. 174 p. 1991.

Llengua

14. **AA.VV.**- La rondalla a l'escola. 190 p. 1987.
15. **SALO, N.**- La parla a la classe. 250 p. 1990.
16. **BALCELLS, J./ROIG, A.**- Antologia i guia didàctica dels trobadors a la poesia actual. 312 p. 1992.
17. **BISQUERRA, R./SARGATAL, A.**- Proves objectives de la llengua catalana. (manual) 150 p. 1992.
18. **BISQUERRA/SARGATAL.**- P.O.L.C. Material de suport. 20 quaderns.
19. **CASSANY.**- 44 exercicis per a un curs d'expressió escrita. 58 p. 1991.
20. **SUNYER, R.**- Llibre de les bèsties de R. Llull. Proposta de treball per al batxillerat. 101 p. 1991.

Matemàtica

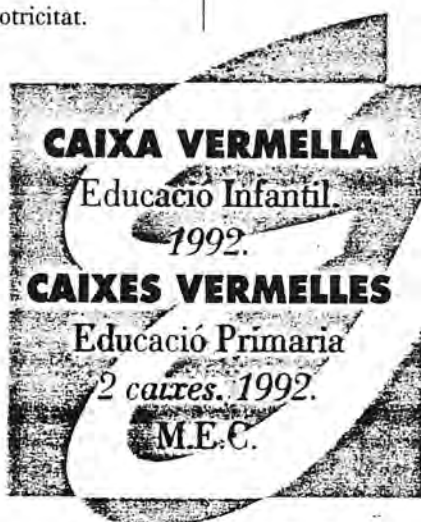
21. **MIRA, M.R.**- Com fer viure la matemàtica a l'escola. 104 p. 1987.
22. **MIRA, M.R.**- Activitats matemàtiques al parvulari. 140 p. 1990.

Ciències

22. **AA.VV.**- Reflexions sobre l'ensenyament de les ciències naturals. 278 p. 1992.
23. **AMENGUAL, J.**- Les espècies protegides. 66 p. 1992.
24. **CONSELLERIA AGRIC.**- Petita guia dels aucells marins de les Balears. 56 p. 1991.

Varis

25. **HANNOUN, H.**- Els ghettos de l'escola. Per una educació multicultural. 275 p. 1992.
26. **JORDAN, J.A.**- Educació multicultural. 240 p. 1992.

Smbat
Llibres

Reforma Educativa i catalanització de l'ensenyament

Crònica d'un desamor

L'any 1988 Joaquim Arenas escrivia: «El vestit que se'ns serveix ja està fet i triat. Serà susceptible d'arranjaments, menors i prou». Poc temps abans el MEC havia posat a la disposició del professorat i altres estaments de la comunitat educativa, entre molts altres materials (Pla Experimental de la Reforma) un «Qüestionari per al debat del Currículum» les respostes del qual havien de servir com a suggeriments organitzatius, planificadors i milloradors de les propostes reformadores ministerials. Un suplement monogràfic del CEP de Palma oferia unes «Pautes per al debat del DCB» per tal d'auxiliar els docents en la complimentació d'aquell qüestionari «tota vegada que quantes suggerències estimi oportunes fer el Professorat, s'han d'ajustar al Qüestionari esmentat». En cap de les 13 preguntes ministerials, ni en una sola de les pautes orientatives no hi havia cap referència explícita que donàs fe de vida d'uns fets tan insignificants com que les Illes Balears són un territori amb una llengua pròpia diferent a l'oficial de l'Estat i que geografia, història i cultura s'agermanen en uns aspectes que, hom, des d'alguna perspectiva somiatruïtes, ha vengut a denominar, en alguna ocasió, fet diferencial. Exigències estatutàries o normalitzadores, per descomptat ni tan sols són objecte de consideració marginal. És un retret als autors? De cap manera. Pens, que, dissortadament, no és una qüestió de persones, sinó el resultat d'una tràgica, fins ara, història de desamors.

L'enamoramament que no es produí.

Just encetats els primers vuitantes neix, emparada per l'Administració educativa central la necessitat d'investir una renovació a fons del sistema educatiu. Els centres, els docents són convidats a participar-hi. S'inicia en uns comptats centres de l'Estat un procés d'experimentació que seria l'origen dels actuals centres que avui imparteixen «Reforma» i el fonament on hom podria assentar el renovat edifici del sistema educatiu que, segons que era constatable, necessitava urgents mesures terapèutiques. Publicitat institucional, dotació de fons especials, organització

d'activitats de formació, reunions, mesures, en definitiva, encaminades a desenvolupar el projecte i donar-li consistència. Vendrien llavors anàlisis, propostes, llibres blancs, DCBes, etc. Era una iniciativa que sortia d'enllà el mar que, a poc a poc va anar desenvolupant-se.

Des de poc temps enrera decrets temorencs havien permès l'ensenyament del català a les nostres escoles. Molt lentament les Administracions educatives, amb avarícia si no a contracor, anaren permetent (més decrets) que l'ensenyament a les nostres Illes pogués realitzar-se en català i se centràs en la realitat de l'entorn propi. Aquí no hi hagué gaire propostes de formació, ni ajuts econòmics, ni facilitats per a l'adscripció del professorat idoni, només hi hagué exigències de paperassa, entrebancs de variada índole i, com a contrapartida un compromís ferm i voluntarista de molts ensenyants.

La iniciativa d'enllà el mar i el moviment de recobriment illenc tenia molts punts en comú (fer un ensenyament significatiu, fer l'escola funcional, apropar l'ensenyament als interessos dels alumnes, integrar l'entorn, fer una escola engrescadora i participativa...) però curiosament, ella, la filla d'enllà el mar, i ell, el recobriment desitjat s'ignoren o gairebé. Cadascú féu la seva via per camins paral·lels, o poc convergents. Ella, a l'empar d'una Administració; ell, amb la incomprensió de dues. Per què?. Per una part el desconeixement (siguem benèvols), la manca d'interès en un projecte diferenciat i específic; per l'altra, la malfiança, la sensació (absolutament comprensible) que el nostre, el que voldríem nostre no és ben bé això, precisament perquè en l'ambivalència d'una situació polític-administrativa com la que ens toca patir, no és ben bé nostre.

Indiferència? Desamor? En tot cas podem recórrer al Cançoner:

Amor, sa primera pedra
ja no la posarem bé.
Ara es marge no està bé
tant cau envant com enrera.

Un apassionament sobtat?

Qui dies passa anys empeny. Arriba la llei -amb una acceptació no unànime però important, tot i les inquietuds que genera- que dona forma oficial a les aspiracions renovadores. És un text legal amb mèrits més que remarcables que suposen una necessitat de transformació profunda dels nostres centres educatius, de la tasca dels nostres ensenyants. És una llei que, respectuosa com vol ser amb els principis democràtics, enfatitza aspectes com l'autonomia pedagògica dels centres, el respecte a la pluralitat lingüística com a riquesa patrimonial del poble, la integració de l'entorn a la vida escolar, la necessitat de la competència lingüística de tots i totes els discents en les llengües oficials de les Comunitats Autònomes que les posseeixin, la conveniència absoluta d'incorporar la cultura del territori i els costums als currículums per tal de convertir l'escola en un vehicle transmissor i generador d'aquesta cultura, etc.

Aleshores, ella, la d'enllà les aigües blavenques, s'adona que li cal allò que els antics en deien «tocar Mallorca» (fent, com és natural, Mallorca símbol de la Terra tota) i esguarda aquí i ençà.

Ell, mentre, a contracorrent ha anat fent. Les superestructures no l'aclaparen tant. Però l'oxigen encara és lliurat amb comptagotes. Ha de sobreviure amb la força de la seva voluntat, amb la timidesa d'uns

suports institucionals no gens ambiciosos, amb la inseguretats derivada d'una manca d'horitzons clars marcats entre tots i estalonats per les Administracions. Però ell és aquí. I, malgrat tot, ha crescut.

Ella, com podia ser d'altra manera?, el veu. Se n'apassiona. Qui sap si amb la urgència, la inconsistència i la manca de sinceritat que l'estat de necessitat peremptòria en què es troba l'obliguen? De totes maneres, el busca. Ell, atret per alguna faceta agradable d'ella i, sobretot, perquè, ell també, necessita aferrar-se a quelcom no la rebutja irat.

L'apassionament interessat d'ella, passats els primers instants, no li fa perdre el seny. No gosa donar la passa. La mar és massa extensa i, endemés fa forat i tapa. De totes maneres, cal fer alguna cosa. Com és possible realitzar la integració de l'entorn que preconitza, la valoració de la pluralitat, etc. sense donar-li la mà a ell?

Possible matrimoni de conveniència.

Aleshores hi ha corregudes cap a «ca ell». Ella cerca intermediaris. No gosa anar directament al rovell de l'ou, però tot i això voreja els indrets per on ell caplleva. Ell, des de fa temps, pateix a la pell les necessitats, les urgències que se li han negat sempre. No gaudeix sinó d'una mínima infraestructura legal que li permet tan sols no morir. Els que l'envolten es

mostren indecisos. Uns creuen que ella li aportarà ajuts imprescindibles. Que els promet coses que fins ara no havien sonat en cap dels corns dels corifeus de la representació. D'altres, més escèptics, més experimentats, o senzillament més vells, són de l'opinió que sota el sol res no hi ha de novell.

Comencen a bufar remors de canvis: que si variarà el marc, que si en comptes de permisos per donar a la llengua del territori el lloc que li pertany en justícia n'hi haurà prou amb decidides intencions, que si els currículums de llengua catalana, que si les orientacions didàctiques, que si part de les directrius ministerials arribaran en la llengua pròpia, que si convendria planificar les ciències socials i experimentals des del propi territori, que si calen o no mínims obligatoris d'ensenyament en llengua catalana, que si aquí caic i aquí m'aixec... que si la conjunció de la llei d'enllà el mar i la Normalització d'aquí estant comporten forçosament el plantejament de projectes lingüístics als centres encaminats a un compliment efectiu de les dues normes, que si...

Alguns optimistes albiren unes noces, sinó de pinyol vermell, tampoc no de «penalti», amb la núvia sinó de blanc, sí ben guarnida i amb el nuvi sinó cofoi, sí conhortat i amb una resignació tolerablement acceptable. D'altres tiren més a canamunts i canavalls. D'altres, com el poeta a Deià, badoquen i callen... Alguns pensen que, prèviament a la festa o a l'allunyament definitiu podria ser útil una consulta professional dels «nuvis» a una agència especialitzada en assessoraments diversos, una empresa d'aquestes dotades de tots els mitjans que les noves tecnologies forneixen aptes per confeir plans de viabilitat, ni que siguin matrimonials.

Consells sense remeis, riu-te'n d'ells.

Les orientacions d'enllà el mar, hi són. Les nostres disposicions generals que, sobre el paper, posen els punts a un nivell de claredat suficient per a uns i acceptable per a d'altres (naturalment, aquesta és una opinió no compartida per alguns col·lectius tan per excés com per defecte). El marc genèric, doncs, és perfilat. Ben perfilat (ben = clarament): Si el matrimoni ha de fruitar caldrà que la seva unió ho tenguí ben present i cap aspecte del contracte podrà contradir aquest marc. La totalitat del marc, no només una de les cares de la moneda.

Entre les disposicions superestructurals i els

centres. Entre el BOE i el BOCAIB i les aules és absolutament imprescindible un enteixinat legal, administratiu, organitzatiu, de previsió de recursos encaminat a fer operatius els principis genèrics. Aquesta és una tasca que han de dur a terme els responsables d'enllà el mar i els de les Illes estant amb rectitud d'intenció, eficàcia i, sobretot, amb sentit de fer operatives les disposicions que qui els ha convertit en responsables -el poble de les Illes- els ha ordenat.

La generositat, els d'enllà el mar no l'han d'entendre, no la poden entendre de cap manera com una concessió a ... Ben al contrari. Vénen obligats a aquesta generositat per l'obligació que tenen de servir el poble que els dona carta de naturalesa. Els d'aquí vénen obligats també a edificar, a reconstruir, allò que molts anys de desídia i de lluita oberta han malmenat. Uns i altres seran culpables si no allisen el terreny perquè els nuvis puguin viure amb pau i concòrdia. Uns i altres seran culpables si el matrimoni ha de viure només de promeses i paraules sonores i buidades com a campanes.

El desplegament de mesures legislatives, administratives i l'aportació de recursos materials i humans és imprescindible i urgent. El marc d'actuació el tenim definit i limitat pel temps: un acord (que no qualificarem) ens aboca a la possibilitat de gaudir de les competències plenes en matèria d'educació d'aquí massa anys. El repte és per tant evident: les Administracions -i els administrats- es poden creuar de braços i esperar el 96 o bé, des d'ara iniciar els processos que la lògica i la llei reclamen, és a dir, col·laborar en el disseny d'aquest enteixinat a què ens venim referint. No és hora aquí de detallar-les les mesures concretes, -no ho dubtam- no és tampoc necessari, de presents com les sentim, però sí que ho és hora d'urgir les institucions necessàries a emprendre coratjosament la marxa. Als mestres, pares, alumnes, a tots els que d'alguna manera ens sentim implicats en l'educació del nostre jovent ens correspon instar-les a aquesta tasca. El nostre debat, el nostre compromís, la difícil continuïtat en una empresa dura han d'esser una aportació decidida i ferma a aquest compromís ineludible si volem no només que el matrimoni sigui contret, sinó consumat i amb fruits de benedicció.

Miquel Sbert i Garau.

Inspector Tècnic d'Educació

FEIM FEINA PER POSAR LA CULTURA A L'ABAST DE TOTHOM

A través del Centre
Coordinador de
Biblioteques i amb la seva
xarxa de 58 biblioteques,
el CONSELL INSULAR DE
MALLORCA apropa, dia a
dia, la cultura a tots els
ciutadans.

Aquest Centre, que va
nèixer l'any 1985 amb tan
sols onze biblioteques, en
l'actualitat cobreix
gairebé la totalitat de
l'àmbit insular refermant
la decidida voluntat i la
tasca continuada del
CONSELL INSULAR DE
MALLORCA a l'hora de
posar la cultura a l'abast
de tothom.

**CONSELL INSULAR
DE MALLORCA**

La immersió ... una experiència a Mallorca

En què consisteix.

La immersió és un sistema de treball que possibilita que l'alumne aprengui en una llengua que no és la familiar, sinó en la pròpia del territori al qual pertany.

En aquests programes la llengua nova no és ensenyada/apresa com un objectiu en si mateix (assignatura), sinó que és el vehicle d'ensenyament/aprenentatge. És la simultaneïtat de l'adquisició i el seu ús dins un context natural el que fa que la nova llengua s'aprengui i s'usi de manera satisfactòria.

A part de parlar sempre en la nova llengua el/la mestre/a ha de posar en pràctica una sèrie de tècniques i estratègies perquè els infants no només es limitin a comprendre-la, sinó que es puguin llançar tan aviat com sigui possible a expressar-s'hi.

On s'imparteix.

A Mallorca s'aplica a escoles que fan ensenyament en català i que tenen l'alumnat majoritàriament castellanoparlant. Aquestes escoles estan ubicades, normalment, a barriades amb forta immigració castellana on els pares, o no s'han integrat a la nostra comunitat lingüística o, en el cas de les famílies bilingües, el conjuge catalanoparlant ha deixat d'utilitzar la seva llengua amb els seus fills, en benefici del castellà.

Això fa que l'únic contacte que tenen molts d'alumnes, mallorquins de naixement, amb la llengua pròpia de les Illes, sigui el que els proporciona l'escola.

Com és concreta.

El millor moment per iniciar un programa d'immersió és en els cursos de l'Educació Infantil.

L'edat dels 4 anys és el moment idoni perquè l'infant aprengui una nova llengua amb facilitat i aquest fet li facilitarà, en un futur, l'aprenentatge de noves llengües.

L'ambient lúdic i afectiu que ha de tenir l'escola i que viu el/la nin/nina en aquests moments afavoreix la vivència i la comunicació en la nova llengua. L'infant l'ha de veure, no com una cosa imposada, que li dificulta les seves relacions i els seus aprenentatges, sinó com un fet positiu que l'ajuda a jugar, a cantar, a compartir vivències i a comunicar-se amb una perso-

na que ha d'esser molt important per a ell: el mestre, i en un lloc on cal que s'ho passi molt bé: l'escola.

Quan l'infant comença l'escolarització s'adapta a un món nou: edifici nou, mestra nova i llengua nova. Això l'ajuda a situar-se i a distingir el context on es parla català (l'escola) i on es parla castellà (la família).

El/la mestre/a mai no rebutja la llengua de l'infant sinó que la respecta totalment; el/la nin/nina veu que l'entén encara que sempre li parli en català.

Implicació familiar.

Un dels aspectes que més influeixen en els bons resultats d'un programa d'immersió és la implicació que hi tinguin els pares.

Al Canadà va sortir dels pares de parla anglesa (de classe social més alta) la necessitat que l'escola afavorís l'adquisició del francès: la llengua de les classes socialment més dèbils per igualar en oportunitats els seus fills/filles amb la resta de ciutadans canadencs, coneixedors de les dues llengües.

A Catalunya són els pares immigrants els qui, plenament conscients que si els seus fills no dominen les llengües oficials de la seva comunitat autònoma se'ls tancaran moltes portes en un futur, demanen que l'escola compleixi aquesta comesa.

A Mallorca no sempre passa això. Els pares i mares, sovint, no veuen la necessitat que els seus fills aprenguin el català (que segons ells no té un prestigi social com l'anglès o qualsevol altre llengua estrangera); la seva actitud, si no és de rebuig total cap a l'escola, és d'acceptació del que el professorat els proposa i és aquest qui, a més a més de preparar-se didàcticament per fer anar el programa endavant, s'ha hagut de responsabilitzar de promoure i potenciar els avantatges de que aquest alumnat acabi l'EGB dominant les dues llengües per igual.

Immersion, sinònim d'integració social.

La integració, a la nostra comunitat lingüística, de l'alumnat no catalanoparlant nascut a Mallorca, és una necessitat urgent que l'escola no pot deixar passar durant més temps. La immersió, a més a més de possibilitar aquesta integració i d'igualar en un futur les oportunitats socials i professionals de tots els escolars, en relació al coneixement de les dues llengües oficials, no impedeix la conservació de la

llengua materna ni l'aprenentatge del castellà escrit ja que, la complexitat fonètica i gramatical del català fa que el pas al castellà escrit resulti senzill.

I a Mallorca.

A Mallorca es comencen a posar en pràctica els programes d'immersió el curs escolar 86/87... Molts eren els/les mestres que creien que l'escola era un pilar fonamental per aconseguir la norma-lització de la nostra llengua, i que de cap manera eren suficients les 4 hores del català que s'impartien...? perquè l'alumnat acabàs l'escolarització obligatòria essent bilingüe. El català s'havia de convertir en la llengua vehicular, dels aprenentatges i de l'escola i per dur això endavant eren molts els problemes que s'havien de superar i no a totes les escoles era fàcil. Preguntes com: què fer per aconseguir el permís de l'Administració, com posar d'acord el claustre, com implicar els pares i mares de manera positiva, quines estratègies convé posar en pràctica perquè l'alumnat castellanoparlant ens entengui i ens parli aviat, com i quan iniciar la lecto-escritura...

Els p. d'I. donaven la resposta fonamentada a la majoria d'aquestes qüestions.

La informació arribà mitjançant xerrades i cursos fets per membres del Servei d'Ensenyament del Català de la Generalitat de Catalunya (SEDEC).

A la vegada un grup de mestres que començaven a aplicar aquests programes a les seves escoles, va iniciar un treball de coordinació, recerca de noves estratègies, d'elaboració de materials i d'adequació d'aquests a la realitat pròpia de les nostres illes a través de l'Associació Illenca per a la Renovació Educativa (AIRE).

Reflexió.

Passats sis anys, en algunes d'aquelles escoles capdavanteres, l'alumnat iniciat amb immersió ja ha arribat a 4t o 5è d'EGB. En altres estan començant actualment i no només se'n troben a Palma sinó en altres zones de Mallorca (Calvià, Felanitx, Manacor, Marratxí, Son Servera,...) que tenen gran quantitat d'alumnat, fills/es d'immigrants peninsulars i també estrangers.

La problemàtica que han d'afrontar actualment aquestes escoles, tot i que no és la mateixa, continua essent considerable.

L'alumnat ha arribat al Cicle Mitjà i encara que parli català, aquesta continua essent la seva segona llengua i el professorat de CM necessita orientacions específiques per continuar fomentant el seu ús i

aprenentatge.

Sovint a aquestes escoles s'incorpora tardanament al programa d'immersió, alumnat vingut de la península o d'altres escoles on feien ensenyament en castellà, i per tant sense la competència comunicativa en català suficient per poder seguir el ritme de la classe. "Escolarització" no contempla, per ara, aquest aspecte a l'hora d'adjudicar-los centre.

Arriba professorat nou a aquests col·legis on ja s'aplica el programa d'immersió i necessiten preparar-se específicament per a poder-lo impartir.

Manca de suport.

Durant el curs 90/91, un grup de nou escoles, sol·licità al MEC, un/a professor/a de suport a la immersió per a cada una d'elles, a la qual cosa respongué creant dues places de suport per a la totalitat de les nou escoles sol·licitants. El temps de suport que rep cada centre no pot de cap manera cobrir totes les necessitats que té.

Fins ara l'equip de suport a la immersió, bàsicament, hem centrat les nostres actuacions en aquests punts: coordinar els nou centres que reben suport, fent incidència directa a les aules per potenciar l'expressió oral entre l'alumnat i donar estratègies al professorat nou, i fent suport a l'expressió oral, en petit grup a l'alumnat d'incorporació tardana.

Urgeix un plantejament global.

Altres problemes com: la dotació de places de música, psicomotricitat, integració... cobertes per professorat castellanoparlant; l'exigència per part d'alguns inspectors d'incloure el castellà als programes d'Educació Infantil i Cicle Inicial; les poques facilitats que es donen al professorat per a reciclar-se tot i que ja tingui l'habilitació per impartir l'ensenyament en català; la falta de material audiovisual i informàtic en català... ens fan concloure que no poden ser els/les mestres qui, amb el seu voluntarisme, continuïn fent avançar la immersió, sinó que urgeix la presa de responsabilitats i mesures per part de les institucions amb competències educatives (MEC, Govern Balear, Ajuntaments, Universitat, etc) si volem aconseguir entre tots l'objectiu final: LA NORMA-LITZACIÓ LINGÜÍSTICA DE LES NOSTRES ILLES.

Francesca Mulet

Montserrat Sobrevias

Membres de l'Equip de suport a la Immersió del MEC.

Haga valer SU nómina

Muchas entidades desean su nómina. Entonces, hágala valer. Exija mucho. Lea la letra pequeña... y se quedará con la NOMINA VIVA de SA NOSTRA. Porque SA NOSTRA ha dotado a la NOMINA VIVA de unas ventajas sustanciales que usted, sin duda, sabrá apreciar. Siga leyendo la letra pequeña, y decídase. Su nómina vale mucho: Ingrésela donde la valoren más.

VENTAJAS DE LA NOMINA VIVA:

CREDITOS

- **Crédito instantáneo:** le adelantamos hasta ocho mensualidades de su nómina (máximo 1.000.000). La concesión es instantánea y al mejor tipo de interés del mercado: 14%. (T.A.E. 14,934%). El plazo de devolución es de un año, pudiendo elegir cualquier fecha dentro de ese periodo.
- **Anticipo Nómina.** Resolución inmediata. Se amortiza con el abono de la nómina del mes.
- **Préstamo nómina:** Puede solicitar hasta 8 mensualidades (máximo 3.000.000 ptas.). Las escalas de interés no varían para los beneficiarios de la NOMINA VIVA que van desde el 11,5% (T.A.E. 12,126%) a los 6 meses hasta el 15% (T.A.E. 16,075%) a los 6 años.
- **Préstamo vivienda:** En las mejores condiciones. Rapidez en la concesión y un plazo de devolución de hasta 20 años.

TARJETAS

- **Tarjeta Visa gratuita:** Si no dispone de ella, le ofrecemos la tarjeta VISA de Sa Nostra totalmente gratuita el primer año. Con ella podrá comprar-pagar y disponer de efectivo.
- **Tarjeta SA NOSTRA:** Podrá operar con ella en nuestra extensa red de cajeros automáticos y en la red 6.000 las 24 horas del día y realizar compras sin dinero.

OTROS SERVICIOS

- Seguro individual de accidentes.
- Oferta para sus depósitos.
- Tramitación gratuita de expedientes de jubilación, viudedad y orfandad.
- Domiciliación de pagos de recibos, impuestos, etc.
- Planes jubilación.

PREMIOS

- Cada mes se llevarán a cabo los siguientes **Sorteos**, entre todos los beneficiarios de la NOMINA VIVA.
- **Pagos mensuales de 100.000 ptas.**
 - **Regalos** (Videos, TV., Cadenas musicales, Radio Cassettes, Walkmans, Relojes, Calculadoras y otros muchos e interesantes regalos).
 - **Viajes** a París, Londres, Amsterdam y Atenas.

¿Ha leído la letra pequeña? Tome entonces una decisión grande. Notará la diferencia en pequeñas comodidades de cada día y en aquellos momentos de la vida en que es tan tranquilizador sentir que se tiene un respaldo. Apóyese en la NOMINA VIVA de SA NOSTRA, su mejor respaldo.

NOMINA
VIVA

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

Su mejor respaldo

ENSENYAMENT EN CATALÀ

Reciclatge i Llengua catalana

Analitzar la situació de la llengua catalana a la nostra Comunitat, el per què d'una sèrie de comportaments, la inhibició dels responsables polítics, l'autoodi que encara avui generen certs individus i, sobretot, preveure'n el futur, és força complex. D'entrada pensam que una llengua que identifica una Comunitat i les persones que hi habiten, una llengua que ha d'esdevenir vehicular en el procés d'ensenyament no pot ser que només estigui present en la seva matèria respectiva i totes les altres es facin en una llengua no pròpia. Pensam que el Centre Educatiu no pot convertir-se en l'únic lloc on els nins i les nines aprenen i senten la llengua pròpia.

Però per engegar una acció global és ben necessària una altra forma de consideració envers el tema de la llengua. Una tasca que no pot assolir el Centre Educatiu tot sol ja que no disposa dels mitjans escaients ni és tampoc la seva missió. Aquesta disfunció provoca tota una sèrie de contradiccions greus on el que surt més mal parat sempre és el mateix: l'ús normal de la llengua en tots els àmbits socials, i entre ells, en l'educació.

La Llei de Normalització Lingüística (LNL), a

l'article 17 diu que «el català, com a llengua pròpia de les Illes Balears, és oficial a tots els nivells educatius», i a l'article 22 «el Govern de la Comunitat Autònoma, a fi de fer efectiu el dret a l'ensenyament en llengua catalana, ha d'establir els mitjans necessaris encaminats a fer realitat l'ús normal d'aquest idioma com a vehicle usual en l'àmbit de l'ensenyament en tots els centres docents». Sembla que la Legislació és ben clara i que el procés cap a la normalització hauria de ser palpable i ben visible, però el cert és que no hi ha avenços i això vol dir que anam reculant.

La manca de les competències en educació fa que hàgim d'anar a remolc de la nova legislació i programes que van sorgint a mesura que s'implanta el nou model educatiu, ja que des de Madrid no es té en la consideració que cal el tema de la llengua pròpia, i això provoca una situació de crispació que no afavoreix gens el desenvolupament normal de la tasca de l'educand. Evidentment el greuge comparatiu que sofreix la nostra Comunitat és ja un símptoma d'anormalitat que traspua dins tot el sistema educatiu.

La catalogació de les places a l'ensenyament mitjà és, a hores d'ara, una de les assignatures pendents ja que la distorsió que suposa per a un ensenyant anar a un centre en procés de normalització o que engega un projecte lingüístic coherent i adequat està directament relacionat amb la disfunció que provoca en tot el centre educatiu. En aquest punt no es pot assenyalar amb el dit aquell professional que l'han destinat a les «Illes Balears», però resulta que entram dins una dinàmica on qualsevol iniciativa en què la identitat, la cultura o la llengua en conformen l'eix central, no es poden portar a terme amb les condicions adequades perquè hi ha massa entrebancs a vèncer. Sabem que el Grup de Català del SITE està treballant en aquest tema ja que veu que és prioritari.

Ara bé, paral·lelament a aquesta catalogació, l'Administració Educativa ha d'oferir una sèrie de pautes per tal de paliar les mancances de base, però mai s'hauria de convertir en la «solució» única de cara a donar sortida a una situació complexa. És per això que es va posar en marxa, ara fa cinc anys, el Reciclatge de Professors de

Mitges concentrant-se les classes en els mateixos centres d'ensenyament i amb un horari escaient. S'establiren dos nivells pels no catalanoparlants i dos pels catalanoparlants; al final d'aquests cursos (quatre per a un professor que començà a lllindar i dos per aquell que començà a Llengua I, depenent del domini de l'expressió oral) es fa un Seminari d'Especialitat de vint hores adequat a l'especialitat que té per tal de poder impartir amb seguretat la seva disciplina en llengua catalana.

El que està ben clar és que no es pot fer una catalogació de les places si no hi ha professors suficients amb una preparació efectiva de llengua catalana i s'ha de procurar que hi hagi un paral·lisme real entre les places ofertades i les titulacions que existeixen.

La necessitat i la urgència dels cursos de reciclatge ve determinada per l'Ordre de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports de dia 27 de novembre de 1989, per la qual s'estableix el pla de reciclatge i perfeccionament del professorat i es fixen les titulacions que cal tenir per tal de poder realitzar l'ensenyament de i en Llengua Catalana (BOCAIB 160 del dia 28/12/89).

La resposta del professorat a la convocatòria del curs 1989/90 fou la següent:

Nivell Lllindar I	41 matriculats.
Nivell Lllindar II	45 matriculats.
Nivell Llengua I	144 matriculats.
Nivell Llengua II	235 matriculats.
Total	465 matriculats

Durant el curs 90/91 hi hagué els següents:

Nivell Lllindar I	74 matriculats.
Nivell Lllindar II	35 matriculats.
Grup de conversa	6 matriculats.
Llengua I	203 matriculats.
Llengua II	35 matriculats.
Seminari d'especialitat	59 matriculats.
Sem. d'Esp. i Llengua II	61 matriculats.
Total	513 matriculats

Durant el curs 91/92 hi ha els següents:

Nivell Lllindar I	52 matriculats.
Nivell Lllindar II	53 matriculats.
Nivell Llengua I	283 matriculats.
Nivell Llengua II	173 matriculats.
Seminari d'especialitat	117 matriculats.
Total	678 matriculats

Aquest reciclatge és fruit d'un conveni entre la

Conselleria, l'ICE i el MEC; el Centre de Professors de Palma s'encarrega de l'organització.

Sense comptabilitzar aquest curs hi havia un total de dos-cents trenta-quatre professors que tenien el reciclatge complet; comptant els del present curs hi haurà tres-cents trenta professors preparats per fer l'ensenyament de la seva matèria en català. Així, aquestes places ja podrien sortir catalogades -una vegada esbrinat el lloc d'ensenyament on estan destinats- i anar renovant-se cada any a mesura que sortissin professors amb el Certificat escaient per poder impartir i optar a les places en català. D'aquesta manera escalonada s'haurien de cobrir totes les places definitives i fer una previsió dels interins.

Evidentment aquest darrer punt és una problemàtica puntual i que no es pot emmarcar dins el plantejament general. Aquí hi juga un paper fonamental el projecte lingüístic de centre, la coherència amb què ha estat dissenyat, l'adequació i cohesió que se li vol donar, etc. Un centre que té unes places a cobrir per professors interins, cal que tenguí ben clar on es troba quant a la normalització lingüística, com ha d'avançar, de quina manera s'ha de traspuar a la pràctica, per tal que la petició determinada que es faci sigui atesa correctament tant des del punt de vista pedagògic com legal.

És clar que el reciclatge així com està muntat no és la sortida més idònia, ni la més efectiva; és més per sortir del pas. Perquè hi hagi una vertadera formació, bé inicial, bé sumativa, cal en primer lloc una implicació molt més profunda per part de les institucions capdavanteres i de les persones que volen i creuen que la normalitat és qualque cosa més que una classe de català.

No volem acabar ni amb una frase antològica ni lapidària: pensam que xerram massa i donam moltes voltes al mateix redol. Perdem de vista, moltes vegades, l'objectiu final que ha de comportar tot acte inserit dins una dinàmica educativa portada a terme amb coherència i sentit comú. No caldria demanar res més: si tots aquells que tenen una miqueta de responsabilitat ho tenguessin en compte sobriarien campanyes, reciclatges de dues hores setmanals, vocació insípida per a la «titulitis», penes i misèries dels professors de llengua, reclamacions a-Constitucionals i a-Normalitzadores, capelletes catedralscies i reivindicacions obsoletes de tant de passar-les de crit en crit. Evidentment, però, no ho tenen en compte.

Felip Munar i Munar.
Assessor del CEP de Ciutat

Els cursos de reciclatge i perfeccionament en llengua catalana per als professors de les Illes Balears

Una breu aproximació

Els cursos de Reciclatge i Perfeccionament de Català per al professorat de les Illes Balears són els cursos oficials que, aprovats per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, organitza en la seva part acadèmica l'ICE de la Universitat de les Illes Balears per setè any consecutiu, des de l'octubre de 1985.

A continuació presentam algunes dades generals sobre els Cursos de Reciclatge i Perfeccionament en Llengua Catalana que fan referència a la situació global dels Cursos, i la realitza el Coordinador General, per aportar un breu visió de conjunt, en el curt espai de que disposam.

Les dades que presentam són la mostra de l'oferta que tenim per a més de mil cinc-cents professors d'onze Zones de les nostre illes. Aquesta oferta vol apropar-se cada vegada més als nuclis de població docent i a una formació pròxima als centres, per tal de proporcionar als professors interessats una preparació lingüística i didàctica en llengua catalana que els permeti el seu treball dins el sistema educatiu de les Illes Balears.

1.- On es fan els cursos?. Llocs d'impartició.

Els cursos de Reciclatge i Perfeccionament en Llengua Catalana durant el curs 1991/92 s'han trobat agrupats en onze Zones d'impartició, dues més que el curs passat, per la incorporació de les zones de Felanitx i Alcúdia.

Les Zones i centres han estat els següents:

Palma: IB. «Camp Rodó».

Inca: IB. Berenguer d'Anoia.

Manacor: Escola Municipal de Mallorca.

Artà: IB. Llonrenç Garcies i Font.

LLucmajor: CP Jaume III.

Alcúdia:

Felanitx:

Ciutadella de Menorca: IB Josep Mª Quadrado

Maó: IB Joan Ramis.

Eivissa: CP Sa Graduada.

Formentera: CP de Sant Francesc Xavier.

Aquest any, també, els tres cursos de les assignatures de Reciclatge s'han pogut impartir en la seva totalitat a Menorca i Formentera. Sóller va acabar el segon nivell dels cursos i s'ha iniciat el primer nivell a Felanitx i Alcúdia.

2.- Quins estudis es poden cursar?.

Els cursos de Reciclatge i Perfeccionament de Català consten de quatre nivells:

a) **El Nivell Llindar**, amb dos cursos, destinat a no-catalanoparlants. Introduït per primera vegada el curs 1985/86 de forma experimental a la Zona de Palma, s'imparteix en l'actualitat a Palma, Maó i Eivissa.

b) **El Nivell Elemental** que es divideix en:

* El Nivell I, consta de dues assignatures: Llengua I i Cultura I (Geografia). S'imparteix enguany a totes les Zones.

* El Nivell II, consta de tres assignatures: Llengua II, Cultura II (Historia) i Didàctica I. S'ha impartit a totes les Zones, excepte a Felanitx i Alcúdia, on es farà l'any vinent a l'ascendir l'actual promoció que ha començat enguany.

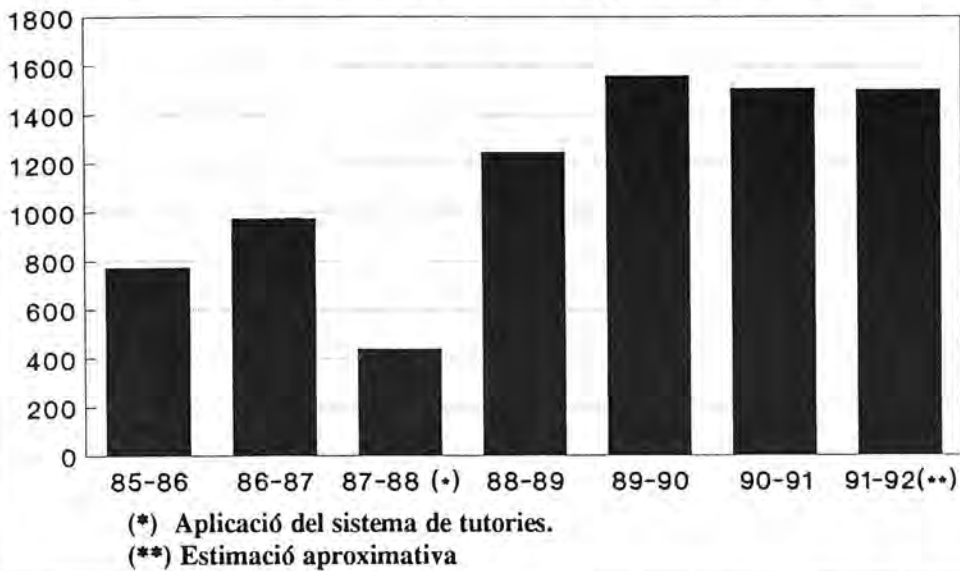
La superació del Nivell Elemental dóna dret a obtenir el Certificat d'Aptitud Docent (CAD) en Llengua Catalana.

c) **El Nivell Superior**, que consta d'un Curs III, amb tres matèries: Llengua III, Cultura III (Literatura Catalana) i Didàctica II. La superació del qual donarà opció al Títol de Professor de Llengua Catalana.

Des del curs 1990/91 hem reelaborat i adaptat els programes de les Didàctiques I i II, per tal d'adequar el Pla d'Estudis dels Cursos de Reciclatge a la normativa sobre titulacions redactada per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports publicada al

Gràfic 1

Evolució Matrícula Reciclatge (Cursos 1985-1992)

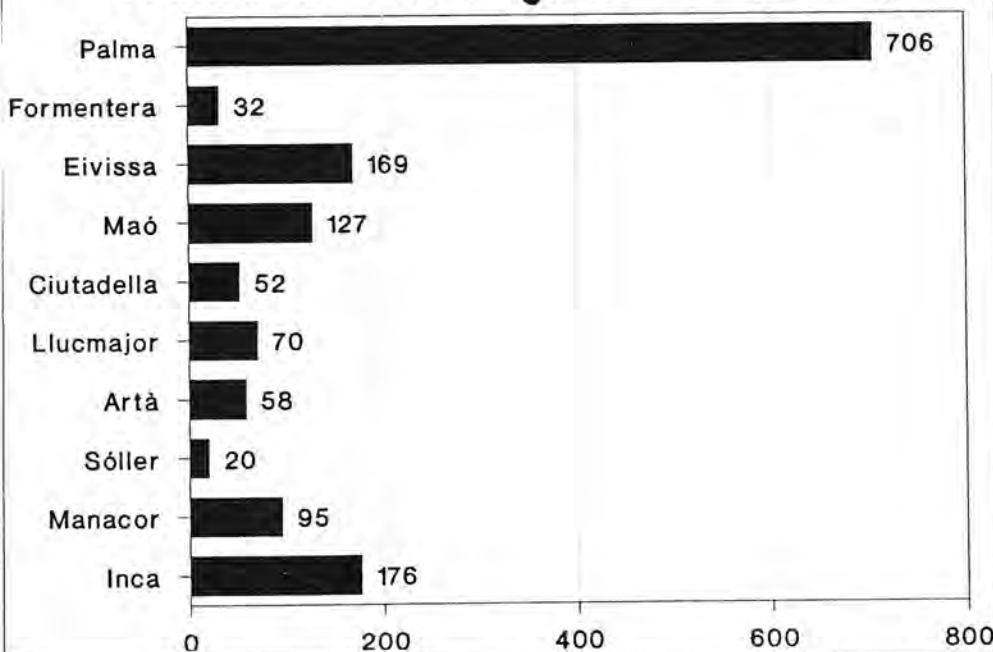
BOCAIB de 28 de desembre de 1989. Així, la Didàctica I passa a ser per al Pre-escolar i Cicle Inicial amb una durada de 30 hores i la Didàctica II passa a ser de Cicle Mitjà i Superior, per als professors dels cursos superiors (Nivell III del Reciclatge), amb una duració de 60 hores.

3.- Qui els cursa?. Nombre de matriculats.

3.1. Dades Generals de matriculació durant els cursos 1985/1992. Evolució. (veure gràfics 1 i 2)

Gràfic 2

Matriculats al reciclatge de català (curs 90-91)

L'alumnat matriculat als Cursos de Reciclatge i Perfeccionament en Llengua, Cultura i Didàctiques ha estat en total de 1500 persones.

Podem veure com la matrícula dels cursos de Reciclatge s'ha estabilitzat entorn dels mil cinc-cents alumnes, tal vegada es comença a notar el treball realitzat per la nostra Universitat i els mestres a dos nivells, per una part amb l'oferta i consecució de títols i per l'altra, amb els

efectes de la incorporació de matèries de Reciclatge al Pla d'Estudis de Magisteri.

4.- Qualificacions obtingudes pels alumnes dels Cursos de Reciclatge i Perfeccionament per Zones, durant el curs passat 1990/91.

Per tal, de tenir una visió de la realitat acadèmica, present un breu resum de les qualificacions de juny desglosades per assignatures i Zones.

4.1.1. Percentatge d'aprovat per Zones. (veure gràfic 3).

En el gràfic 3 trobam els percentatges globals d'aprovat entre els alumnes per les deu Zones d'impartició. Els percentatge d'aprovat i suspesos estan tretts sobre la xifra de presentats i no sobre la dels matriculats, ja que els que renuncien a les proves o obtenen la corresponent convalidació després de la matriculació, es troben compatibilitzats dins els matriculats.

El promig global de qualificacions aprovades entre els alumnes presentants ens dona un 87.3 %, xifra significativament

positiva.

4.1.2. Percentatge de no-presentats per Zones.(veure gràfic 4).

El percentatge global de no presentats, bé per convalidacions concedides o per no assistència a les proves finals, és de l'ordre d'un 29.4 %.

El percentatge de no presentats va des del 11.8 % de Formentera, com a zona amb més aflluència, seguida d'Inca, Artà, Lluçmajor i Eivissa. Ja dins l'escla superior es situen Maó, amb un (31.2 %), Manacor (34.6 %), Ciutadella (35.7 %), Sóller (40.5 %) i Palma, amb un 44.7%

4.2 Anàlisi de les qualificacions. (veure quadre 1)

De l'anàlisi de les qualificacions deduem que, un any més, la matèria amb un percentatge més alt d'aprovat són les de Didàctica, que tenen el 100 % d'aprovat. No hi ha ni una sola persona suspesa en tot el Reciclatge.

El percentatge d'aprovat de les matèries de Cultura és també alt, en general. Surt un promig global d'un 94.7 % per a la Cultura I (geografia), d'un 94.5 % per a la Cultura II (història) i d'un 71.5 %, per a la Cultura III (literatura catalana). Un promig global de les Cultures dóna un percentatge d'aprovat d'un 86.9 %.

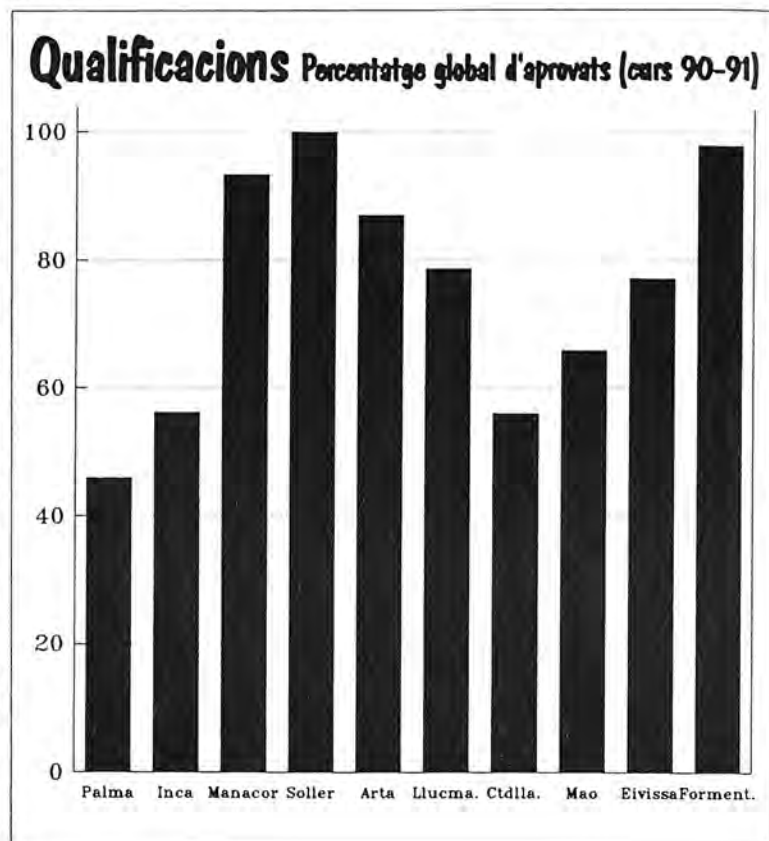
El percentatge d'aprovat de les matèries de Llengua, tot i el tòpic d'assignatures fortes, no és baix: un promig global d'un 73.1 % per a la Llengua I, d'un 70 % per a Llengua II i d'un 78.7 %, per a la Llengua III. El promig general de les Llengües dóna un percentatge d'aprovat d'un 73.9 %, és a dir, quasi les tres quartes parts de l'alumnat presentat.

4.3 Nombre de matriculats per sexes. (veure gràfic 5).

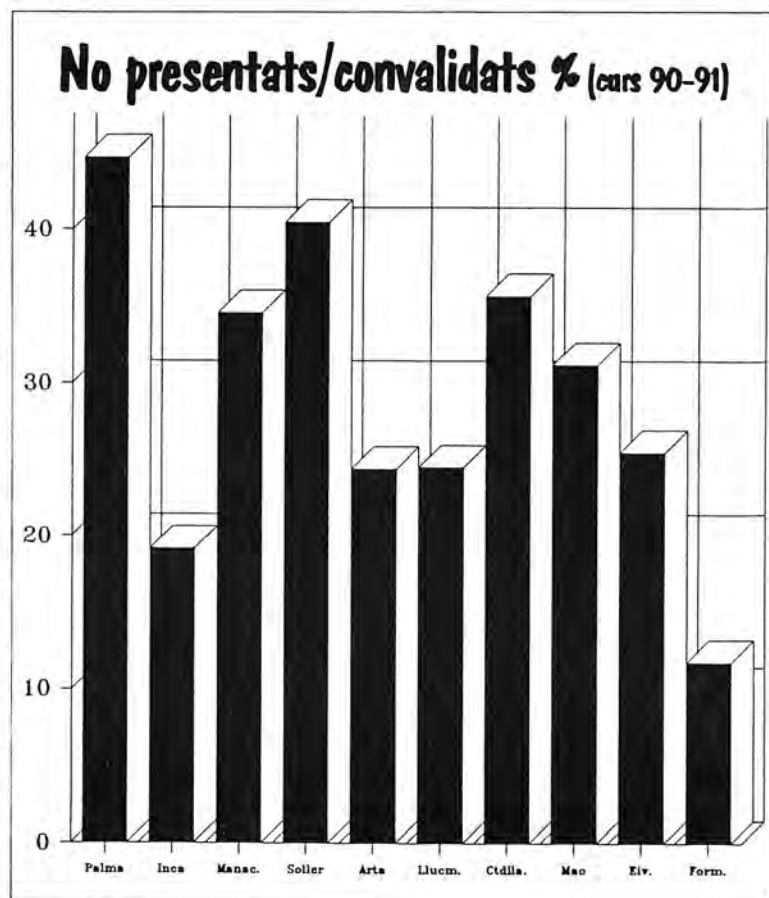
El nombre de matriculats per sexes, es distribueix en 1189 dones i 316 homes. Hi ha un 79 % de dones, per un 21 % d'homes. Percentatge quasi semblant al del curs passat, d'un 79,8 %, a favor de les dones.

La qual cosa, segueix coincidint sociològicament amb la feminització de la professió de docent que també es reflecteix a l'alumnat del nostre Reciclatge.

Gràfic 3

Gràfic 4

SERVEI DE COORDINACIÓ, SEGUIMENT I SUPORT LINGÜÍSTICS.

**UNA PROPOSTA D'ORGANITZACIÓ D'UN SERVEI LINGÜÍSTIC DE SUPORT A LA
NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA EN ELS CENTRES D'ENSENYAMENT MITJÀ**

JOAN MELIÀ

PAPER RECICLAT

Separata de la revista PISSARRA N° 63. juny del 92

I. PREÀMBUL

No és nou dir que les declaracions de principis, al marge del que es pot deduir de les concrecions, de tot l'aparat legislatiu que ens afecta en matèria lingüística fan referència a la importància de la normalització de la llengua catalana a les Illes Balears i atorguen a les institucions la responsabilitat de fer-ho possible.

Sens dubte, al marge de la necessitat d'assegurar un reconeixement legal de l'oficialitat de la llengua, qualsevol política lingüística institucional que pretengui aconseguir la normalització lingüística, ha d'actuar en dos sentits:

a) crear oportunitats d'exposició a l'ús de la llengua que s'ha de normalitzar, per facilitar-ne l'aprenentatge, tant entre els col·lectius que no la tenen com a llengua materna com entre la resta de persones.

b) fer necessari el seu ús en tots els actes comunicatius possibles.

Segons Albert Bastardas, impulsar «una sola d'aquestes direccions i oblidar l'altra és, em sembla, condemnar aquesta societat bé a resultats estèrils, frustrants i inútils o bé a importants conflictes socials d'origen lingüístic.» (1985: 150)

Aquesta doble actuació és aplicable a tots els àmbits socials; però, de manera principal, en l'ensenyament és inel·ludible combinar ambdues línies. Si, en el camp de l'ensenyament, trobam adesiara aquesta sensació d'esterilitat, frustració i inutilitat, tant entre mestres com entre alumnes, és sens dubte perquè només s'ha impulsat la primera línia (i, en la majoria de casos, de forma incompleta: l'assignaturització) i s'ha oblidat la segona. La gradació d'aquesta sensació d'ineficàcia en els distints centres educatius va relacionada inversament al grau d'impuls que s'ha donat a les dues línies. És evident que també és determinant la influència de l'entorn extraescolar en aquests «estats d'ànim». No pot obviar-se que la recuperació lingüística depèn d'un plantejament global i de l'execució conseqüent. Considerar el conjunt com una simple addició de parts només pot conduir al fracàs.

La manca d'iniciativa, al marge de la legislació tímida despenalitzadora, que han evidenciat les institucions que tenen competències educatives, lluny de fer avançar la normalització lingüística, ha ocasionat un greu alentiment en el fre al procés de substitució lingüística que patim a les Illes. Només accions sorgides d'altres indrets han permès, en sectors més o menys aïllats i concrets, demostrar que la recuperació lingüística és possible si s'hi actua amb les disposicions i instruments adequats.

D'ençà del curs 1979-1980, en què va entrar en vigor el Decret conegut amb el nom de «Decret de bilingüisme» i en el qual es regulava, per primera vegada, la incorporació de la llengua catalana als plans

d'estudis de tots els nivells educatius, excepte l'universitari, les iniciatives a favor de la introducció del català com a llengua vehicular han partit, generalment, del col·lectiu del professorat, amb suport i oposició variables, segons el lloc i casos, dels altres col·lectius afectats (pares i alumnes). Mentrestant l'administració, generalment, s'ha mantingut a l'aguait, evitant donar suport a les iniciatives favorables, deixant fer quan no hi ha hagut oposició de membres de cap sector implicat, i posant dificultats quan n'hi ha haguda. Tot i que darrerament sembla haver-hi tímids indicis d'algun canvi en aquest sentit.

En general, un procés de canvis en els plans d'estudis suposa, per part de l'administració educativa, un conjunt d'accions de planificació i d'experimentació per poder garantir, tant com sigui possible, l'eficàcia i la rendibilitat dels canvis prevists. Amb aquesta finalitat solen posar-se recursos humans i materials al servei d'innovacions semblants per facilitar-ne un disseny que, posteriorment, ha de ser experimentat als centres. I no només això, sinó que, superada la fase inicial, els plans de formació de professorat, els ajuts a la innovació pedagògica, etc., tenen en compte les propostes noves per desenvolupar-les i oferir el suport necessari. En molts de casos, quan les experiències tenen prou entitat, es creen estructures (i infraestructures) de coordinació, de seguiment i de suport (els Programes Educatius del MEC). En canvi en el cas de la introducció de la llengua catalana ha fet ben poc esforç, tot i ser un canvi que hauria d'afectar tot el sistema educatiu, un canvi que qualitativament i quantitativament és dels més importants. La despesa que s'hi ha fet s'ha reduït a proporcionar places de professors de l'assignatura i a oferir un reciclatge a la resta de docents, amb un sistema que exigeix molt més esforç al professorat que per reciclar-se en qualsevol altra matèria. A part d'aquest aspecte formatiu no s'ha fet res més en cap altre sentit.

L'Administració ha tolerat accions i organitzacions mínimes i les ha subvencionades en alguns casos; però en cap moment no ha pres la normalització lingüística de l'escola com a tasca pròpia. De tal manera que quan hi ha hagut accions positives, en què hi ha col·laborat més o menys forçadament, no s'ha preocupat d'assegurar-ne la continuïtat quan els qui ho duïen endavant, de manera voluntarista quasi sempre, ho han hagut de deixar.

Fins i tot l'adequació de la formació, la modificació de programes i la normalització administrativa i acadèmica han partit de propostes i treballs del professorat.

Un exemple clar d'aquesta manca d'iniciativa és que la creació de nous centres escolars, inexcusable-

ment, hauria d'anar lligada a la creació de nous espais per a l'ensenyament en català, tal com es pot interpretar a partir de les lleis, i no hi va. L'ensenyament en llengua catalana es relacionaria amb el factor positiu que significa la creació d'una nova escola (més places, proximitat als alumnes, edifici nou, etc.) i d'aquesta manera el primer element seria associat, fins i tot per les persones reàcies de principi a l'ús de la llengua catalana, a aspectes de comoditat, millora, etc. En aquest mateix sentit, en qualsevol camp, sempre són més efectives les innovacions quan van associades a altres canvis positius. I, en canvi, res d'això no s'aprofita.

Les disposicions legals sense una base de professorat dinamitzador als centres aconseguirien poca cosa, però un professorat sense el suport clar i decidit dels qui han de fer complir la legislació tampoc no pot avançar gaire: el que ha avançat fins ara.

En resum, la legislació, merament despenalitzadora en els millors casos, mai no ha estat fins ara previsorà. És a dir, les administracions educatives han autoritzat i, per tant, assumit processos que suposen canvis substancials però, de cap manera, no han pres les mesures necessàries perquè els canvis que elles mateixes acceptaven tinguessin possibilitats de consolidar-se i de progressar. Les garanties que haurien de donar les administracions per assegurar el suport a l'ensenyament passen per una planificació que asseguri la catalogació dels llocs de treball, la continuïtat dels projectes aprovats per damunt de la mobilitat dels professors, la possibilitat d'una formació adequada del professorat, la racionalització del tema dels professors interins i substituïts, la previsió que les oposicions als cossos docents contemplin seriosament la capacitació lingüística necessària, etc.

Tenint en compte que en molts de casos, sobretot a les grans ciutats, els fills dels immigrants habiten en entorns socials on no sempre el català és la llengua dominant, la política lingüística ha de procurar proporcionar tant com sigui possible aquests entorns. Sens dubte la solució que l'administració té més a l'abast és l'escola catalanitzada. Una bona organització escolar permetria suplir, en part, l'entorn social adequat per a l'aprenentatge de la llengua que la distribució espacial de la immigració a la ciutat fa impossible.

A pesar que les justificacions pedagògiques i socials de la necessitat de l'aprenentatge de la llengua catalana haurien de ser òbvies per a l'administració, en la majoria d'ocasions, qualsevol mesura, legislativa o no, que pren ha tendit a considerar, i alhora ha ajudat a fer creure, que la llengua catalana és un afegit a un cos ja existent i que, desgraciadament, s'ha de modificar per culpa de les nostres especificitats.

De fet en la majoria de casos, que es facin classes en llengua catalana, o no, depèn totalment del profes-

sor que imparteix l'assignatura i si l'administració hi ha d'interferir per posar-hi traves.

Aquesta introducció de l'ensenyament en català, en moltes ocasions, i encara ara, ha suposat un esforç de part dels professors que ho han promogut. Aquest esforç, realitzat sempre sense cap reconeixement en la dedicació laboral, es concreta en cinc aspectes bàsics:

a) Formació i preparació en llengua catalana del professorat caracteritzada pel voluntarisme i per la manca real de reconeixement, fins ara, com a mèrit per part de l'administració.

b) Inici d'un procés difícil i complicat de gestió burocràtica (organització de reunions de distints col·lectius, enquestes, sol·licitud de permisos, etc.).

c) Sessions informatives i de debat i discussions per convèncer afectats (alumnes, pares i altres sectors de professorat) de la importància, i en alguns casos de la inocuïtat, de l'ensenyament en català per tal de fer possible desaparèixer o reduir les actituds d'oposició, assumint una funció que les lleis atribueixen a les institucions.

d) Recerca de recursos i materials per a l'ensenyament en català (llibres de text, material auxiliar, etc.).

e) I, el factor més important, presència en els centres escolars d'un professor, o un grup reduït, que ha assumit la responsabilitat i la feina de fer possible l'ensenyament en català, sempre sense cap suport ni reconeixement institucionals (a diferència d'altres coordinacions de projectes innovadors que compten amb compensacions com la reducció d'horari lectiu, possibilitats de participar en sessions formatives i grups de treball en jornada laboral i amb dotacions econòmiques, potser curtes, però presents).

De fet no és que l'esforç que ha hagut de fer aquest professorat, de vegades enfrontant-se a l'administració, no ha estat per anar més allà del mínim que exigeix la llei, sinó per fer possible que es compleixin o per aconseguir els objectius que marca: «El Govern ha d'adoptar les **disposicions necessàries** encaminades a garantir que els escolars de les Illes Balears, qualsevol que sigui la seva llengua habitual en iniciar l'ensenyament, **puguin utilitzar normalment i correctament el català i el castellà** al final del període d'escolaritat obligatòria» (Llei de Normalització Lingüística, art. 20; la negreta és nostra).

La proposta que es fa en aquest escrit parteix de la constatació que la normalització lingüística a l'escola no avança amb la celeritat i eficàcia que caldria i que no s'aconsegueixen ni tan sols els objectius mínims que marquen les lleis, i es basa en el fet que les principals mancances de l'ensenyament en català a les Illes són recursos econòmics i materials, professorat i personal no docent adequadament preparat i, sobretot, un projecte clar, efectiu i que especifiqui sense ambigüïtats els objectius que es persegueixen.

D'altra banda consideram que en haver-hi, en qualsevol projecte, dificultats difícils de superar, una acció imprescindible que les pot reduir és adoptar les mesures organitzatives adequades.

Tot i essent molt importants, no se centra en aspectes com la dedicació horària en els plans d'estudis, la interrelació amb les altres llengües que són matèria d'estudi dels programes, els nivells de coneixements exigibles, el perfil d'ús de les llengües oficials com a llengües vehiculars, etc. L'objecte d'aquesta proposta és exposar un pas previ molt més simple, orientat a donar suport a les iniciatives que sorgeixen dels centres i a facilitar que l'administració en pugui prendre. Pretén mostrar una possibilitat d'organització, que atorga responsabilitat i protagonisme a l'administració i que pot fer molt més rendible

l'esforç per a la normalització lingüística. La intenció, també, és d'oferir una estructura de funcionament que permet a l'Administració prendre la iniciativa en aquest camp per tal d'assegurar l'increment quantitatiu i qualitatiu de l'ensenyament en català per fer que arribi a ser l'ensenyament normal a les Illes. D'altra banda, és una estructura molt pròxima als docents, en el sentit que permet fàcilment recollir les seves experiències i suggeriments i oferir-los el tipus d'ajut que en cada cas necessiten. En darrer lloc, assegura poder disposar de més recursos ja que en donar coherència a tot el funcionament en aquest terreny, evitant actuacions oposades (tan freqüents en les nostres administracions) i en tenir en compte el recursos existents en l'actualitat, n'estalvia, cosa que equival a guanyar-ne.

II. EL MARC DEL SERVEI.

En parlar de serveis lingüístics, en general, solen referir-se a serveis que afecten una institució (ajuntament, consell, universitat, empresa privada), que sol tenir una àrea física bastant concentrada (un edifici o alguns pocs edificis agrupats en espais pròxims) i un nombre no gaire elevat de persones (funcionaris, empleats, professors i alumnes). En el cas de l'ensenyament mitjà aquests factors varien. En primer lloc la diversitat geogràfica, major en el cas de les Illes, i el gran nombre de professorat i d'alumnes.

Encara que aquest servei va orientat especialment a l'ensenyament mitjà en centres públics, sense gaire modificacions podria fer-se extensiu als altres nivells educatius i a l'escola privada.

a) La doble administració.

A les Illes les responsabilitats en Educació, bàsicament a causa de la manca de transferència de competències en aquesta matèria, són compartides per dos organismes que, per qüestions no necessàriament tècniques, n'impedeixen un desenvolupament òptim. Entre la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear i la Direcció Provincial del Ministeri d'Educació i Ciència es reparteixen les culpes del, moltes de vegades, deficient funcionament de l'aparell educatiu, sobretot pel que fa a les qüestions lingüístiques.

b) L'estructura educativa.

El procés de normalització a l'àrea de l'ensenyament mitjà ha de partir del fet que és un cos molt complex; complexitat que ve determinada per les

característiques següents:

1. Dispersió:

- Illes
- Pobles
- Centres

2. Dimensions.

- Centres.
- Alumnat.
- Professorat.
- Personal d'Administració i Serveis.
- Pares

3. L'estructura organitzativa.

- Direcció Provincial d'Educació (MEC)
- Direcció General d'Educació (Govern Balear)
- Centres de Professors
- Centres de Recursos
- Unitat de Programes
- Serveis d'Inspecció
- Organització en els Centres:
 - Consell Escolar
 - Claustre
 - Direcció
 - Director
 - Secretari
 - Cap d'Estudis
 - Gabinet d'Orientació
 - Seminaris
 - Juntes d'Avaluació
 - Cursos
 - Grups
 - Tutories
 - Delegats
 - Administració

BOLETIN DE OFERTAS-VERANO 92

RUSIA Y UCRANIA (14 Días) MOSCU - SAN PETERSBURGO - KIEV

El precio incluye

- Vuelo directo con Aeroflot.
- Alojamiento en HOTELES Turista superior.
- 14 días en régimen Pensión Completa.
- Asistencia guías habla hispana.
- Excursiones y visitas con guías durante todo el recorrido en las 3 capitales
- Seguro.

Salidas Agosto
 Día 3125.000 Pts.
 Día 17110.000 Pts.

Salidas Julio
 Día 6110.000 Pts.
 Día 20125.000 Pts.

Documentación necesaria para el visado
 Fotocopia D.N.I.
 Fotocopia Pasaporte (validez 6 meses mínimo).
 3 fotografías.
 Preciso visado 5.000 pts.

Información y Reservas:
 Plaza Tirso de Molina, 5 - 3.º - 28012 MADRID
 Teléfono: (91) 369 36 52 (10 líneas) - Fax: (91) 369 20 21

CICMA - 357

NOTA: Los precios de este catálogo son válidos salvo error de imprenta

ESTADOS UNIDOS A SU ALCANCE TRES FORMULAS PARA CONOCER EE.UU.

TARIFAS AEREAS

DESTINO	T. MEDIA	T. ALTA
NUEVA YORK	63.000	75.300
MIAMI - ORLANDO	83.000	97.200
LOS ANGELES/LAS VEGAS/S. FRANCISCO	92.100	104.900
HAWAI/ALASKA	124.400	159.880

NUEVA YORK (7 noches) desde

90.200 Pts. en Hotel

ORLANDO (7 noches) desde

122.400 Pts. en Hotel

COMBINADOS NUEVA YORK - ORLANDO desde **149.700 Pts.**

COMBINADO MIAMI - ORLANDO desde **128.300 Pts.**

PRECIO HOTEL POR DIA/PERSONA EN HABITACION DOBLE

NUEVA YORK	5.500 Pts.
ORLANDO	3.400 Pts.
MIAMI	2.900 Pts.
S. FRANCISCO	3.200 Pts.
HONOLULU	4.900 Pts.

PRECIO APARTAMENTO POR DIA

ORLANDO:	APARTA.	9.350 Ptas.	8 Per.
NUEVA YORK:	ESTUDIO	11.200 Ptas.	4 Per.
	APARTA.	16.000 Ptas.	4 Pers.
MIAMI BEACH:	ESTUDIO	7.500 Ptas.	4 Per.
	APARTA.	11.000 Ptas.	4 Per.
	APARTA.	15.000 Ptas.	8 Per.

EE.UU. A SU AIRE EN AUTOCARAVANA

DESCUBRE EL PLACER DE UNAS VACACIONES DE LUJO EN TU CASA RODANTE

MOTOR CABIN - 2 PERSONAS

La cabina dispone de una cama (1,07 x 1,91) mucho sitio para sentarse, armarios, estantes y luz interior. Aire acondicionado.

Precio por día, kilometraje ilimitado

7.500 Pts.

CAMPIN VAN - 5 PERSONAS

Furgoneta equipada con un completo equipo de camping. El material de camping es totalmente nuevo y puede ser conservado por el cliente al final del alquiler incluida tienda exagonal de nylon con suelo. Capacidad 4-5 personas.

Precio por día, kilometraje ilimitado

12.075 Pts.

DIFERENTES TIPOS DE CARAVANAS - capacidad desde 3 a 7 personas. Todas con aire acondicionado, W.C., etc.
desde

15.650 Pts.

4. La diversitat dels collectius:

- Professors
- Personal d'Administració i Serveis
- Alumnes
- Pares

Cada collectiu té funcions diferents. N'hi ha dos que són altament canviants: Pares i Alumnes. El collectiu integrat per Personal d'Administració i Serveis és el més estable, generalment. L'estabilitat del collectiu de professors varia molt segons la localització del centre (Palma, pobles pròxims a Palma, pobles més allunyats) i la seva antiguitat.

5. La pluralitat de funcions.

- Docència
- Discència
- Organització del lleure
- Gestió administrativa
- Gestió tècnica
- Educació

Les necessitats lingüístiques responen als diferents tipus de funcions i, en tots els casos, cal donar-los respostes específiques.

c) Factors especials.

Hi ha tres factors a tenir en compte que cal comentar, encara que a primera vista pugui semblar que no són centrals en un projecte de normalització lingüística escolar, ja que afecten, no sols la formació dels alumnes en línies generals, sinó també l'adquisició de coneixements. Ens referim als pares, a l'organització del lleure i la diversitat entre centres.

a). La influència de l'actitud dels pares sobre les matèries d'estudi dels seus fills és demostrada, no sols des de l'apreciació aïllada sinó també a partir d'estudis específics sobre aquesta qüestió realitzades en altres àrees. En el cas de la llengua encara es fa en moltes ocasions més evident a causa que és un tema en què les valoracions sobre la importància o no d'una llengua són més habituals. No sembla fora de raó afirmar que millorar els coneixements i l'actitud envers la llengua catalana entre els pares afavoreix una actitud positiva i, en conseqüència, en millora l'aprenentatge entre els alumnes.

b). S'ha observat en diversos estudis sociolingüístics

que un dels motius més efectius i importants per a aprendre una llengua és la necessitat d'associar-se amb els parlants d'aquest idioma. Si es tracta de grups lingüístics diferents en contacte, es pot preveure, segons Albert Bastardas, que si els individus d'un i altre grup s'associen amb qualsevol finalitat (amistat, activitat social, cívica, política, etc.) «la comunicació creixerà, la comprensió augmentarà i, finalment, la necessitat de sentir-se membre "normal" del grup portarà al desig d'identificació lingüística amb el grup receptor majoritari, si és aquest el cas». Aquests contactes són un gran estímul psicològic i social per a l'aprenentatge de l'altre idioma.

De fet, segons Bastardas, és la relació amb les persones del grup catalanoparlant, més que els ensenyaments de l'escola, el que pot determinar en el futur la preeminència d'un dels codis lingüístics en els immigrants de segona generació.

En el nostre cas, generalment, hi ha una part dels joves que tenen l'escola com a únic medi on entrar en contacte amb catalanoparlants i, per tant, l'únic en què poden aprendre la llengua. A més, en moltes d'ocasions, el contacte espontani entre persones dels dos grups lingüístics provoca que el canvi lingüístic es realitzi en la població autòctona i no en els castellano parlants. Es tracta, per tant, de crear àmbits d'ús i de contacte sovintejat entre membres dels dos grups en què la llengua dominant sigui el català. La proporció de membres d'un grup en relació a l'altre que es dona en un acte de comunicació és un dels factors que més determinen la llengua usada per tot el conjunt. Usar l'escola per a la planificació d'aquest tipus de contacte sembla ser un dels recursos a l'abast més senzills.

c). El conjunt de centres dedicats a l'ensenyament té com una de les seves característiques que cada un d'ells té un perfil determinat, diferent de la resta, però, alhora, coincideix amb aquesta resta en molts d'elements comuns. Per fer possible un funcionament òptim del conjunt, en relació a la llengua -a la normalització lingüística- cal establir una estructura de suport que contempli aquesta coincidència i, alhora, doni també resposta als elements divergents.

És absolutament imprescindible que els dos organismes responsables de l'educació, es posin d'acord perquè, no sols des d'un punt de vista de legislació educativa, sinó també d'activitat, hi hagi la millor infraestructura i els millors serveis de suport.

III. ESTRUCTURA I FUNCIONS DEL SERVEI.

La situació esboçada justifica, a parer nostre, la necessitat de crear un Servei de Coordinació, Seguiment i Suport Lingüístics. Cal aprofitar el marc legal del

conveni de col·laboració entre el Ministeri D'Educació i Ciència i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOCAIB, 35 del 22/3/88) perquè aquest Servei, amb

participació d'ambdues institucions, pugui actuar en tots els aspectes relatius a l'educació que ara són de competència repartida.

Aquest servei en principi ha de ser central (amb els punts geogràfics secundaris que calgui, l'especificitat geogràfica de la comunitat així ho aconsella) i tenir en cada centre escolar regit un element (professor, normalment) que canalitzi les relacions dels professorat i el servei en un i altre sentit.

L'estructura del servei, seguint de prop Cabrer (1989), s'ha d'organitzar en relació a les funcions que ha d'acomplir i a la distribució espacial i organitzativa de l'ensenyament mitjà.

Les funcions bàsiques es poden dividir en quatre grups, que es repartiran en quatre àrees de treball:

- a) Informació i suport legislatius i planificació.
- b) Formació i assessorament lingüístics.
- c) Proveïment de recursos.
- d) Dinamització sòcio-lingüística.

1. EL SERVEI GENERAL.

Així i tot, les distintes àrees del servei han de constituir-se en una sola unitat, amb un coordinador-responsable general únic, encarregat de coordinar les distintes àrees i de les relacions i intercanvis amb serveis equivalents d'altres comunitats amb una situació lingüística semblant o d'altres àrees socials de la nostra comunitat. També ha de ser responsabilitat seva la coordinació amb els centres escolars.

a) ÀREES

ÀREA 1. Informació i suport legislatius i planificació.

-Documentació i informació actualitzada als col·lectius implicats en el món educatiu sobre els marcs legals referits a ensenyament, sobretot pel que fa a llengua.

-Promoció i direcció d'estudis encaminats a conèixer la situació i evolució sociolingüística de la població escolar.

-Determinació de les línies de normalització lingüística a potenciar.

- exigències mínimes
- exigències de millora

-Elaboració, revisió i difusió de models de normalització lingüística per als centres.

- Col·laboració en el disseny dels Plans de Normalització Lingüística dels centres, tenint-ne en compte la tipologia (coneixements i actituds d'alumnes i professors i recursos).

-Seguiment i proposta dels mètodes d'avaluació i de correcció dels projectes.

-Assessorament sobre el model lingüístic a aplicar, tenint en compte les disponibilitats i característiques de cada centre.

-Suport legal als centres que impulsin programes de normalització més enllà del que és obligat per llei. Estudi de dificultats i proposta de solucions en els processos de normalització dels distints centres.

-Determinar les mesures excepcionals (referides a dotació de places, criteris d'admissió d'alumnes, etc.) a prendre per facilitar la normalització

-Suport tèdric per ajudar a bastir argumentacions basades en aspectes pedagògics i socials per rebatre l'oposició a l'ensenyament en català.

-Establir contactes i coordinar les relacions amb altres institucions o serveis (serveis dels ajuntaments, dels Consells Insulars, del Govern Autònom, de la Direcció Provincial del Ministeri, de la Universitat i d'altres organismes d'altres comunitats), amb la finalitat de treure el màxim profit dels recursos existents i d'estalviar duplicacions d'esforços per obtenir els mateixos resultats.

-Dissenyar les actuacions per possibilitin que els proveïdors externs del sistema educatiu s'adequin lingüísticament als criteris dels centres.

ÀREA 2. Suport Lingüístic i de Formació.

-Disseny i coordinació de la formació per a professors:

-Inicial i genèrica. Cursos generals de llengua.

-Formacions específiques. Disseny i coordinació de cursos de formació específica en les distintes matèries objecte d'estudi en els centres.

-Disseny i coordinació de formacions especials per a alumnes.

-Alumnes incorporats tardanament al sistema escolar de les Illes (o dels Països Catalans).

Formació de grups d'acollida en coordinació, quan calgui, amb altres centres.

-Disseny i coordinació de cursos generals i específics per a personal administratiu i de serveis (o vehiculació cap a altres organismes que els realitzen). Incidència especial en:

-llengua oral (atenció al públic)

-utilització de formularis del llenguatge administratiu.

-formació en llenguatge administratiu

-Resolució de consultes puntuals sobre aspectes generals de la llengua o sobre aspectes terminològics (llenguatge administratiu, científic i tècnic).

-Gestionar i resoldre les feines de correcció i traducció que li arribin des dels centres.

-Disseny d'impresos i documentació oficial que hagi de ser general per a tots els centres del mateix nivell o per a tot un col·lectiu d'aquest nivell.

-Disseny dels documents formals

-Normalització de les denominacions de càrrecs, d'espais i de funcions.

-Anàlisi i valoració de la qualitat lingüística dels documents que surten dels diferents punts de la xarxa educativa d'EE.MM.

-Elaboració d'eines lingüístiques de suport, entre les quals hi hauria d'haver els Criteris Lingüístics.

- Regulació de la informatització en català de la gestió del centre i de les activitats dels professors a partir d'estructures documentals ja elaborades, facilitant l'accés a correctors automàtics de textos, etc.

ÀREA 3. Recursos i Documentació.

-Informació sobre els recursos existents (l'listat i mostra per a consulta i préstec), d'utilitat per a les altres àrees del mateix servei o per als diversos col·lectius del centre:

a. Bibliogràfics

-Llibres de text, exercicis, pràctiques

-Diccionaris generals, específics, terminològics

-Plans de Normalització d'altres organismes

b. Recursos materials

- audiovisuals

- informàtics

c. Recursos administratius

-bibliogràfics (formularis, vocabularis, etc.)

-informàtics (programes de gestió)

-Estudi de les necessitats i fixació de prioritats

ÀREA 4. Dinamització i difusió.

La finalitat principal d'aquesta àrea es promoure accions amb l'objectiu de millorar la situació de la llengua catalana als centres d'Ensenyament Mitjà. S'entén que la millora de la situació s'ha de reflectir en els usos i les actituds dels membres de tots els sectors de la comunitat escolar del centre.

El fet que durant molt de temps la llengua catalana no s'hagi usat en contextos formals, entre els quals hi ha l'escola, fa insuficient una acció adreçada únicament a millorar la qualitat de la llengua i a proporcionar eines que en faciliten l'ús. Per això és imprescindible incidir en els 'costums' i els prejudicis lingüístics. Amb una programació, aplicació didàctica i dedicació horària adequades l'aprenentatge pot quedar més o menys garantit. La modificació dels costums, dels hàbits lingüístics, s'aconseguirà si el context ho propicia.

Aquesta àrea ha de tenir les següents funcions:

-Difusió de les experiències en funcionament i dels resultats que se n'obtenen a totes les parts implica-

des en l'educació.

-Disseny de campanyes per donar a conèixer públicament (opinió pública, pares, etc.) el/s model/s lingüístic/s proposat/s i per fomentar l'adhesió d'amples sectors socials.

- Activitats de dinamització adreçades als alumnes i als professors:

-escolars (proposta d'activitats a realitzar dins l'aula amb finalitats lingüístiques o amb coherència amb el model lingüístic elegit)

-oferta als centres d'activitats diverses (conferències, teatre, cinema, música, etc.) que reforcin, directament o de manera indirecta, la línia de normalització lingüística seguida.

-extraescolars

-col·laboració amb suggeriments en el disseny dels viatges d'estudis (captació de recursos i elecció de rutes)

-ofertar entreteniment i lleure fora de període escolar normal però fomentades des del centre, amb objectius no exclusivament lingüístics: Colònies, excursions, festivals, cursos d'estiu, etc.

-promoure intercanvis escolars entre centres de diferents punts de l'àrea lingüística catalana.

-Activitats de dinamització adreçades a pares:

-elaboració de material informatiu adreçat als pares.

-conferències, col·loquis, etc.

-activitats que relacionin pares d'uns i altres centres interessats d'intervenir en la normalització lingüística dels seus centres.

-cursos de llengua paral·lels als que reben els alumnes.

b) ORGANITZACIÓ.

- Director/Coordinador General

- Responsables d'àrea

- Personal de suport de cada àrea

- Administratius

2. EL SERVEI EN ELS CENTRES

La funció d'aquest servei és la d'organitzar i resoldre les feines tècniques relacionades amb les llengües que usen els centres en què s'ubica.

La responsabilitat de la normalització, evidentment, continuarà essent compartida per tots els membres del centre, especialment el director i els altres càrrecs directius o de responsabilitat. Per això, i perquè la comunitat escolar afectada no pugui considerar que la normalització lingüística és únicament una qüestió tècnica, el Pla de Normalització i les disposicions a prendre en aquest sentit han de ser elaborats amb el

consens dels membres de l'organisme i les seves propostes assumides per tots. Per això seria bo que al costat del Servei Lingüístic es creï una Comissió de Normalització prou representativa per discutir el Pla i per seguir-ne l'aplicació. En aquesta comissió hi han de ser representants tots els col·lectius del centre. Perquè el plans de normalització puguin dur a terme els seus objectius han de ser coneguts per tot el personal del centre. Per tant, un cop elaborat i aprovat, se n'ha d'organitzar i assegurar la difusió sistemàtica.

1. Funcions del Servei.

-Traducció de textos i documents específics del centre.

-Correcció d'aquest mateix tipus de documents.

-Revisió de tota la documentació i elements d'imatge del centre que tenen repercussió fora (premsa, pares, etc.).

-Resolució o vehiculació cap al Servei Lingüístic General de les consultes fetes sobre:

- estatus legal de la/les llengües i sobre els criteris de regulació del seu ús.

-aspectes generals de la llengua

-terminologia especialitzada de termes administratius, tècnics o científics.

-Organització en el centre de la formació lingüística del personal administratiu i docent, d'acord amb les directrius generals.

-Redacció de la proposta de Pla de Normalització Lingüística.

-Seguiment de l'aplicació de les mesures i acords presos en matèria de normalització lingüística.

-Assignació de professorat als grups d'alumnes segons les necessitats que marqui el Pla de Normalització.

-Assegurar que l'entorn físic de l'escola (retolació, documentació, correspondència, etc.) segueix les directrius marcades en el Pla de Normalització.

-Propostes de modificacions del Pla de Normalització per mantenir-lo actualitzat en tot moment.

-Organització d'accions encaminades a provocar adhesions entre els alumnes i els pares a la normalització lingüística del centre.

2. Coordinació, seguiment i avaluació

1. Organització del Servei en els centres.

- Una persona amb mitja dedicació (pot partir-se d'una reducció de 9 hores lectives; possibilitats i incrementar-se segons les dimensions del centre) responsable de la coordinació, amb les característiques següents:

- Titulació Superior en Llengua Catalana

- Capacitació per a la gestió i la dinamització

- Aptituds per a les relacions públiques

- Suport de l'administració del Centre

3. Funcions del responsable.

- Coordinació de l'anàlisi de la situació, planificació i avaluació de l'eficàcia de les actuacions.

- Dinamització i desenvolupament.

- Estudi de les dificultats i proposta de solucions.

- Proposta de perfil lingüístic de les places docents i no docents segons les necessitats i mancances del centre.

-Relació amb coordinacions d'altres centres.

-Relació i col·laboració amb el servei general de coordinació.

-Coordinació i, en cas que sigui possible, execució de la formació en llengua del professorat del centre.

IV. APROFITAMENT DELS RECURSOS EXISTENTS.

Tot això s'ha d'estructurar tenint en compte i comptant amb els serveis i recursos humans existents que tracten alguna de les àrees a treballar: Inspecció (aspectes legislatius i de planificació), Universitat (formació lingüística, anàlisi i estudis sociolingüístics i planificació), Gabinet de Terminologia (llengües d'especialitat, material terminològic, formacions

específiques), centres de professors (formació general i específica, elaboració de materials), centres de recursos (informació sobre recursos i difusió dels existents), serveis lingüístics (aspectes de llenguatge administratiu), Obra Cultural Balear (formació general, activitats de lleure), Institut de Ciències de l'Educació (formació), Servei d'Audiovisuals de la UIB (elaboració de materials), GOB (activitats de lleure), etc.

BIBLIOGRAFIA:

ARENAS I SAMPERA, Joaquim: *Catalunya, escola i llengua*. La Llar del Llibre; Barcelona, 1986

BASTARDAS I BOADA, Albert: *La bilingüïtzació de la segona generació immigrant. Realitat i factors a Vilafranca del Penedès*. La Magrana, 1985. Barcelona

CABRER, M. Teresa: *Els serveis lingüístics*. Servei de Llengua Catalana. Universitat de Barcelona, 1989. Barcelona

FISHMAN, Joshua A.: *Istruzione Bilingue. Una prospettiva sociologica internazionale*. Minerva Italica, 1982. trad. de *Bilingual Education: An International Sociological Perspective*.

MARTÍNEZ, Tomàs: *Ensenyament del català. Recull de legislació*. STEI; Palma, 1989.

Quadre 1: % APROVATS LLENGÜES.

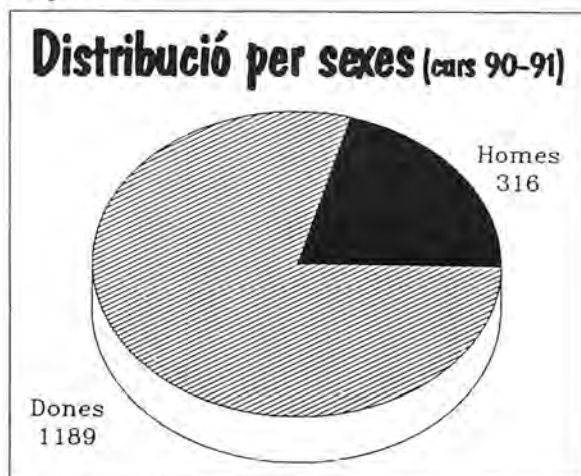
Zona	Llen. I	Llen. II	Llen. III	Promig Zona
Palma	40.3	42.5	54.8	45.9
Inca	72.7	45.2	50.6	56.2
Manacor	100	85.7	94.4	93.4
Sóller	---	100	---	100
Artà	77.8	100	83.3	87
Llucmajor	78.8	---	---	78.8
Ciutadella	25	42.9	100	56
Maó	87.5	50	60	65
Eivissa	75	64	92.7	77.2
Formentera	100	100	93.7	97.9
Promig gral.	73.1	70	78.7	73.9

Esperam que aquestes dades permetin tenir una visió més detallada de com es mouen els Cursos de Reciclatge, sabem que queden qüestions pendents, però la premura de temps i l'espai ens impedeixen entrar-hi de ple: la continuïtat dels Cursos; formes d'impartició per ensenyament a distància; els problemes que presenta l'aparició d'un nou alumnat molt interessat en la puntuació dels cursos per a la seva carrera docent; l'adopció de noves tècniques didàctiques per part del professorat dels cursos per tal d'interessar aquest nou alumnat; alguns problemes organitzatius de massificació a Palma, etc. Pensam poden ser motiu d'un altre debat.

Ramon Bassa
 Coordinador dels Cursos de Reciclatge de l'ICE

* * *

Gràfic 5

Butlleta de subscripció a *PISSARRA*¹

Nom: Adreça:
 núm.: pis: C.P.: Població: Tel.:

Se subscriu a *PISSARRA* al preu anual de 1 200 PTA que abona mitjançant:
 taló bancari o gir postal a nom de l' STEI
 càrrec al compte bancari o d'estalvi?

(¹) Els afiliats a l' STEI reben *PISSARRA* de franc.
 (²) En aquest cas heu d'emplenar l'ordre bancària.

ORDRE DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Caixa/Banc: Nom del titular:
 Agència/Oficina: Adreça:
 Població: Població:
 Núm de compte o llibreta: Codi postal: Tel.:

Sr. director:
 Sou pregat d'atendre a partir d'aquesta data i fins a nou avís els rebuts que us presentarà el **Sindicat de Treballadors de l'Ensenyança de les Illes (STEI)** amb càrrec al meu compte corrent o llibreta indicada.

..... de de 199
 (signatura)

PISSARRA 63
JUNY-JULIOL
1992

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

PAPERS PINTATS I PINTURES
MARCS I MOTLLURES

Sant Miquel, 77 - Tel. 72 14 83
07002 PALMA DE MALLORCA

T viatges sa
Ramuntana

Vine amb nosaltres a
l'EXPO'92

G.A.T.725 C./ 31 desembre, 12 PALMA
Tels. 204600 - 204502-03
L'AGÈNCIA AL SERVICI DEL POBLE MALLORQUÍ

Muebles **LA INDUSTRIAL, S.A.**

ARXIDUC LLUIS SALVADOR, 33, TEL.: 750559 * ANTONI FRONTERA, 10 TEL.:
754862 * MAGATZEM: 4 DE NOVEMBRE, 12 POLIGON CAN VALERO PALMA

APARTOMUEBLE

C/. 4 DE NOVEMBRE, 8, TEL.: 297195 POL. INDUSTRIAL CAN VALERO. PALMA

LÍNIA I COLOR

Dormitori juvenil, totalment
desmuntable, niu amb arca,
armari i altell i altell de portes.
Taula d'estudi i calaixera, per
només:

171.545

ENSENYAMENT EN CATALÀ

Als fonaments de l'escola

La formació inicial en llengua catalana del professorat

L'OBJECTIU DE NORMALITZAR LINGÜÍSTICAMENT L'ESCOLA.

En qualsevol país normal l'ensenyament de la llengua pròpia i el seu ús com a vehicle en la docència de les altres matèries és fonamental i totalment garantit. No és estrany, per tant, que per poca intenció de normalitzar el nostre país, i no sols des del punt de vista lingüístic, hagi estat necessari tractar de la qüestió de l'escola i la llengua.

La Llei de Normalització Lingüística escrita que ens afecta (Llei 3/1986 del 29 d'abril de 1986; BOCAIB del 20/5/86), que té la intenció de fer lloc a la llengua catalana enmig d'una Llei de Normalització Lingüística no escrita però molt més eficaç que pretén tot el contrari, marca l'obligatorietat d'ensenyar la llengua catalana a tot l'ensenyament no universitari (art. 19) i la necessitat que l'Administració estableixi «els mitjans necessaris encaminats a fer realitat l'ús normal d'aquest idioma com a vehicle usual en l'àmbit de l'ensenyament en tots els centres docents» (art. 22).

Per poder fer possibles aquestes exigències marcades per la llei s'ha d'incidir de forma prèvia necessàriament sobre el professorat: cal que aquest sector tenguí la preparació adequada. La llei ho preveu i ho exigeix explícitament (art. 23.2). La manera d'aconseguir aquesta capacitació presenta dues possibles vies: a) Ofertar la formació quan ja s'han incorporat a l'escola; b) Exigir aquesta formació per poder accedir a l'escola.

a) Formació a l'escola.

La primera via presenta un inconvenient inicial greu que consisteix en el fet de concebre aquesta formació com un afegit, fàcilment interpretable com a superflu, a la resta de coneixements que són concebuts com a indispensables, propis del currículum seguit. D'aquest inconvenient de concepció se'n deriven, més o menys directament, alguns altres com el fet que durant el temps que s'inverteix en aquesta formació exerceixen sense tenir-la; la dificultat de

compaginar la feina amb una dedicació suficient a la formació que s'exigeix; l'encariment del cost de la formació tant a l'administració com al professorat; la manca de solució, o l'existència d'impediments legals per aplicar la que seria més eficaç, quan el professor que exerceix no arriba a aconseguir el nivell mínim de coneixements de llengua que s'exigeixen, amb la consegüent pressió sobre qui jutja aquest assoliment; l'absència de compensació amb una millora laboral de l'esforç que fa qui els adquireix. Tot i les dificultats, sembla que era l'única via aplicable al professorat que ja exercia en el moment en què es va publicar la Llei, i per això s'hi va preveure. Aquesta formació, «el reciclatge», ja s'oferia de manera voluntària abans de la publicació de la Llei, la qual no hi ha provocat cap canvi en la consideració de formació voluntària, no es reconeix «a efectes de jornada laboral en període no lectiu», encara que la Llei ho exigeix (art. 23.3), amb una excepció parcial i tènua en el cas del professorat de BUP i FP, ni tampoc ha suposat el compliment del termini de 3 anys, prorrogable excepcionalment a dos més, que es marcava perquè el professorat en actiu assolís l'avaluació satisfactòria dels dos primers cursos del reciclatge (Disposicions Addicionals 6^a, 7^a i 8^a). En cap cas no deu arribar, ni a prop fer-s'hi, al 50% el professorat d'escoles públiques que compleix aquest requisit i és insignificant en la gran majoria de centres privats.

b) Formació prèvia.

La segona via presenta bastants d'avantatges sobre la primera. El principal, i que recull tots els altres, és que permet disposar dels professors amb la formació mínima necessària des del primer moment en què inicien la docència, sense que això vulgui dir que la llengua catalana no hagi d'ocupar un lloc important en la formació permanent.

La manera com els aspirants a professors poden accedir a aquests coneixements és doble. Per una banda, lliurement, al marge del currículum propi dels seus estudis; de l'altra, essent-ne matèria obligada, formant part del que es diu formació inicial. Aquesta

segona opció resol, en bona part, aquell inconvenient de què hem parlat referit al concepte de la formació en llengua catalana com un afegit al conjunt de matèries. La Llei observava aquesta necessitat (art. 23.1). D'altra banda possibilita que amb el temps pugui desaparèixer el reciclatge entès com a formació bàsica en llengua catalana i substituir-se per formació de millora i d'aprofundiment.

LA FORMACIÓ INICIAL.

1. *Característiques.*

L'anàlisi de les necessitats de la formació inicial en llengua catalana del professorat s'ha d'abordar de manera diferent segons si es tracta de futur professorat d'EGB o de BUP i FP. Els estudis de Magisteri van adreçats precisament a això, a formar professors; mentre que els qui seran futurs professors de BUP i FP, o dels nivells equivalents de REM, segueixen un estudi que no tenen en cap moment en compte la possibilitat de la sortida docent.

a) **El Professorat d'EGB.**

L'any 1986 els estudis de català que se seguien

a l'Escola de Formació del Professorat de la UIB eren inferiors als que s'exigien a la Llei i, per això, s'hi recollia (Disposició Transitòria 3^a) que «en els plans d'estudi del professorat d'EGB hi ha d'haver, com a obligatòries, les assignatures necessàries per tal que, en l'expedició del títol, es garanteixin els coneixements suficients de llengua i literatura catalanes des de la perspectiva de les Illes Balears a fi de

poder-les impartir en els centres d'ensenyament situats a l'àmbit territorial de la Comunitat Autònoma dins un termini màxim de quatre anys».

Oficialment des del curs 90-91, i a la pràctica des de dos cursos abans, el pla d'estudis de l'Escola de Formació del Professorat de la UIB contempla aquesta obligació. Tot l'alumnat de Primer i de Segon cursa assignatures equivalents als dos primers cursos del reciclatge. Tots els alumnes de Tercer de l'especialitat de Filologia cursen les assignatures necessàries

per obtenir el títol de Professorat de Llengua Catalana previst en el reciclatge. Els alumnes de les altres especialitats (pre-escolar, socials i ciències), si volen, poden matricular-se oficialment d'aquestes assignatures, afegint-les al seu currículum, per obtenir el mateix títol. A la fi hi ha una disposició de la Llei que es compleix.

De tota manera els nous plans d'estudi per a Magisteri introdueixen modificacions importants pel que fa al català. En línies generals es pot dir que pel que fa a l'ensenyament de la llengua i la literatura es mantenen les mateixes assignatures que hi havia per a tots els alumnes, però es redueixen o desapareixen les hores específiques dedicades a didàctica i a coneixements de medi i cultura que hi havia hagut fins ara, la qual cosa haurà d'obligar a introduir clarament aquests continguts en les assignatures de les àrees de

coneixement corresponents. La supressió de l'especialitat de Filologia suposa que desapareguin les assignatures que possibilitaven l'obtenció del títol de Professorat de Llengua Catalana. La qual cosa farà que o bé s'hagi de mantenir un reciclatge adreçat a aquesta finalitat o que la funció específica que feien aquests titulats, ensenyament de la llengua catalana a Cicle Superior, l'hagin d'acomplir, en la Reforma, els llicenciats en Filologia Catalana.

b) El professorat d'ensenyament mitjà.

Com ja hem dit abans, els qui seran professors de BUP, COU, FP o REM durant els seus estudis no han tingut cap part del seu currículum dedicat a la formació per a la docència, cosa que d'alguna manera es pretén resoldre amb el CAP. Aquesta manca de diferenciació entre els estudis que segueixen els llicenciats que es dedicaran a la docència i els que es dedicaran a altres activitats, fa difícil que pugui ser contemplat com a part del currículum la formació de llengua catalana que s'exigeix per impartir classes. De tota manera, de la mateixa forma que s'exigeix el CAP, és factible que als qui vulguin dedicar-se a la docència se'ls pugui exigir la titulació en llengua catalana requerida.

El reciclatge específic per a professorat d'ensenyament mitjà contempla dues assignatures de llengua, equivalents a les dues dels dos primers cursos del reciclatge d'EGB, i un Seminari d'Especialitat que aborda temes de terminologia, recursos i material didàctic de cada matèria, etc. Aquesta formació, per tant, és la que d'entrada s'hauria d'exigir als llicenciats que vulguin dedicar-se a la docència i, en conseqüència, la que haurien de poder haver adquirit en el moment d'obtenir el títol de la seva carrera.

Aquesta formació pot oferir-se des de la Universitat, pel que fa a organització, de manera semblant a com es fa amb el CAP: oferir la possibilitat de matricular-se, mentre es fa el quart curs, a Llengua I i, mentre es fa cinquè, a Llengua II i al Seminari d'Especialitat. De fet, en aquests moments, s'està treballant en aquest sentit amb la finalitat de poder començar durant el curs vinent. És injustificable que el professorat no surti preparat amb els mínims que es consideren necessaris per exercir a la nostra societat.

2. L'exigència

Pel que hem dit abans, aquesta formació inicial

descrita, només és possible ser exigida en el cas de noves contractacions (interines o amb oposicions). La Llei també té en compte aquest aspecte en afirmar que «l'administració autonòmica ha de procurar que en la reglamentació de l'accés del professorat a la funció docent s'estableixi el sistema adequat per tal que tots els professors de nou ingrés posseeixin les competències fixades en el present article» (art. 23.4). Així i tot aquesta exigència fins fa molt poc no es feia enlloc. Darrerament, sobretot pel que fa a EGB i en cas de ser interins, s'ha exigut per accedir a places a escoles que tenen autorització per fer ensenyament en català; però en tots els altres casos no es té en compte o ocupa, aquesta exigència, un racó insignificant en el barem.

Per avançar en la normalització lingüística i perquè la formació prèvia en català sigui valorada com cal, és necessari que l'exigència es faci tant per accedir a les escoles amb autorització per fer ensenyament en català com a les altres (en cas contrari es dificulta que en el futur aquestes darreres puguin transformar-s'hi), tant a EGB com a Ensenyament Mitjà, tant per a interins com per a noves places definitives. Els nous ensenyants ja tenen suficients possibilitats d'adquirir els coneixements que se'ls exigeix. Són criteris d'eficàcia i de rendibilitat els que aconsellen que s'hagi de fer així.

Quan es va legislar que per conduir per carretera havien de dur cinturó de seguretat es va donar un termini perquè tots els cotxes que ja circulaven els incorporassen i es va obligar que els cotxes nous ja els duguessen de fàbrica. En poc temps tots els cotxes que circulaven ja els havien incorporat, tot i que no sempre era una mesura massa ben acceptada, i avui en dia és impensable un cotxe sense cinturons. Com a mínim tots els conductors en duen, encara que qualche conductor condueixi sense. A més, inicialment eren molt rudimentaris i incòmodes però amb el temps s'han perfeccionat i han guanyat en comoditat i seguretat. Exemples com aquest en podríem trobar a balquena. La legislació relativa a la normativa lingüística, i no sols a l'àmbit escolar, segons sembla, va per altres camins. Fins i tot els cotxes oficials van encara sense cinturó.

Joan Melià

Professor d'Ensenyament Secundari

VIII Trobada d'Escoles Mallorquines

Conclusions del grup d'ensenyants ⁽¹⁾

Situació actual de l'ensenyament en català a Mallorca:

Durant els darrers anys la situació de l'escola en català a Mallorca ha canviat, en part sí i en part no.

En part sí, perquè cada vegada hi ha més centres que fan ensenyament en català. Els mestres es passen el coratge els uns als altres i cada Trobada d'Escoles Mallorquines podem celebrar que uns quants centres s'hagin afegit a la catalanització i mai hem hagut de lamentar que cap se n'hagi fet enrera. Els dos darrers cursos hem vist com alguns centres privats comencen a posar en marxa projectes d'ensenyament en català.

En part no, perquè les institucions implicades en l'ensenyament en català continuen obstaculitzant-lo, sense una coordinació efectiva entre elles.

Tot això fa que, maldament el nombre de centres que fan ensenyament en català augmenta, el percentatge d'alumnes escolaritzats en català és encara ridícul (veure dades del MEC, febrer 92). La decisió de fer o no ensenyament en català continua estant en mans dels claustrats de professors, encara s'ha de demanar permís per fer-ne. I, en resum, patim les conseqüències d'una manca de política lingüística, que a més està legislada.

Què demanam?

És per això que volem aprofitar, una vegada més, aquesta oportunitat per fer arribar a les autoritats d'ambdues administracions responsables la necessitat que estableixin una col·laboració que ve regulada en un conveni, però que no es du a terme. Aquest fet ajudaria a resoldre els entrebancs amb què ens trobam, ara, per aconseguir que la majoria dels nostres centres educatius no continuïn donant l'esquena a la nostra identitat cultural. Consideram que s'han d'aconseguir, com a mínim aquests objectius:

a) Pel que fa al **marc legal**, substituir l'ordre que estableix l'obligatorietat de demanar un permís per fer l'ensenyament en català, per una normativa que obligui a cada centre a establir el seu propi pla de normalització lingüística amb un marc mínim a respectar, sempre dins l'objectiu general que marca la

Llei de Normalització Lingüística. La inspecció ha de vigilar el compliment dels mínims establerts per llei.

b) Reivindicam el dret a administrar des d'aquí les **competències educatives**. I fins que això no succeïxi exigim a l'Administració central que actuï amb responsabilitat i no ignori el fet lingüístic i cultural a l'hora d'implantar la Reforma. Això implica, com a mínim:

* La publicació immediata dels currículums prescriptius en/de català.

* Orientacions pedagògiques, didàctiques i organitzatives en català.

* L'adaptació a la realitat illenca del segon nivell de concreció del currículum, i no només de llengua.

* La planificació del mapa escolar tenint en compte la continuïtat del dret a rebre l'ensenyament en català per als alumnes que passin de primària a secundària i d'escoles unitàries petites a escoles comarcals.

* Prioritzar, dins el Projecte Curricular de Centre, la incorporació del Projecte Lingüístic en el qual es contempli l'ensenyament en català com un objectiu fonamental.

* Que les administracions reconeguin els programes d'immersió lingüística i, en general, els d'ensenyament en català i, conseqüentment permetin la introducció del castellà en el moment que els responsables tècnics d'aquest programes ho considerin oportú.

Si no es té en compte això es caurà en una greu irresponsabilitat, no només pel fet d'haver aplicat una reforma incongruent amb els seus principis (arrelament de l'escola al medi sociocultural de l'alumne) i, per tant, viciada ja en origen, sinó, el que és més greu, d'haver hipotecat el futur del nostre sistema educatiu per molts d'anys.

c) L'establiment d'una **política de suport a l'ensenyament en català**, que palii la discriminació en què avui es troba, això és, que motivi i ajudi l'establiment i el manteniment de projectes de normalització als centres escolars de tots els nivells establint un servei d'assessorament tant des del punt de vista legal com tècnic i pedagògic, que hi intervengui d'una

especialista de Català a la segona etapa d'EGB o primer cicle d'ESO.

3.- La inclusió d'una prova eliminatòria de llengua catalana a les oposicions del professorat de primària i secundària.

4.- La catalogació de places que s'han d'adjudicar a professorat reciclat, tant a primària com a secundària, pel Concurs General de Trasllats i altres concursos.

Què oferim des de les Escoles Mallorquines?

La iniciativa de fer l'ensenyament en català ha estat sempre dels nostres claudres, recolzats habitualment per les associacions de pares i mares.

Considerem alguns dels fets positius que aquests centres hem generat:

1.- Aconseguir amb la nostra pràctica la superació del problema català-mallorquí. Treballam la llengua estàndard a partir de les variants dialectals dels alumnes i ambdues modalitats conviuen quotidianament.

2.- Acceptació general de l'ensenyament en català. Entès com una millora educativa, com la màxima potenciació dels alumnes i com la millor metodologia per aconseguir l'acompliment de la Llei de Normalització Lingüística.

3.- Dur envant els nostres projectes, malgrat la manca de suport institucional i plantejar-nos, a més, d'altres aspectes més renovadors que tendeixin a millorar la qualitat de l'ensenyament que duim a terme.

Des del collectiu d'Escoles Mallorquines som conscients del paper que jugam com elements difusors. Per aquest motiu encoratjam la resta de centres de Mallorca a posar-se en contacte amb nosaltres i amb els Serveis d'Ensenyament en Català (tl. 717503 per a pobles i 724479 per a Palma) per tal d'iniciar el debat en els seus centres.

Alcúdia, 10 de maig de 1992

(1) Per raons d'espai només publicam les conclusions del grup d'ensenyants. Si us interessa també existeixen documents de conclusions dels altres grups de treball: APAs, Assesors lingüístics municipals i assessors psicopedagògics municipals. Els interessats dirigiu-vos a l'organització de la trobada.

manera sistemàtica. I la dotació econòmica i/o material per fer front a la despesa que suposa iniciar i mantenir un programa de normalització: rètols, llibres, enciclopèdies, diccionaris, programes informàtics, material didàctic, material d'oficina, etc.

L'establiment de programes d'immersió lingüística que acabin amb la injustícia que pateixen els alumnes de zones castellanitzades.

Exigim del MEC i del Govern Balear com a institucions responsables de l'ensenyament i, a més a més, signants del Pacte Lingüístic, que s'adrecin en català en les seves comunicacions a tots els centres educatius i que hi publiquin tot el material didàctic.

Els centres educatius haurien d'esser potenciat com a pols d'irradiació de la normalització lingüística a la seva comunitat educativa i al medi més pròxim.

d) Però tot això no és possible si no es compta amb el **professorat adequat**, i per tant, exigim a les dues administracions implicades:

1.- Un reciclatge de qualitat que motivi i encoratgi el professorat i que es pugui fer dins l'horari laboral. Generalitzat, durant un període concret, a tot el collectiu que encara no té la titulació mínima de català (diploma de capaciació): habilitats temporals, professors nous, etc. I l'establiment de programes intensius d'especialització i reciclatge intensiu a zones especialment castellanitzades: Calvià, Eivissa, etc.

2.- Assegurar que transitòriament, mentre no s'apliqui la LOGSE, tots els centres tinguin professor

PISSARRA 63

JUNY-JULIOL

1992

SERVEI DE LLIBRES
ESTRANGERS
LLIBRES DELS PAÏSOS
CATALANS
JOGUINES I LLIBRES
INFANTILS

Carrer d'en Rubí, 5
Telèfon: 71 38 21
07002 PALMA

CURRICULUM ESCOLAR

Centro de Educacion para Personas Adultas

CURS DIRIGIT AL PROFESSORAT DE PRIMARIA I SECUNDARIA

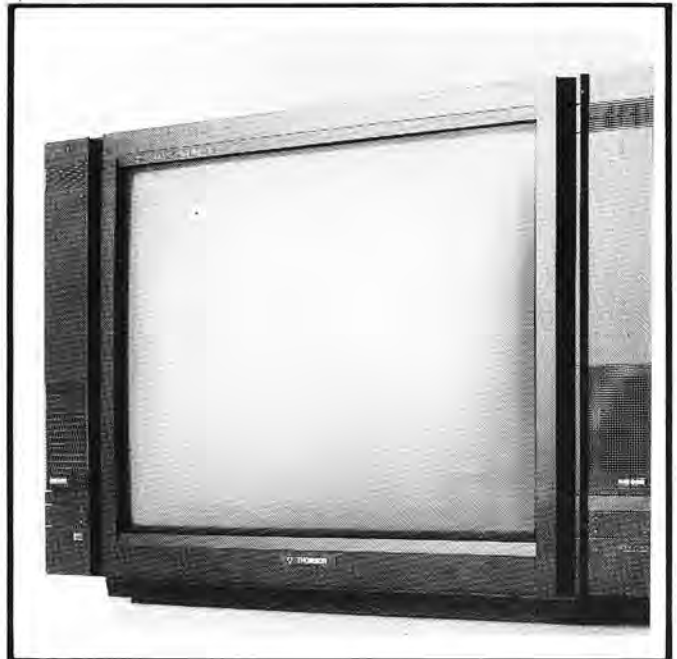
INICI MATRÍCULA
INICI CURS
PREU

febrer de 1992
abril de 1992
6.000 pts. (inclòs material i
professorat especialitzat)

INFORMACIÓ

RADIO ECCA
c/ Gilabert de Centelles, 2 - Ents. A
Tlfs: 971/ 46 33 21 - 46 54 88

THOMSON

TVC 25 E4 TXT SOUND LINE

**BLACK SUPER PLANAR
ESTEREO SURROUND
TUB NEGRE**

5 altaveus

Entrada per a S-VHS

Dimensions:

Alt: 48,6 Amp: 71,8 Fon: 43,1 cm.

Pes: 28,7 Kg.

Preses auxiliars:

- 2 Euroconnectors
- 1 Presa auriculars
- 2 preses per a altaveu exterior
- 2 preses per a cadena Hi-Fi
- 2 preses per a altaveus SURROUND
- 2 entrades d'audio
- 1 entrada de video
- 1 entrada per a S-VHS

ENSENYAMENT EN CATALÀ

El català a Eivissa: A mig camí entre el plor i l'esperança.

De tots és conegut el vell dilema entre el qualificar de mig buid o de mig ple un got, segons ho faci un pessimista o un optimista. El mateix podem plantejar-nos en avaluar la situació en la que es troba la normalització lingüística escolar.

Si feim el contrast comparatiu entre la situació de fa deu anys i l'actual, és evident que podem ser moderadament optimistes, però si pensam que deu anys són molts i en canvi els resultats minsos, haurem d'atemperar -al manco- l'optimisme de la primera visió.

Fa pocs dies, es presentava a Eivissa una nova revista, *Veu d'Eivissa i Formentera*, que es pretén de caràcter mensual, ideològicament plural, íntegrament escrita en català i que, com a primera mesura que garanteix justament la seva independència, ha renunciat -d'entrada- a rebre subvencions de les Institucions. A la presentació de la revista, presidint la taula al costat del periodista Pep Costa i l'editor, va acceptar ser-hi el Conseller de Cultura del Consell Insular d'Eivissa i Formentera. Hagués estat impensable una cosa així no fa gaires anys; que un representant institucional pogués estar en un acte polític, que no deixava de ser reivindicatiu, no es podia ni somniar.

Idò en la mateixa mesura que el català s'ha anat obrint camí en la consciència social, encara que no en l'ús, s'ha anat fent pas a l'interior de les escoles.

Ensenyament primari.

L'Escola de Sant Rafel, poble situat al centre del nucli de comunicacions de l'Illa, va ser la primera que començà l'ensenyament en la nostra llengua. Ho va fer amb un pla que involucrava directament tot el professorat i que introduïa de manera progressiva la llengua catalana substituint l'espanyol.

Per una banda es va sol·licitar que l'ensenyament de l'àrea de social a tots els cursos dels cicles mitjà i superior fos en català i per altra banda, que la resta d'assignatures també es fes en la nostra llengua, curs a curs des de tercer d'EGB, legalitzant de pas les experiències anteriors fetes a preescolar i cicle inicial. D'aquesta manera el curs 1991/92 només es fan en castellà l'àrea de les matemàtiques i ciències de la naturalesa a 7è i 8è d'EGB. Al juny de 1994, sortirà

la primera promoció d'escolars pitiüsos que hauran realitzat tota la seva educació general bàsica en català. El col·legi fou distingit amb el Francesc de Borja Moll en la seva primera edició, el 1988, i l'any passat rebé la Menció d'Honor Sant Jordi, guardó honorífic que anualment atorga l'Institut d'Estudis Eivissencs a aquelles persones o institucions que s'han distingit en la seva tasca en favor de la recuperació de la nostra llengua i cultura.

Sa Bodega és el nom d'una escola situada a l'interior de la ciutat d'Eivissa. La seva edificació contrasta amb qualsevol altra. La imaginació popular fa anys va fer córrer la veu que hi havia hagut un error en la seva construcció i que s'havien utilitzat uns plànols previstos inicialment per a construir el centre a la que aleshores era «colònia-província» del Sàhara. En aquest centre s'havia aconseguit ja autorització per a impartir-hi en català l'àrea de les ciències socials pel curs 1991/92. Fa uns mesos el col·legi va demanar una ampliació d'aquesta autorització amb la qual cosa el pròxim curs només s'impartiran en espanyol algunes assignatures de les mal nomenades «maries»: pretecnologia, educació física, religió, ...

Cal fer un incís per a dir que, quan es va fer pública la pretensió dels mestres i del Consell Escolar de Sa Bodega d'ampliar el camp d'ensenyament en la llengua pròpia de la Comunitat, aparegueren els clàssics grupets entre el sector de pares d'alumnes que, per motivacions ideològiques els capdavanters, i per ignorància del que és el que realment es pretén, per part dels seus seguidors, iniciaren una campanyeta de protesta a través de la premsa i un intent de recollida de firmes oposant-se a la voluntat dels representants de la majoria. Afortunadament el seny s'imposà i tot fa creure que el pròxim curs podrà ampliar-se l'oferta escolar en llengua catalana.

Ca'n Cantó és el darrer Centre d'EGB inaugurat per n'Andreu Crespí a les Pitiüses; aquest ha estat el seu primer curs de funcionament. Està situat als afores d'Eivissa i el seu alumnat, com el de la resta dels centres de la rodalia, és hispanoparlant majoritàriament. El centre ha sol·licitat pel pròxim curs autorització per impartir en català, amb un projecte d'immersió, l'ensenyament als pàrvuls de quatre

anys. Aquest pla s'aniria ampliant, curs a curs, fins completar -en principi- el primer cicle d'educació primària. Paral·lelament s'ha demanat l'impartició de l'àrea d'experiències als dos primers cursos de primària i de socials als cicles mitjà i superior.

Sa Graduada és el més antic dels centres d'Eivissa. Hi ha tres línies complertes d'EGB. S'hi imparteixen en català l'Àrea d'Experiències, al cicle inicial, i la de Socials als cicles mitjà i superior.

Al Col·legi Públic de Santa Gertrudis s'hi està impartint des de fa dos anys l'àrea d'experiències al cicle inicial i la de les ciències socials als mitjà i su-

collegi, encara que els darrers anys s'hi ha anat integrant un petit nombre d'allots fills d'estrangers.

Formentera.

A Formentera, la situació no difereix massa de la que hem vist a Eivissa. Hi ha tres centres complets, dos a Sant Francesc i un a Sant Ferran.

Al C.P. Sant Francesc, s'hi imparteix en català l'àrea de les ciències socials des de fa ja alguns anys; enguany l'oferta s'ha ampliat amb la impartició en català d'aquesta mateixa àrea al cicle mitjà.

Al C.P. Lluís Andreu, de la mateixa localitat de Sant Francesc Xavier, es troben als inicis d'aquest

perior.

Els col·legis públics de Jesús i de Sant Miquel han iniciat enguany en català l'ensenyament de l'àrea d'experiències al cicle inicial. Aquesta experiència continuarà amb l'àrea de les ciències socials al cicle mitjà el curs vinent.

Algunes escoles petites, de dues unitats, on s'hi recullen nens des de preescolar fins a vuitè d'EGB, com les de Buscatell, Corona o Sant Mateu, tots ells poblets del terme de Sant Antoni de Portmany, realitzen quasi bé tota la seva activitat en català. La major part de la població escolar d'aquests centres procedeix de famílies que es dediquen a la pagesia i el català és l'única llengua d'aquests infants en arribar al

camí de substitució o normalització lingüística escolar i només s'hi imparteixen les Ciències Socials del Cicle Superior.

Del CP Sant Ferran les informacions obtingudes per a la realització d'aquest treball són contradictòries. Mentre fonts del professorat formenterer asseguren que en aquell centre no es realitza cap matèria -excepte lògicament l'assignatura de Llenguatge- en català, la Caporalia d'Estudis ens ha assegurat que s'hi realitzen les Ciències Socials del Cicle Mitjà i que també són en català els llibres de text d'aquesta matèria.

A una de les tres unitàries existents, la de La Mola, el català es la llengua vehicular de més ampli ús.

Ensenyament Secundari.

Els entrebancs que es troben per a l'ensenyament en català a l'educació primària també apareixen a l'ensenyament secundari.

A l'IB Santa Maria, d'Eivissa, s'acordà posar en marxa un grup de primer curs íntegrament en català. La realitat és que no s'hi ha arribat a complir l'acord i tot l'ensenyament es continua fent en espanyol. Fonts pròximes a la Direcció de l'Institut han justificat aquest fet en la manca de suficient nombre de sol·licituds dels estudiants per a iniciar en català els seus estudis de batxillerat, si bé es reconeix que no hi hagué ni la informació suficient ni es crearen les condicions adequades. De tota manera, pel curs 92/93, el Consell Escolar ha acordat que s'imparteixin dues assignatures en aquesta llengua a cada grup ... sempre que hi hagi possibilitats de fer-se.

El curs passat s'acordà pel Consell Escolar de l'IB Sa Blanca Dona, i així ho acceptaren posteriorment la Conselleria d'Educació i el MEC, anar catalanitzant progressivament la impartició de les classes fins arribar al 100 %. La realitat però, «... és que només s'hi fan classes soltes, al voltant d'un deu per cent, la xifra més baixa dels darrers set anys», en paraules d'En Bernat Joan i Marí, catedràtic de llengua i literatura catalana de l'esmentat Institut. El Director de Sa Blanca Dona, el catedràtic Pep Mari, se mostra dolgut per aquest fet que reconeix cert: «Tèdicament ho podríem fer tot en català, però clar, després la Direcció Provincial ens omple el Centre amb professors d'altres comunitats autònomes, que no és que hi posin mala voluntat, és que no en saben de català... i pel curs vinent no tenim massa esperances de què la situació millori», es lamenta.

L'IB Quartó de Portmany, de Sant Antoni, dirigit precisament pel catedràtic de llengua i literatura catalana Marià Torres, és l'únic on ni tan sols s'ha plantejat realitzar alguna classe en català, segons ens ha informat la seva Cap d'Estudis, Carme Guasch. Allí, oficialment, es fa tot en espanyol, malgrat que dos o tres professors, amb força voluntarisme degut a l'ambient hostil i la manca de recolzament, utilitzin bàsicament el català com a llengua vehicular en la impartició de les seves classes.

L'Institut de Formentera s'ha acollit a l'experiència de «Reforma». A primer curs l'àrea d'experiències es realitza bàsicament en català i pel pròxim curs està previst que dos dels tres grups existents a

primer i segon funcionin íntegrament en català.

Al recollir la informació i el parer de les direccions i caporalies d'estudis dels diferents instituts pitiusos hem pogut copsar una crítica unànime envers la manera de fer la provisió de professorat per part de les autoritats del MEC que no té en compte la capacitat lingüística dels docents ni tan sols per poder dur a terme aquells plans que han estat prèviament autoritzats pel propi Ministeri.

El paper del professorat.

És evident que el professorat és el element dinamitzador de qualsevol canvi positiu que pugui produir-se a l'escola. Així ens troban amb què els dos únics centres, si exclouem qualsevol unitària, que han contestat una enquesta del Departament de català del CEP d'Eivissa, dient que el català és la llengua habitual del centre, són els Col·legis Sant Rafel i Sa Bodega.

Que l'alumnat sigui majoritàriament hispanoparlant o no en la seva llengua familiar tampoc és quelcom que tenguí una importància vital. Hem vist com a Eivissa, on l'estrat sociocultural de tots els centres és similar, s'hi donen tractaments lingüístics ben diferenciats.

A Sant Antoni de Portmany i a Santa Eulàlia del Riu, els dos nuclis de població amb més nombre d'habitants si descomptam Eivissa, no hi ha cap centre on es realitzi una sola experiència educativa en català i els pares més conscienciats, que prefereixen que els seus fills coneixen millor la llengua pròpia d'allà on viuen, s'han de desplaçar a Sant Rafel.

A totes les escoles on es realitza l'ensenyament totalment o parcialment en català hi trobam equips directius convençuts i compromesos en aquesta tasca, i justament allí on es fa en espanyol acostumam a trobar-hi directius convençuts, amb sinceritat o per conveniència i comoditat, de què ha de ser en la llengua pròpia de Castella-La Manxa en la què s'ha d'impartir l'ensenyament a Eivissa.

El got, és mig ple o mig buit?. Aquesta ha estat una crònica des d'Eivissa, o des del Camerum?, com em suggeria que la titulàs un bon amic i col·lega que porta molts anys avisant de què sense sobirania no hi ha veritable autonomia.

Leopold Llombart.

Professor d'EGB

C.P. Sant Rafel

Ensenyar en català a Menorca

Possibilitats improbables

Segurament l'àmbit escolar és un dels àmbits d'ús lingüístic en el qual el procés de normalització de la llengua ha progressat més en comparació a altres àmbits. Les raons s'han de cercar entre el col·lectiu docent, el grup social més conscient i compromès amb la llengua. A pesar d'aquesta constatació, el grau de normalització assolit en els centres no es pot considerar satisfactori. Veguem per què.

La problemàtica de Menorca és bàsicament la mateixa que es dona a les altres illes. El lector trobarà que aquest article repeteix les mateixes qüestions, tantes vegades tractades. No s'hi diu res de nou i excusau per tant la insistència.

El punt de partida de Menorca respecte l'ensenyament en català sí que difereix de la resta de les Balears. La situació sociolingüística menorquina és en termes relatius privilegiada. Amb poca incidència de la immigració, percentatges alts d'entenedors, parladors i d'altres habilitats lingüístiques com llegir i escriure, Menorca és comparable a certes zones de l'interior de Catalunya. La competència lingüística de la població menorquina es pot considerar elevada. A partir d'aquesta situació i amb correlació amb ella, la normalització lingüística dels centres educatius es troba en un grau de desenvolupament més alt que a les altres illes. Tanmateix aquesta posició es reparteix de manera molt desigual a l'interior de Menorca. Mentre al cap de ponent (Ciutadella, Ferreries, Es Migjorn Gran) l'ensenyament en català als centres públics d'EGB està molt ben encaminada d'ençà fa alguns anys, en canvi a la zona de llevant (Maó, Alaior, Es Mercadal, Sant Lluís) la situació és precària. Quant als col·legis privats d'EGB, dels 6 existents, tan sols el de Ferreries ha iniciat l'ensenyament en català. En global, a Menorca gairebé la meitat de la població escolar d'EGB fan l'ensenyança en català. En concret un 57 % a preescolar, un 45 % a cicle inicial, un 39 % dels alumnes del cicle mitjà i un 15 % al cicle superior.

Pel que fa als instituts de secundària la situació és totalment diferent: cap institut de Menorca pràcticament no ha iniciat l'ensenyament en català. Aquest és un dels problemes més greus i urgents que

Menorca té plantejats. Especialment greu és la situació de Ciutadella pel fet que cap dels dos instituts que hi ha no ofereixen la possibilitat de prosseguir l'ensenyança en català d'una part ja considerable dels alumnes que provenen d'EGB amb tota l'ensenyança seguida en català. És evident que la inspecció educativa hauria de dir coses en el tema. Les circumstàncies sociolingüístiques de Menorca -sobretot de la zona occidental- permeten una actuació decidida de normalitzar l'ensenyança, emperò factors més aviat propis del sistema educatiu traven aquesta probabilitat.

Factors com ara la mala organització del reciclatge, amb professorat molt inestable i a vegades no qualificat, amb uns programes poc avaluats i finalment amb poca motivació per part dels professors, entre altres factors interns que més endavant s'exposen.

Llengua i Reforma.

A Menorca la implantació de la Reforma Educativa està molt generalitzada. Dels 6 instituts de secundària, 5 fan reforma. No cal dir com la llengua catalana va ser senzillament oblidada en els plans del MEC. Els dissenys curriculars del primer nivell de concreció fa just un parell de mesos que s'han donat a conèixer. En aquest disseny no es parla en absolut de quina ha de ser la regulació de les llengües. No es fa cap tipus de distinció entre llengua vehicular i llengua instrumental. Aquesta indefinició es transmet als centres, la gran majoria dels quals o gairebé cap ni tan sols ha discutit el tema. En les redaccions dels Projectes Educatius i Curriculars de Centre s'ha de contemplar la funció que cada llengua ha d'exercir en l'àmbit escolar, s'ha de descriure què significa llengua de l'ensenyament i en què consisteix, etc. Deixar clara aquesta qüestió es fa imprescindible i inajornable.

En conclusió i abans d'entrar en altres aspectes, es pot afirmar que la implantació de l'ensenyança en català a Menorca avança d'una manera molt tímida i gràcies sobretot a la tasca professional d'una part del professorat, tot a pesar de la desídia del govern autònom del PP. Certament que la pràctica escolar és un reflex de l'ambient social, i per tant, si la llengua

catalana no es fa necessària al carrer, per quins motius s'ha d'esgrimir com a llengua vehicular de la cultura i de l'ensenyament d'aquestes illes?

Les possibilitats legals.

La Llei de Normalització Lingüística (LNL) és un marc legal molt positiu baldament no s'apliqui. I aquest és el problema. La nostra LNL és constantment incomplida pel Govern autònom i molt poc respectada pel Govern central. Sense comentaris.

L'Ordre del 29/08/86 que regula l'ensenyament en català és del tot criticable per diversos motius. En

primer lloc p e r q u è , malgrat que la seva finalitat expressa és la de promoure l'ensenyament en català, a la pràctica resulta un entrebanc. Ja s'ha criticat el fet que per fer ensenyament en català s'hagi de demanar permís especial a través d'una burocràcia desentorçadora, com si es tractàs d'una mena de

delicte menor. La «prudència» de què fa gala la Conselleria per a l'aplicació de la normalització als centres, no es correspon amb la pràctica d'altres afers. La paradoxa és clara: és per mitjà d'aquest ordre que es pot iniciar l'ensenyament en català, però també és la que no disposa d'allò indispensable per aconseguir-ho.

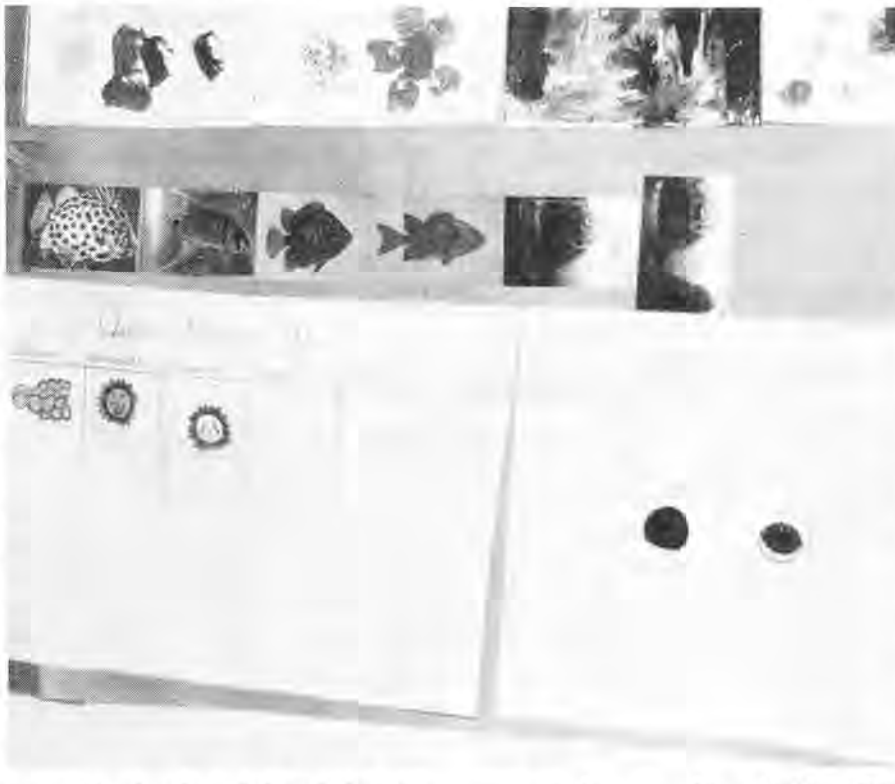
Una volta s'han aconseguit els tràmits legals per a l'ensenyament en català se n'ha aprovat el projecte pedagògic, s'ha discutit a claustre i s'ha aprovat, aleshores tota la feina iniciada queda gairebé anul·lada per un munt de factors altres. I són aquests altres factors que d'alguna manera el Govern hauria de regular oficialment, donant una solució global al

problema sense haver de recórrer als pegats parcials. Aquesta regulació hauria de contemplar la obligatorietat dins uns terminis concrets d'una progressiva normalització lingüística en l'àmbit educatiu. En segon lloc clarificar legalment la qüestió dels trasllats, la catalogació de les places anomenades bilingües en tots els nivells i la qüestió de l'exigència del domini de les dues llengües oficials a les oposicions d'accés a la docència a les Balears. És clar que això depèn en gran part d'aconseguir les competències en educació. Possiblement aquest és el tema de fons. Tanmateix, la Conselleria ha disposat -encara

que amb interferències- de la competència exclusiva en l'ensenyament en català i no obstant això no l'ha sabuda exercir. Per exemple, a Menorca mai ningú responsable en educació ha assessorat ni preparat els centres escolars per dur a terme un projecte de tanta importància i complexió

com el de normalització lingüística. La manca de regulació legal és realment un problema que s'hauria d'encarar. Fa falta la figura legal d'un coordinador de normalització a cada centre com a tutoria tècnica de la mateixa manera que el MEC contempla el coordinador de projectes com Mercuri, Atenea, o Integració, aquest últim com a desició imposada directament pel MEC. També s'hauria de regular legalment d'una manera molt més eficaç l'organització i seguiment del reciclatge dels docents en català.

De tot això es desprèn que la realitat i la legalitat són termes, avui per avui, bastant divergents. Per una banda la tasca de mestres i professors per tirar endavant projectes de normalització de centres així com

engegar l'ensenyament en la llengua pròpia ha anat més enllà del que disposa la legalització vigent. Per altra part, els centres amb una tradició més castellanitzada com poden ser alguns centres privats tendeixen a perpetuar el model lingüístic escolar igual a com era abans del Referèndum del 76 com si res hagués passat de llavors ençà. Donada l'actual situació, aquests centres poden continuar sense cap indicatiu de normalització indefinidament. Aquest fet, entre d'altres, demostra com la implantació de l'ensenyament en català depèn quasi de manera exclusiva de la voluntat personal -sovint individual- de cada docent.

Aquest és el cas que es dona a l'Institut Josep Mª Quadrado de Ciutadella, l'únic centre de secundària que va sol·licitar l'ensenyament en català per implantar-lo de manera progressiva des de 1r curs. El Claustre i el Consell Escolar van aprovar el projecte, la Conselleria ho va autoritzar... però tot ha quedat reduït a la bona voluntat d'alguns professors que es van atendre a l'acord. No és per tant un programa de centre, malgrat que n'era l'objectiu. Les diverses dificultats ja explicades provoquen que la possibilitat legal esdevengui una molt improbable realitat.

Cal dir finalment que els processos que a Menorca s'han portat a terme respecte la implantació del català com a llengua vehicular de l'ensenyança no han estat encara avaluats per les autoritats educatives, fet que palesa la manca d'interès pel tema tant del MEC com de la Conselleria. La inspecció educativa té la qüestió deixada de banda, malgrat la transcendència i la discussió que el conflicte lingüístic genera dins la comunitat escolar. Es tracta tal vegada d'interferències en la gestió entre el MEC i la Conselleria?

Els aspectes materials.

Per a portar a terme un projecte de normalització als centres per tal que la llengua catalana sigui la llengua vehicular de l'ensenyament és imprescindible disposar de material didàctic en totes les matèries: són les eines que els professors feim servir a l'aula, allò que en el llenguatge de la Reforma anomenam tercer nivell de concreció. Per principi és positiu que el material didàctic sigui elaborat a partir de la realitat més concreta al centre i en sigui la seva base. Tanmateix la nostra comunitat no ha estat capaç d'elaborar material propi per a les Illes ni tampoc la Conselleria ha estat diligent per a encarregar-ne o motivar-ne. És cert que existeix una gran quantitat de material didàctic -que els professors empram tot adaptant-lo a

la nostra situació- però que no arriba als centres per motius pressupostaris.

Les necessitats de material didàctic de la població escolar illenca són objectivament les mateixes que les de qualsevol altra comunitat si es vol un ensenyament de qualitat. És per això que resulta totalment insuficient la llista de material didàctic autoritzat per la Conselleria, és, amb una paraula, ridícul. Els seminaris didàctics dels centres no tenen altra sortida que utilitzar material no autoritzat. És una paradoxa: la Conselleria hauria d'estirar el carro cap endavant, facilitant la feina docent, ser capdavantera en material didàctic actualitzat i innovador; en canvi, la realitat demostra que l'autoritat educativa va a remolc de la pràctica professional del centres i s'ha convertit en un llast. Malgrat tot, s'ha editat un poc de material, però a vegades no arriba als centres. Per què?. Segurament per negligència administrativa. El setembre passat la Conselleria va convocar ajudes econòmiques per a l'adquisició de material didàctic per a l'ensenyament en català. Els doblers sortien de les partides destinades a l'elaboració de material didàctic propi per a les illes i que no s'usaven. Gairebé totes les escoles van rebre allò que sol·licitaven per una quantitat màxima de 250.000 pts. Per primera vegada d'ençà set anys arribava ajuda directa que els centres dedicaven a les pròpies necessitats.

Igualment és necessari dotar els centres de bibliografia de consulta en català per formar una biblioteca que respongui al procés de normalització de la vida acadèmica. Els alumnes que fan ensenyament en català o que l'han de començar no s'haurien de trobar amb una biblioteca on els llibres són en gran majoria en castellà. Les ajudes s'han d'adreçar també a la presència de la premsa periòdica en català dins els centres per al seu ús consultiu i didàctic.

Es fa necessària, d'altra banda, l'elaboració de material didàctic referit a la realitat concreta de les Illes. Aquesta necessitat és encara més elemental per a l'ensenyament obligatori: manuals d'història, cartografia didàctica, geografia humana, la tradició literària pròpia, etc. Igualment és imprescindible un aclariment comú respecte el model de llengua a aplicar a les primeres edats per tal de no caure en el pur mimetisme d'altres dialectes catalans, abans que l'alumnat, d'una manera progressiva i natural, arribi als nivells lingüístics de l'estàndard.

Francesc Florit

Professor de Català a l'I.B. J. Mª Quadrado.

L'ensenyament en català a Ciutat.

En certa manera la realitat escolar de Palma és un reflex del que és la realitat escolar de la resta de l'illa:

* una minoria de centres hi fan tot l'ensenyament (18 d'un total tres-cents incloent-hi tots els nivells).

* només trenta centres hi fan assignatures o bé una branca (prop d'un 10%).

* d'aquest total (quaranta-vuit) trenta-un són públics, tretze són concertats i només quatre són privats -tres d'ells són centres d'educació infantil-.

Factors que dificulten la normalització lingüística a l'ensenyament.

Existeix una problemàtica, comú a la resta del territori, que no es pot deixar de banda:

- La manca de competències d'ensenyament.
- La manca d'una política lingüística estimuladora de l'ensenyament en català. Això provoca desin-

formació entre els professionals i entre els pares. I el que inicialment era desinterès, desconeixement o por, es va convertint amb oposició.

Totes les problemàtiques es poden apuntar, deriven d'aquesta esmentada manca de preparació dels professionals, la gran afluença de professors no-catalanoparlants sobretot als instituts,...

A Palma, però, s'hi ajunta la problemàtica específica que la ciutat presenta:

* El gran percentatge de centres privats o concertats (67%). Amb el desinterès que en general manifesten aquests sectors cap a la llengua catalana.

* L'elevat percentatge -dins els centres públics- de mestres «majors» que han accedit a una plaça a Palma després d'anys i més anys de sumar punts al seu currículum. Aquest és un sector del professorat difícil d'incorporar, en general, als nous aspectes que sorgeixen als centres i també és més difícil d'incloure a

programes de formació (reciclatge).

* El gran nombre de centres d'educació infantil (uns dos-cents) amb uns plantejaments més acostats al servei social (guarderia) que no al servei educatiu i per tant amb desconeixement de les seves possibilitats de treballar programes en català.

Quina problemàtica es genera?.

Tota la situació exposada genera una problemàtica que l'agreuja encara més. És la del desànim, la manca d'illusió d'un col·lectiu de professionals que s'han implicat molt i que a canvi no ha vist que els seus esforços donassin el fruit desitjat.

Però és també la dels pares que han cregut que la Llei de Normalització Lingüística els assegurava l'ensenyament en català per als seus fills, i s'han trobat que a Palma 16 centres podrien oferir places de primària. Com que vuit d'aquestes escoles són al centre de Palma, tenen més demandes de les que realment poden atendre. Les altres vuit són a la perifèria i obliguen els pares a vertaderes combinacions per solucionar el transport i el manjador. Són els casos de St. Jordi, Son Ferriol, La Vileta,...

I el fet que actualment es viu amb més preocupació: el poc ús que es fa de la llengua catalana a determinats territoris -Palma és un d'ells- a causa de la gran presència del castellà. Amb la qual cosa els centres que volen treballar a partir de la realitat més propera ho tenen molt difícil per fer-ho en català. I els que treballen programes d'immersió -nou centres en tot Palma- no tenen cap ajut exterior (TV, cine, rètols comercials, ...).

A manera de resum.

En general és urgentíssima l'actuació decidida del Ministeri d'Educació i de la Direcció General d'Educació del Govern Balear, però si pot avançar als pobles interiors sense ajuts institucionals, a Palma i a d'altres municipis de similars característiques (Calvià, Capdepera) no es deixarà de retrocedir sense l'esmentat plantejament institucional.

Margalida Munar

Servei d'ensenyament en català de
l'Ajuntament de Ciutat

LLIBRES DE TEXT LLIBRERIA GENERAL

I CARTES NÀUTIQUES

C./ COSTA DE SA POLS, 12.
TEL.: 725616 -07003 PALMA-

llibreria
galeria d'art

drac màgic

LLIBRES INFANTILS
VIATGES
VÍDEO-ÀUDIO
JOCS
TEXTOS EGB
MATERIALS REFORMA

C/. JERONI ANTICH, 1 -"CANTONADA PLAÇA PATINS"
Tel. 712717 - Fax. 7178091- 07003 PALMA DE MALLORCA

L'ensenyament en català a vista d'ocell.

En aquest moments els alumnes de les Illes Balears tenen oportunitats desiguals per rebre l'ensenyament en català, depenent del lloc on viuen.

Tot i que legalment tots els alumnes hi tenen dret, a l'hora de la veritat per poder-lo exercir s'ha de confiar en l'atzar. Si els pares dels alumnes que no tenen ensenyament en català per al seu nivell al seu municipi, reclamen el seu dret a l'Administració, reben com a molt un afable copet a l'esquena.

Al nivell de pre-escolar i EGB, hi ha uns quants termes municipals on encara no es fa ensenyament en català, i uns quants altres on només s'hi fa alguna assignatura en algunes de les escoles (vegeu el mapa).

A Mallorca, els índexs més elevats de població castellano-parlant es troben a Calvià, Palma, Alcúdia, Inca i Manacor. D'aquests municipis només a Manacor, Palma i Alcúdia, es pot rebre ensenyament en català a EGB. Sortosament molts de professionals de l'ensenyament han comprès que els alumnes de famílies castellano-parlants que viuen en zones molt

castellanitzades tenen dret a ser mallorquins com els altres i que la millor manera d'ensenyar-los català és fer del català la primera llengua de l'escola. Els qui encara no ho han comprès, s'haurien de demanar: si l'escola no els ensenya català, qui els n'ensenyarà?.

A la zona interior de Mallorca (excepte els grans nuclis de població) podríem dir que l'alumnat és majoritàriament catalanoparlant. Això fa que molts de mestres parlin, en general, en català als alumnes. Però no tots han assumit que la seva llengua no és només per parlar i encara ensenyen a llegir, escriure, multiplicar, i un llarg etcètera, en castellà i així contribueixen a mantenir la situació diglòssica de la nostra llengua. Podem veure com en alguns d'aquests municipis no hi ha cap escola que faci res en català (vegeu el mapa) i en d'altres només alguna escola hi fa alguna assignatura.

Als municipis que sí que fan ensenyament en català, podríem dir que en general són les escoles públiques les que se n'ocupen, mentre que les pri-

ENSENYAMENT EN CATALÀ

vades (que en alguns casos escolaritzen la majoria de la població) no hi fan ni una assignatura. Hi ha algunes excepcions, com és el cas de Sóller, on una de les escoles privades fa anys que fa ensenyament en català mentre que l'única escola pública gran només hi fa assignatures.

Quant a l'ensenyament secundari, no hi ha cap centre que estigui en condicions de garantir una línia completa d'ensenyament en català. Bastants de centres a Mallorca ofereixen assignatures en català i, fins i tot, alguns centres hi ofereixen algun curs sencer. Però la situació va variant de curs en curs segons com es distribueix el professorat capaç d'impartir l'ensenyament en català. De moment, sembla que on hi ha més oportunitats de fer assignatures en català és a Palma, Manacor i Inca.

A Menorca, a pre-escolar i EGB es fa ensenyament en català a gairebé tots els municipis (vegeu el mapa). No es pot dir el mateix de l'ensenyament secundari, ja que només hi ha algun centre que hi fa algunes assignatures. Això fa que la desconnexió

entre els dos nivells d'ensenyament sigui molt diferent.

A Eivissa i Formentera es fa ensenyament en català a l'escola de Sant Rafel i algunes assignatures a Eivissa. Això pel que fa a EGB, i pel que fa a l'ensenyament secundari tampoc podem donar encara cap bona notícia.

Durant els darrers dos anys veiem un augment de les escoles privades que comencen a fer alguna assignatura en català i com es van consolidant als centres públics (i a alguns de privats) que ja ho fan des de fa uns quants anys.

Si comparem la situació amb la de fa vint anys, podem comprovar que hem avançat. Llavors el mapa hauria estat tot negre. Potser podem estar contents, però encara queda molta feina per fer i moltes actituds per canviar.

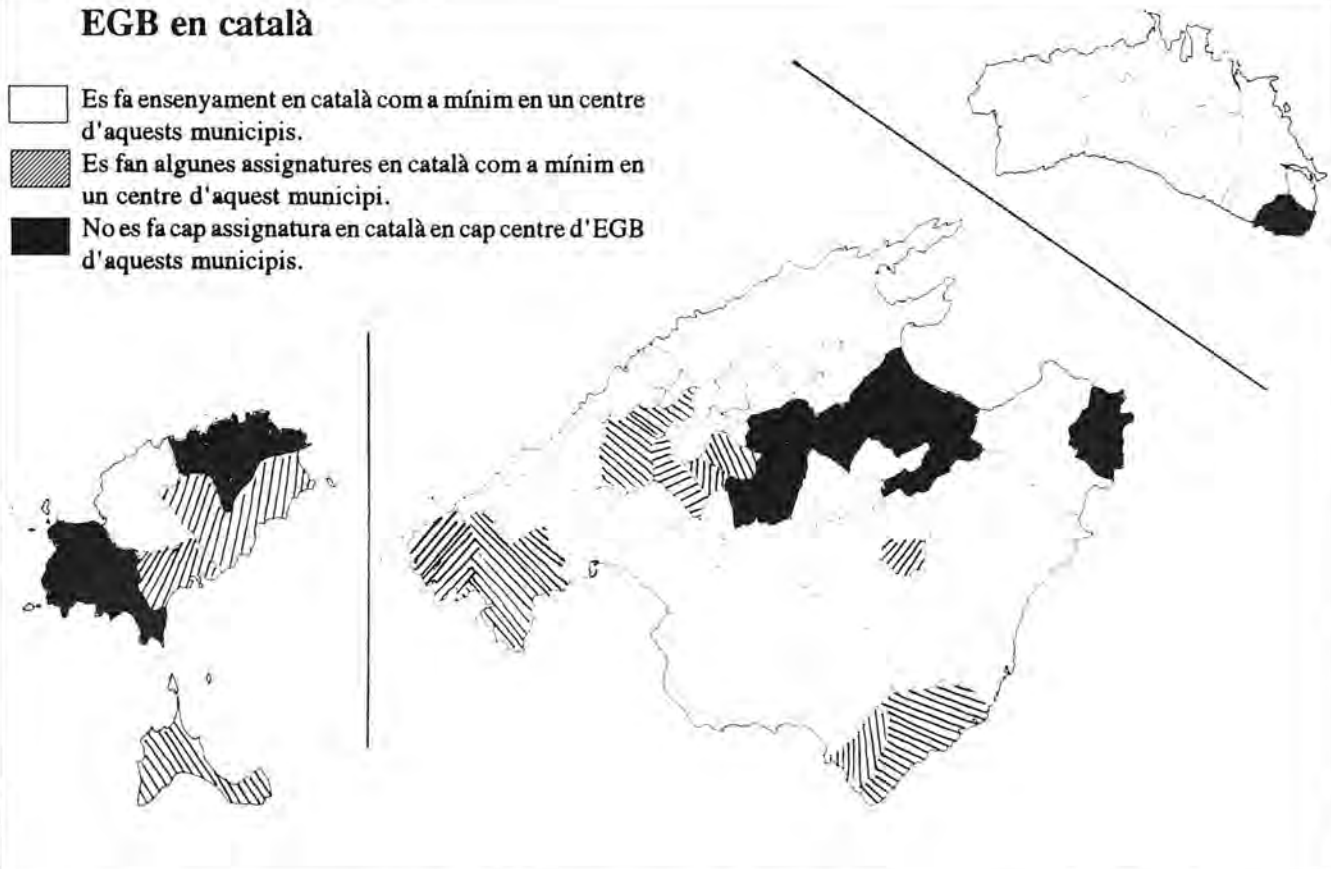
Elisabet Abeyà

Assesora d'ensenyament a la

Campanya de Normalització Lingüística

EGB en català

- Es fa ensenyament en català com a mínim en un centre d'aquests municipis.
- Es fan algunes assignatures en català com a mínim en un centre d'aquest municipi.
- No es fa cap assignatura en català en cap centre d'EGB d'aquests municipis.

El Valencià en el Sistema Educatiu.

A partir de la promulgació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, el pla d'estudis de la Comunitat Valenciana incorporava com a objectiu necessari, en la formació de tots els xiquets i xiquetes, el coneixement de les dues llengües oficials per dotar-los, d'una manera òptima, dels instruments escaients per a integrar-se en la comunitat humana i sociocultural a que pertanyen i adquirir un desenvolupament cultural, social i professional sense dificultats.

Es partia del fet demostrat que els xiquets i les xiquetes aprenen una segona llengua molt més fàcilment que les persones adultes i que un alumne que viu en un ambient en què es parlen dues llengües aprendrà les dues de forma natural i perfecta sense cap tipus de problema. Per això el procés que s'inicià el 1983, es realitzà, des del primer moment, tenint en compte que les persones bilingües es caracteritzen per una flexibilitat mental que molt difícilment aconseguen les persones que sols parlen una llengua i que el bilingüisme condueix a una major obertura, comprensió i tolerància cap als altres. La progressivitat i gradualitat que s'aplicava permetia possibilitar un ensenyament sense ruptures ni brusquedats i procurava que la seua realització fóra el fruit de l'esforç i el consens de tots: administració, pares, professors, alumnes.

És clar que la funció de la llengua és la comunicació. Una llengua s'aprèn en la mesura que es generen estratègies que permeten utilitzar-la per a comunicar-se, per a transmetre i rebre informació. Resultava, doncs, evident, que la introducció de l'assignatura era clarament insuficient per a aconseguir un domini adequat de la llengua. La solució consistia a aprendre coses integrades dins dels continguts del currículum escolar. L'aprenentatge en una llengua, la del territori en el nostre cas, d'uns continguts motivadors i relacionats amb l'entorn és una bona garantia perquè l'alumne adquireisca una competència concreta en aquesta llengua. La concreció d'aquests plantejaments s'estructura dins el sistema educatiu valencià en uns programes educatius especialment dissenyats a partir de la realitat sociolingüística de la comunitat valenciana: programa d'ensenyament en valencià, programa d'immersió lingüística,

programa d'incorporació progressiva.

Aquest plantejament propi de l'EGB té la seua continuïtat en l'Ensenyament Mitjà on els alumnes poden realitzar els seus estudis en valencià a través de les línies o de les assignatures que s'imparteixen en aquesta llengua.

La celebració del VIIIè aniversari de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià ens obliga a fer balanç de la situació que tenia, abans de la promulgació, i que té, a hores d'ara, el valencià en la nostra societat. Hem de fer una valoració positiva, en referir-nos a l'Ensenyament, ja que la nostra llengua s'ha introduït com a assignatura en la totalitat dels centres educatius, i a més a més, s'ha produït una extensió considerable del valencià, com a llengua vehicular d'aprenentatge en tots els nivells educatius, tan a l'EGB com al BUP i la FP.

En aquests moments podem dir que l'escola valenciana cada vegada està més prop de l'objectiu que marca l'article 19 de la Llei d'Ús i Ensenyament, és a dir, que tots els alumnes hauran de dominar les dues llengües oficials. Es tracta de construir, entre tots, el projecte d'escola que preveja que tots els xiquets i les xiquetes de la nostra Comunitat puguen desenvolupar-se en les mateixes condicions, intentant que la llengua esdevinga un instrument d'integració, evitant les discriminacions i procurant anar formant ciutadans arrelats al seu entorn i capaços d'estimar-lo i transformar-lo.

Encara que som conscients que malgrat els avanços queda un llarg camí per recórrer, i podem començar a ser optimistes en la situació en què es troba la nostra llengua en el sistema educatiu, potser a algú podrà semblar-li poc satisfactòria, però si mirem més endarrere ens adonarem dels progressos que s'han produït vuit anys després de la promulgació de la Llei que fa poc hem commemorat. Com veurem a continuació, a través d'aquestes pàgines, podem dir amb una certa satisfacció que aquests vuit anys de treball i esforços de tanta gent, de moltes persones de tots els sectors implicats en l'ensenyament (professors, pares, alumnes, institucions, ...), han tingut els seus fruits.

L'ensenyament en valencià.

Paral·lelament a la introducció del valencià com a assignatura també començà tant en l'EGB com en el BUP i la FP, un procés que incorporava al valencià com a llengua vehicular d'aprenentatge. La progressiva introducció de la nostra llengua en el sistema educatiu ha estat conseqüència de l'esforç global de tots els col·lectius implicats en l'ensenyament.

A l'EGB l'increment d'escoles, alumnes i unitats que fan ensenyament en valencià és clar: dels 10 centres i 1437 alumnes que hi havia en el curs 1983/84, passa a 311 centres i 32.073 alumnes del curs actual.

*QUADRE I***ENSENYAMENT EN VALENCIÀ - CENTRES D'EGB**

CURS	PRIVATS	PÚBLICS	TOTAL
1983/84	4	6	10
1984/85	4	44	48
1985/86	4	112	116
1986/87	6	145	151
1987/88	6	162	168
1988/89	7	204	211
1989/90	9	230	239
1990/91	11	254	265
1991/92	12	299	311

Aquest creixement s'ha produït, fonamentalment, en l'escola pública i la seua implantació més efectiva en les zones on el valencià té una major presència social. Ara bé, actualment ja tenim demandes de l'escola privada per incorporar-se a l'ensenyament en valencià i també, a través del programa d'immersió, el valencià està incorporant-se a les zones on ha perdut part de la seua presència social a causa de la castellanització.

En l'EM podem observar també un notable increment de l'ensenyament en valencià, pel que fa al nombre de centres i al de professors que imparteixen la seua matèria en valencià.

Cal ressaltar que a l'EM es produirà en el propers anys, un notable increment ja que es preveu que a mesura que els alumnes acaben l'EGB en

valencià s'anirà incrementant la demanda en aquell nivell educatiu.

*QUADRE II***ENSENYAMENT EN VALENCIÀ - CENTRES D'ENSENYAMENT MITJÀ**

CURS	PRIVATS	PÚBLICS	TOTAL
1983/84	0	9	9
1984/85	1	21	22
1985/86	10	74	84
1986/87	11	82	93
1987/88	11	88	99
1988/89	11	99	110
1989/90	16	102	118
1990/91	16	103	119
1991/92	7	138	145

- Aquests centres realitzen l'ensenyament en valencià a través de dues modalitats:

* Línia en valencià: on totes les assignatures es realitzen en valencià. en el curs actual són 44 centres.

* Assignatures en valencià: són centres on només s'imparteixen algunes assignatures en valencià. En el curs actual són 101 centres.

Cal ressaltar que a l'EM es produirà en el propers anys, un notable increment ja que es preveu que a mesura que els alumnes acaben l'EGB en valencià s'anirà incrementant la demanda en aquell nivell educatiu.

Un model organitzatiu d'Educació Bilingüe.

La peculiar distribució territorial del valencià i el castellà, i el marc legal autonòmic impliquen per al sistema escolar de la Comunitat Valenciana, com ja hem justificat, l'adquisició d'un tipus d'educació monolingüe -amb el castellà com a llengua d'instrucció i el valencià com a simple matèria d'estudi- per al territori de predomini lingüístic castellà; per al territori de predomini lingüístic valencià, en canvi, comporta un tipus d'educació bilingüe -amb el valencià i el castellà com a llengua d'instrucció-, concretament l'anomenat model d'enriquiment. La característica fonamental d'aquest model consisteix en el fet d'estar dissenyat per a tota la comunitat i no solament per als

parlants de la llengua minoritzada. El seu objectiu primordial és que tots els membres -qualsevol que en siga la llengua materna- assolisquen un domini efectiu de totes dues llengües, sense perjudici de l'aprenentatge d'una llengua estrangera en edats ben primerenques, o d'una altra més tard, si s'escau, mal que siga a nivells merament funcionals.

Aquest model d'educació bilingüe, tanmateix, si examinem curosament la complexa situació socio-lingüística del medi social de que es nodreix l'escola, haurem de constatar que ha d'adaptar-se a circumstàncies molt heterogènies i afrontar situacions socio-pedagògiques ben dissemblants. Per aquest motiu, i per tal d'aconseguir operativitat, agrupa tots els

lingüístiques, territorials, econòmiques, etc.) que conformen una situació educativa general.

Els programes.

L'estructura de programes en els nivells actuals de l'ensenyament és la següent:

* EN L'EDUCACIÓ GENERAL BÀSICA

Dos d'òptims, que poden aconseguir fàcilment tots els objectius que el sistema educatiu valencià té encomanats:

factors rellevants en categories manejables i els imposa una estructura que resulta funcional a fetes organitzatius i pedagògics: els configura en programes. Un programa d'educació bilingüe és, doncs, un patró didàctico-organitzatiu que, a partir de les bases psicopedagògiques en què recolza aquest tipus d'ensenyament i amb l'exigència d'aconseguir tots i cadascun dels objectius del sistema educatiu, intenta adaptar-se al conjunt de variables (socials, socio-

a) **Programa d'Immersion**, adreçat a alumnes majoritàriament castellanoparlants que resideixen al territori de predomini lingüístic valencià -o castellà, si les circumstàncies són favorables (per exemple en les zones de transició entre els dos territoris)-, sobretot al cinturó suburbial de les urbs de forta immigració, i que es proposa aconseguir tots els objectius lingüístics i acadèmics mitjançant el canvi de llengua de la llar a l'escola.

b) Programa d'Ensenyament en Valencià, per a alumnes majoritàriament valencianoparlants residents al territori de predomini lingüístic valencià. Intenta prestigiar la llengua pròpia dels alumnes emprant-la com a llengua d'instrucció i augmentar-ne la competència com a base per a assolir un domini aprofundit de l'altra llengua.

Un dels factors més rellevants per a l'èxit d'aquests dos programes radica en l'ús total del valencià en totes les activitats no acadèmiques del centre: la documentació administrativa, arxius i expedients, retolació i cartells, avisos, comunicacions amb els pares i l'administració municipal, activitats extraescolars, etc.

Un d'obligat on, per qualsevol motiu, no es poden aplicar cap dels dos anteriors:

c) Programa d'Incorporació Progressiva, adreçat a alumnes del territori de predomini lingüístic valencià. Com que el tret definidor n'és l'ús predominant del castellà com a llengua d'instrucció, presentarà unes característiques molt diferents segons que l'alumnat siga majoritàriament valencianoparlant o castellanoparlant. També hi pot variar el grau d'ús del valencià com a llengua d'instrucció, de manera que, augmentant el nombre d'àrees que s'imparteixen en aquesta llengua, els resultats poden arribar a ser semblants als dels programes A i B.

*** EN ENSENYAMENT MITJÀ.**

a) Programa d'Ensenyament en Valencià, adreçat a alumnes procedents dels programes d'Immersion i d'Ensenyament en Valencià de l'EGB i amb uns objectius semblants als d'aquests.

b) Programa d'Incorporació Progressiva, aplicat en el territori de predomini lingüístic valencià i amb uns objectius semblants al del programa homònim de l'EGB. L'ensenyament és en castellà tret d'algunes assignatures que s'imparteixen en valencià.

Perspectives de futur.

El primer plantejament que ens hem de fer amb vista al futur és la necessitat de continuar endavant en el treball iniciat. Cal que intensifiquem els esforços per assolir els objectius proposats i que construïm,

entre tots, un model educatiu capaç d'establir les condicions objectives necessàries per a avançar en una direcció molt clara: consecució d'una escola valenciana de qualitat, europea, compensadora de les desigualtats i integradora, arrelada al medi i projectada al futur.

Aquest repte que tenim tots els professionals i sectors socials implicats en el procés educatiu de la Comunitat Valenciana es materialitza, a hores d'ara, en la concreció pròpia que haurem de fer de la Reforma Educativa.

Tots sabem que la Reforma del sistema educatiu es realitza per a dotar, d'una manera més eficaç i efectiva, tots els alumnes d'una bona preparació científica i tècnica i d'una completa formació humanística per tal que s'incorporen en el futur, amb plena competència, en el món del treball i estiguen preparats per afrontar els canvis profunds que s'experiementen en les seues condicions de vida i en el seu entorn.

A més d'aquests objectius generals de la Reforma del sistema educatiu, en el cas concret de la Comunitat Valenciana, ens comporta un altre repte: fer que l'escola valenciana que construïm continue endavant en el procés encetat i que la llengua i el patrimoni cultural propis constitueixen les arrels de què es nodresca la nostra escola, des d'una òptica progressista i dins del plantejament d'una Europa multilingüe i multicultural.

Entre tots, i sobre tot l'Administració educativa, haurem d'elaborar un model educatiu que, atenent la problemàtica sociolingüística i psicopedagògica i amb tota la complexitat administrativa i docent, siga capaç d'enquadrar les línies de força de tot el sistema educatiu en els objectius de política lingüística i educativa que prescriu el nostre ordenament legal, així com les necessitats i exigències de la societat.

Vicent Sala i Bou

Cap del Servei d'Ensenyament
del Valencià.
Generalitat Valenciana.

* * *

Situació i perspectives del català al Principat

La progressiva implantació de l'ensenyament en català, entès com a tal l'ús d'aquesta llengua com a vehicle d'educació, és a dir, de perfeccionament, de formació i d'instrucció dels alumnes, desperta unes expectatives més aclaridores en l'obscur panorama que Catalunya tenia fa deu anys per a la recuperació de la llengua.

En una estimació recent, que esperem es confirmi, a la fi del curs 1991/92, les escoles que han començat Projectes Educatius en català, ja sigui amb llengua vehicular habitual o per Immersió, superaran el 70% de la totalitat dels 3.100 centres d'EGB inclosos el sector privat i públic, tenint en compte que

nuar fins a la fi dels estudis obligatoris, ja que són els bàsics i fonamentals, en els quals l'adquisició dels aprenentatges instrumentals i llur consolidació no poden passar per altra via que la de la normalitat lingüística.

En l'actual Cicle Mitjà d'EGB -alumnes de 7 a 10 anys- ens trobem una situació lingüística peculiar en una gran majoria de centres. Els alumnes hi arriben tenint el català com a llengua d'ús habitual i si no ho era, n'han d'haver assolit la competència comunicativa. La normativa basada en la voluntat d'un coneixement de la llengua oficial i pròpia, estableix que també cal l'ensenyament de la llengua castellana

i a més a més, d'un idioma europeu, anglès o francès en el cicle immediat posterior, anomenat Superior o Segona Etapa.

Per tant ens trobem en una situació de llengües en contacte, aparentment complexa i que ha generat alguna inquietud, per cert poc justificada, tement una confusió lingüística produïda per l'aprenentatge i ensenyament simultani dels tres idiomes curriculars.

És hora de dir, i sense cap voluntat de marginació per a res ni per a ningú, que a Cata-

lunya la llengua d'ensenyament és una: el català, pel seu caràcter de pròpia de l'educació.

Si aviu preguntem en un estudi de camp, als ciutadans de Catalunya, si volen que els seus fills aprenguin català a l'escola, la resposta serà positiva en un 97,5%. Si els adrecem la mateixa qüestió referida a la llengua castellana obtindrem idèntica resposta.

aquest darrer pot superar en prop de vint punts el sector privat, el projecte lingüístic de les quals és total, fent excepció del castellà i de l'idioma estranger. Sense voler decantar-nos del tema axial d'aquesta exposició, cal fer palès, que en acabar els quatre cursos que dura el Programa d'Immersió (Parvulari 4 i 5 anys, Primer i Segon d'EGB), l'ensenyament i educació en català estan previstos i els han de conti-

Les dades de què disposem actualment dels nuclis urbans, en els quals la població de parla no catalana obté índex molt elevats quant a la llengua d'educació que els pares desitgen per als seus fills, ens demostren una tendència generalitzada i progressiva a escollir el català com a llengua d'educació. El creixement espectacular en els darrers sis anys del Programa d'Immersion n'és l'exponent més clar.

L'actitud social a favor de l'escola catalana en llengua i continguts, representa un gran repte per a la institució escolar, la qual tot i haver de tenir per

lar s'imposa el criteri de naturalitat que, al cap i a la fi, és allò que ens portarà els hàbits d'ús lingüístic.

El capteniment dels mestres, és un altre aspecte decisiu. L'escola és el reflex de la societat, però d'una societat que cal canviar, i aquests canvis en molts centres educatius ja s'estan produint.

Per a aconseguir que l'ús del català es generalitzi a l'escola com a llengua de relació normal entre tots els membres de la comunitat escolar, caldria una bona coordinació del programa d'ús de la llengua per part del director del centre que fomentés la funció docent

i educativa en català a tots els àmbits de comunicació oral i escrita, organitzant activitats de convivència total en llengua: colònies, campanyes, sortides, assistència a espectacles,... i fent una planificació de la recepció de suports de caràcter incentivador externa a

llengua dominant la catalana, ha de garantir el coneixement de les dues llengües oficials. D'aquí ve la necessitat de la classificació, la necessitat de determinar la funció de cada llengua.

Pel que fa a la L2, l'espanyol, s'ha de tenir en compte que es tracta d'una llengua que ja està introduïda i que manté el seu caràcter de llengua forta i que caldrà sistematitzar-ne l'aprenentatge amb programes didàctics, d'arrodoniment i ampliació.

En quant al català, entenem que tots els alumnes n'han adquirit la capacitat comunicativa quan acaben el segon curs d'EGB, als set anys.

En el procés de Normalització Lingüística esco-

l'escola: recepcions, cartes de felicitació, etc.

La influència del centre educatiu és bàsic, però tot el projecte pot esfondrar-se si no existeixen àmbits socials adequats a l'educació rebuda pels alumnes.

Precisament ha arribat l'hora i el moment inajornables de fer un plantejament escola-societat. Si l'escola ha d'educar en llengua i continguts catalans, la societat ha de tenir el mateix punt de referència que l'escola, ser vehiculada en la llengua del país. Creiem que tot això haurà de conduir a la consolidació de l'ús lingüístic per part de la societat; no gensmenys, voldríem apuntar dues qüestions d'ordre organitzatiu.

La primera proposta consisteix en la creació de

ciutats model, segons la tipologia lingüística i cultural dels seus habitants per a fer possible que una ciutat, un poble, pugui disposar que les estructures administratives, social i cíviques es desenvolupin en català.

La segona proposta consisteix en l'establiment, per part de l'Administració o d'entitats culturals amb inquietuds afins a la normalització del país, de Centres de dinamització cultural, que haurien de disposar d'informació i de materials diversos que donessin prestigi a l'objectiu: des de proporcionar informació per a exhibicions de tot tipus en català, conjunts musicals i orquestres -amb cançons compostes en català, però conegudes majoritàriament en castellà-, companyies de teatre, activitats esportives i tot allò que calgui i es necessiti.

Aquests centres no han de ser passius, sinó de caràcter decidit i eficaços. Els Centres de Normalització Lingüística van ben encaminats, però han de tenir influència més gran en la societat. Aquestes propostes constaten que de solucions possibles n'hi ha.

Una escola forta, definida, una societat coherent amb el projecte de formació, en una Europa que ha de constituir alguna cosa més que un intercanvi comercial, serà la millor aportació que els nacions sense estat poden fer a l'hora de ser incorporades, pels estats respectius, a la Comunitat Europea.

I també, la nació, el país, des d'aquesta perspectiva de consolidació pròpia, estaran més capacitats per a aconseguir un intercanvi cultural i lingüístic comprensiu i digne.

La Reforma Educativa ha de ser aplicada en el seu segon nivell de concreció a l'àmbit del Projecte Educatiu com un impuls a la identitat de la nostra escola, que per ser una entitat de servei al poble, ha de ser catalana amb coherència i consolidada en els principis d'identitat a fi de poder formar ciutadans que puguin incorporar-se a Europa amb la preparació adequada.

Joaquim Arenas i Sampera.
Cap del Servei d'Ensenyament del Català.
Generalitat de Catalunya

Viaja Joven *Estiu-92*

CIRCUITS AUTOCAR

Sortida des de Barcelona

-París ... Bonjour ! (8 dies)	46.900
-París, ... Sempre París (7 dies)	30.000
-París i Països Baixos (10 dies)	46.900
-Itàlia al dente ! (11 dies)	48.900

AVIÓ - ESTADES I CIRCUITS

Sortida des de Barcelona

-Roma , Ciutat Eterna ! (8 dies)	46.990
-Itàlia al teu aire ! (8 dies)	62.500
-Àustria ... Prosit ! (8 dies)	51.000
-Àustria al teu aire (8 dies)	64.850
-"Welcome to London" (4 dies)	38.700
-Txecoslovàquia (8 dies)	89.650
-Egipte - Creuer (12 dies)	99.200
-Grècia Mil·lenària (8 dies)	40.050
-Turquia ... Gran Basar (8 dies)	47.700
-New York ... New York (consulti varis preus i sortides)	
-Orlando (USA) (9 dies)*	107.350
-Cancún (Mèxic) (9 dies)*	110.350
-Brasil - Bahia (9 dies)*	102.990
-Brasil: Salvador de Bahia - Rio de Janeiro (9 dies)*	134.100
-Nova Delhi (9 dies)*	94.990
-Cuba (9 dies)*	111.100
-República Dominicana (9 dies)*	92.600

* Des de Madrid

 Viajes Barceló .

Informació i reserves
Carrer Jaume III nº 2. Tf.: 721265

La reforma educativa i la LLei de Normalització Lingüística.

És un fet reconegut per la legislació vigent que a la nostra comunitat, la llengua pròpia és la catalana. Aquesta llengua no és present en tots els àmbits socials que pertocaria.

La manca de sensibilitat cap a l'ús i defensa de la nostra llengua per part de persones que n'haurien de ser capdavanteres pel fet que tenen càrrecs de responsabilitat i han adquirit aquest compromís social, és un reflex de la relaxació de l'aplicació de la Llei.

L'aplicació de la Llei de Normalització Lingüística és responsabilitat de l'Administració de les Illes Balears i el seu objectiu és aconseguir la normalització plena de la nostra llengua en tots els àmbits d'ús; això passa necessàriament pel món de l'ensenyament i per l'escola com a institució bàsica de la normalització de l'ús social del català.

L'objectiu bàsic de la reforma educativa és donar una formació integral als joves que els permeti integrar-se en l'entorn en què viuen i participar-hi de manera crítica i activa. La marca d'identitat fonamental de la nostra comunitat és la llengua, per tant no podem aconseguir l'objectiu bàsic educatiu assenyalat sense un tractament específic de la llengua catalana.

L'Administració educativa impulsa ara l'elaboració de Projectes Educatius i Projectes Curriculars de Centres per tal d'aplicar la LOGSE. A la nostra Comunitat aquests projectes han de contemplar, a més, el projecte lingüístic, el qual assenyalerà les estratègies que permetran que la llengua catalana esdevingui llengua vehicular de l'ensenyament.

Cal que els responsables d'educació cataloguin les places de tots els nivells educatius en català, i donin facilitats perquè les accions que s'han de dur a terme en els centres tinguin un recolzament que es reflecteixi en assignacions d'hores i sessions de formació que permetin que la filosofia de la reforma, tan seductora en els papers es converteixi en una realitat.

Mercè Borràs, Catalina Parfís i Catalina Vidal

Aclariment sobre l'article publicat a Pissarra número 62 d'abril-maig de 1992 «La reforma abans de la reforma. Experiències dels centres educatius», pàg. 24.

A l'any 1978 el grup de mestres que integrava el grup promotor de l'Associació Escola d'Infants «El Rossinyol» estava acabant Magisteri. L'Escola d'Infants «El Rossinyol» va obrir les seves portes a l'octubre de 1980.

L'Escola d'Infants «El Rossinyol» va néixer amb l'esperit d'escola pública dirigint tots els seus esforços per formar un Patronat municipal que donàs vida al dret dels ciutadans a tenir una escola de qualitat, una escola catalana, una escola activa i cooperativista, una escola on tots els seus membres tenguessin els mateixos drets i deures. Això va ésser possible per qüestions polítiques i econòmiques. Llavors, els mestres ens decantàrem per fer realitat l'escola de qualitat i recolzant-nos en models innovadors com les escoles de Reggio Emilia, l'escola de Decroly de Brussel·les, Mata de Jonc, Patronat Municipal de Palma, l'escola El Teix, construïrem una nova manera de créixer i viure aprenent. Passats uns quans anys ens adonàrem que podia convertir-se en una escola d'èlit (es beneficiava majoritàriament de la seva existència la gent benestant) oblidant el seu origen, per la qual cosa El Rossinyol tancà l'any 1989, disseminat-se per les escoles públiques les quatre mestres que crearen l'Escola d'Infants el Rossinyol.

*Antònia Sala, M. Magdalena Tomàs,
Xesca Cifre i Margalida Alemany*

XXI ESCOLA D'ESTIU DE MALLORCA

Del 24 al 28 d'agost de 1992.

C.P. Melcion Rosselló. Santa Maria del Camí.

Informació i matrícula: local de l'Escola d'Estiu, C/. Vicenç Mut, 6-2n -PALMA-
Dies: 29 i 30 de juny de 18 a 20 hores / 1, 2 i 3 de juliol de 11 a 13 h.
Preu de la matrícula: 3.500 ptes.

**Possibilitat de matricular-se per telèfon,
cridant al 722925 dins aquest horari.**

ESCOLA DE FORMACIÓ
EN MITJANS DIDÀCTICS

CURS DE DIDÀCTICA DE LA LLENGUA CATALANA PER A PROFESSORS D'ADULTS

L'Escola de Formació en Mitjans Didàctics ha organitzat, al llarg de dues setmanes del mes de maig, un curs de didàctica de la llengua catalana adreçat a professors que treballen en l'ensenyament de persones adultes.

Aquest curs ha estat coordinat per *Margalida Font* i *Miquel F. Oliver*. Ha comptat amb el suport del Ministeri d'Educació i Ciència, l'STEI, l'AEI i amb el reconeixement per part del CEP.

Els professors que han impartit les classes, pertanyen a diverses institucions i entitats: *Gabriel Bibiloni* a la Universitat de les Illes Balears, *Anna Martínez* i *Dolors Badia* a la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, *Joan Lladó* i *Àngel Marzo* al Programa d'Educació de Persones Adults a les Illes Balears i de Catalunya, respectivament, i finalment, *Carne Bennassar*, *Margalida Torres* i *Carne Sánchez* a l'Obra Cultural Balear.

La inauguració va ser el dia onze de maig amb la presència del Director Provincial del MEC *Andreu Crespí*.

Els participants, al llarg de les sessions, han pogut introduir-se en el context social de la llengua catalana i en l'estudi del marc jurídic que la regula. Han après diferents metodologies per aplicar a la comprensió oral i a la comprensió escrita. Han tengut, al seu abast, una mostra dels programes per a l'ensenyament del català per a adults, des de l'any 1981 fins ara.

També hi ha hagut sessions, sobre l'expressió oral i escrita, on s'han establert processos de planificació de nombroses activitats.

Finalment, amb el tema: Programació i avaluació de coneixements lingüístics, es va donar per acabat aquest curs.

La conjunció, entre la part teòrica i la part pràctica, va propiciar que la motivació dels assistents no decaigués en cap moment i que la participació fos molt activa.

JORNADES D'EDUCACIÓ IFANTIL

Un dels objectius de l'acció sindical en el sector de l'ensenyament privat en el curs 91-92 ha estat detectar la problemàtica present a les guarderies, escoles i preescolars.

D'aquesta manera detectarem una desinformació general tant de les qüestions pedagògiques (currículum), com acadèmiques (titulacions) i laborals (convenis). Aquests tres motius foren la raó per incentivar-nos a preparar unes jornades sobre Educació Infantil. Les ponències-col·loquis les han presentades una varietat d'especialistes: tècnics de l'Administració Educativa (*Josep M^a. Salom* i *Aina Gelabert*), especialistes en Educació Infantil en els distints cicles, 0.3 anys na *Rosa Amengual* i, *Maite Sbert* del 3 a 6, un cooperativista i al mateix temps president de les cooperatives d'ensenyament de Balears, en *Miquel Cabeza*, un mestre pediatra, en *Sergi Verd* i una sindicalista na *Neus Santaner*.

La resposta a les Jornades fou tan nombrosa que s'han repetides, i així i tot hi ha hagut gent que no ha pogut fer-les per excés de matrícula. L'assistència ha estat constant a cada sessió i, per les respostes a les qüestions sobre el desenvolupament del curs, material i propostes, consideram que aquestes Jornades han estat molt positives, d'una banda per les treballadores del sector, per la informació rebuda i, per l'altra per part de l'Administració Educativa que ha pres consciència de la demanda de centres (INBAD, Centres d'Adults) per poder realitzar els estudis necessaris, segons estableix la LOGSE a nivell d'Educació Infantil.

**ANGLÈS A ANGLATERRA
I A
IRLANDA
ESTIU 1992**

Per a nins, nines i joves de 9 a 18 anys

Primer torn: de l'1 al 21 de juliol

Segon torn: del 21 de juliol a l'11 d'agost

Informació:

DIRECCIÓ GENERAL D'EDUCACIÓ

C/ Sant Feliu, 8-A - 07012 PALMA

Tel. 71 11 39 - 71 11 40

**CURSOS SUBVENCIONATS PER LA
DIRECCIÓ GENERAL D' EDUCACIÓ**

**CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR**